

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»

Економіко-гуманітарний інститут.
Факультет економіки та управління
(повне найменування інституту, назва факультету)

Фінанси, банківська справа та страхування
(повне найменування кафедри)

Пояснювальна записка

до дипломної магістерської роботи

_____магістра_____

(ступінь вищої освіти (освітній ступінь))

на тему **Комплексний аналіз фінансових результатів діяльності**
підприємства

Виконав: магістрант 6 курсу, групи ФЕУ- 119М

Спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа

та страхування »

(код і найменування спеціальності)

Освітня програма (спеціалізація) Фінанси і кредит

_____Малачевська К.О._____

(прізвище та ініціали)

Керівник _____Набатова Ю.А._____

(прізвище та ініціали)

Рецензент _____Мамченко О.К._____

(прізвище та ініціали)

2020 рік

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»
(повне найменування закладу вищої освіти)

Інститут, факультет ЕІУ, ФЕУ
 Кафедра Фінанси, банківська справа та страхування
 Ступінь вищої освіти Магістр
 Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування
(код і найменування)
 Освітня програма (спеціалізація) Фінанси і кредит
(назва освітньої програми (спеціалізації))

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри К.С.И., проф.
Селарові С.В. Сел
 « 21 » 12 2020 року

ЗАВДАННЯ
 НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ МАГІСТРАНТА

Малачевська Катерина Олександрівна

1. Тема роботи Кваліфікаційний аналіз фінансових результатів діяльності підприємства
(прізвище, ім'я, по батькові)

керівник роботи К.С.И. доцент Мабатов Катерина Олександрівна
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом закладу вищої освіти від « 21 » грудня 2020 року № 261

2. Строк подання студентом роботи

3. Вихідні дані до роботи Талаче (Ф.11) ДП „Ниточка“ за 2015-2019рр., Звіт про фінансові результати (Ф.12) ДП „Ниточка“ за 2015-2019рр., Звіт про рух грошових коштів (за прямими методами) (Ф.13) за 2015-2019 рр., ДП „Ниточка“.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) Розділ 1 Теоретико-нормативні засади комплексного аналізу фінансових результатів діяльності підприємства. Розділ 2 Кваліфікаційний аналіз фінансових результатів діяльності підприємства „Ниточка“. Розділ 3 Аналіз ризиків та шляхи покращення фінансових результатів підприємства. Розділ 4 Особливості праці та безпека у подібній ситуації.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) Таблицю розрахунків покриттів публічності, рентабельності, фінансової стійкості. Таблицю порівняння звітних грошових потоків, фінансових результатів доходів та витрат, таблицю розрахунків ризиків синівриятності банкрутства, таблицю з прогнозування суми вільного капіталу та чистого прибутку на 2021-2022рр.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання випав	прийняв виконав завдання
1	Найімова С.О.		
2	Найімова С.О.		
3	Найімова С.О.		
4	Муравель С.М.		
Нормоконтролер	Черезименко Н.О.		

7. Дата видачі завдання « 25 » травня 2020 року.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Збір матеріалу на проектування	02.06. 2020	
2	Групування та аналіз зібраного матеріалу. Уточнення завдань проектування	01.07. - 30.07.2020	
3	Виконання теоретичної частини роботи	01.08. - 13.10. 2020	
4	Виконання графічної частини роботи	20.10. - 31.10.2020	
5	Написання та оформлення дипломної магістерської роботи	01.11. - 26.11.2020	
6	Перевірка роботи керівником, консультантами	28.11. 2020	
7	Попередній захист роботи	1.12. 2020	
8	Переплігання оформлення дипломної магістерської роботи	17.12. 2020	
9	Захист роботи у ЕК	12. 2020	

Магістрант(ка)

Керівник проекту (роботи)

(прізвище та ініціали)
Найімова С.О.
(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Малачевська К.О. **Комплексний аналіз фінансових результатів діяльності підприємства.** – Дипломна магістерська робота.

Дипломна магістерська робота зі спеціальності 072 магістр фінансів, банківської справи та страхування. – Кафедра фінанси, банківська справа та страхування, Запорізька політехніка, 2020.

Магістерська дипломна робота присвячена дослідженню теоретико-нормативних засад, пов'язаних з комплексним аналізом фінансових результатів діяльності підприємства, аналізу фінансових результатів, а також розробці пропозицій та напрямків поліпшення фінансового стану підприємства та прогнозуванню фінансових результатів.

У процесі написання роботи були розглянуті такі питання як: економічна сутність комплексного аналізу фінансових результатів, його функції, методи. Досліджено інформаційне забезпечення та нормативно-правове регулювання оцінки фінансових результатів, основні показники, засади щодо автоматизації.

Розраховано та проведено комплексний аналіз фінансових результатів ДП «АНТОНОВ», основних показників фінансового стану, проведений аналіз ризиків банкрутства.

Були запропоновані ефективні заходи, направлені на покращення фінансового стану підприємства, а також здійснено прогнозування чистого прибутку підприємства на наступні два роки.

Ключові слова: ФІНАНСОВИЙ СТАН, КОМПЛЕКСНИЙ АНАЛІЗ, АВТОМАТИЗАЦІЯ, РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ, ЛІКВІДНІСТЬ, ГРОШОВІ ПОТОКИ, ПРИБУТОК, РИЗИКИ.

ANNOTATION

Malachevska K. O. **Comprehensive analysis of the financial results of the enterprise.** - Master's thesis.

Graduate Masters Degree in Specialty 072 Master of Finance, Banking and Insurance. - Department of Finance, Banking and Insurance, Zaporizhia Polytechnic, 2020.

The master's thesis is devoted to the research of theoretical and normative principles related to the complex analysis of financial results of the enterprise, analysis of financial results, as well as the development of proposals and areas for improving the financial condition of the enterprise and forecasting financial results.

In the process of writing the work were considered such issues as: the economic essence of a comprehensive analysis of financial results, its functions, methods. The information support and normative-legal regulation of evaluation of financial results, basic indicators, principles of automation are investigated.

The complex analysis of financial results of SE "ANTONOV", the basic indicators of a financial condition, the analysis of risks of bankruptcy is calculated and carried out.

Effective measures were proposed to improve the financial condition of the enterprise, as well as forecasting the net profit of the enterprise for the next two years.

Keywords: FINANCIAL STATE, COMPREHENSIVE ANALYSIS, AUTOMATION, PROFITABILITY, LIQUIDITY, CASH FLOWS, PROFIT, RISKS.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ДО ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

1. Набатова Ю. О., Малачевська К. О. Автоматизація аналізу та прогнозування фінансових результатів підприємства/ Ю. О. Набатова, О. С. Чорненко // Ефективна економіка. 2020. № 12.

2. Малачевська К.О., Комплексний аналіз фінансових результатів діяльності підприємства / Ю. О. Набатова, К. О. Малачевська // «Проблеми розвитку економіки: оцінка та перспективи вирішення»: тези доповіді для публікації у збірнику Міжнародної науково-практичної конференції (м. Дніпро, 21 листопада 2020 р.) – Наукова економічна організація «Перспектива» - с. 49.

**ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ,
СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ**

ДП – державне підприємство;

Грн. – гривня;

Руб. – рубль;

НДДКР - науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи;

ГК – грошові кошти;

ПК – позикові кошти;

ВК – власний капітал;

ГП – грошові потоки;

ОВДП - облігації внутрішньої державної позики;

АПМР – аналогічний період минулого року;

CRM - Системи управління клієнтами.

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ	4
ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ	9
ВСТУП	10
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-НОРМАТИВНІ ЗАСАДИ КОМПЛЕКСНОГО АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	
1.1. Економічна суть, значення, функції та класифікація комплексного аналізу фінансових результатів підприємства	14
1.2. Інформаційне забезпечення оцінки фінансового стану підприємств та нормативно-правове регулювання	16
1.3. Основні методи та показники комплексного аналізу фінансових результатів підприємства	19
1.4. Автоматизація та діджиталізація аналізу фінансових результатів підприємства	35
РОЗДІЛ 2. КОМПЛЕКСНИЙ АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДЕРЖАВНОГО ПІДПРИЄМСТВА «АНТОНОВ»	
2.1. Загальна характеристика підприємства «АНТОНОВ» та напрями його діяльності	41
2.2. Горизонтальний та структурний аналіз фінансових результатів ДП «АНТОНОВ»	43
2.3. Розрахунок та аналіз основних показників фінансових результатів підприємства	52
2.4. Аналіз грошових потоків ДП «АНТОНОВ»	74
2.5. Прогнозування ймовірності банкрутства ДП «АНТОНОВ»	86

РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ РИЗИКІВ ТА ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Аналіз ризиків ДП «АНТОНОВ» та шляхи запобігання кризового становища	92
3.2. Прогнозування фінансових результатів ДП «АНТОНОВ»	107

РОЗДІЛ 4. ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

4.1 Аналіз потенційних небезпек	115
4.2. Заходи по забезпеченню безпеки	117
4.3. Заходи з виробничої санітарії і гігієни праці	120
4.4. Заходи безпеки у надзвичайних ситуаціях	126

ВИСНОВКИ	135
----------	-----

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	141
----------------------------	-----

ДОДАТОК А. Баланс підприємства за 2015-2019 рр. (форма №1);

ДОДАТОК Б. Звіт про фінансові результати за 2015-2019 рр. (форма №2);

ДОДАТОК В. Звіт про рух грошових коштів за 2015-2019 рр. (форма №3).

ВСТУП

Фінансовий стан - це найважливіша характеристика економічної діяльності підприємства. Вона визначає конкурентоздатність підприємства, його потенціал у діловому співробітництві, оцінює, у якому ступені гарантовані економічні інтереси самого підприємства і його партнерів по фінансовим і іншим відносинам. Тому можна вважати, що основна задача аналізу фінансового стану - показати стан підприємства для внутрішніх та зовнішніх споживачів, кількість яких при розвитку ринкових відносин значно зростає. В умовах ринкової економіки підприємствам необхідно мати бездоганну репутацію та обґрунтовану узагальнюючу оцінку фінансового стану, яка б забезпечила зіставлення результатів їх діяльності незалежно від галузі та виду діяльності, місця розташування, форми власності або масштабів виробництва і чисельності персоналу.

Головною метою створення та подальшої діяльності будь-якого господарюючого суб'єкта, не залежно від виду його діяльності чи форми власності, є отримання кінцевого фінансового результату - прибутку. Тому фінансовий результат є одним з найважливіших економічних показників, який узагальнює усі результати господарської діяльності та надає комплексної оцінки ефективності цієї діяльності.

Комплексний аналіз фінансових результатів є одним із найважливіших етапів процесу управління будь-яким підприємством, у процесі якого здійснюється всебічне дослідження показників діяльності.

Актуальність даної роботи полягає в тому, що сьогодні управління фінансовими потоками підприємства в умовах невизначеності зовнішнього середовища вимагає створення гнучкої системи прийняття рішень. Основою такої системи є комплексна оцінка фінансового стану, що визначає його рівень, дозволяє дослідити динаміку комплексних показників, порівняти їх з аналогічними показниками інших підприємств і розробити заходи з

поліпшення фінансового стану. Але в умовах активного розвитку інформаційних технологій, глобалізації світової економіки, а також високої конкуренції все гостріше повстає питання підвищення та прискорення отримання точних та коректних даних про фінансових стан підприємства шляхом автоматизації процесу здійснення аналізу та прогнозування.

Дослідженням питань, пов'язаних із визначенням сутності комплексного аналізу фінансових результатів підприємства, а також методикам його проведення, присвячені праці вітчизняних та зарубіжних науковців, зокрема О.Я. Базилінської, М.Д. Білик, І.О. Бланка, К.В. Ізмайлової, В.В. Ковальова, а також Л. В. Іоніда, Л. С. Соколова, Р. С. Сейфуліна, Е. Хелфера, Є. В. Брігхема, Г. Г. Кірейцева тощо. Але відсутність єдиної методики комплексної оцінки фінансового стану призводить до використання значного різноманіття показників без чіткого алгоритму здійснення розрахунків, що ускладнює процес оцінки фінансового стану діяльності підприємств. Значні досягнення названих вчених стали основою теоретико-методологічного дослідження питань комплексної оцінки стану підприємства, проте окремі моменти, такі процеси та способи автоматизації аналізу та прогнозування, є мало дослідженими, що спонукає до більш глибокого їх висвітлення у даній дипломній роботі.

Метою даної роботи є вивчення економічної сутності фінансового стану підприємства, функції та методи автоматизації аналізу, проведення комплексної оцінки на прикладі підприємства «АНТОНОВ», а також формування пропозицій щодо шляхів поліпшення фінансового стану та підвищення фінансових результатів.

Для реалізації поставленої мети в дипломній роботі виконано наступні завдання:

- вивчена економічна суть, значення та функції комплексного аналізу фінансових результатів підприємства
- проаналізовані питання інформаційного забезпечення та нормативно-правового регулювання оцінки фінансового стану

- викладені основні методи та показники комплексного аналізу фінансових результатів підприємства та наведені приклади способів автоматизації здійснення даного процесу;

- проаналізовано фінансове становище ДП «АНТОНОВ» та розраховані основні показники ліквідності, рентабельності та фінансової стійкості.

- проведений аналіз грошових потоків підприємства та розрахована ймовірність настання банкрутства різними методами.

- визначено слабкі місця та проблемні аспекти фінансової діяльності та запропоновано шляхи поліпшення фінансових результатів та запобігання кризових явищ.

- проведено огляд охорони праці на робочому місці та заходи та безпеки в надзвичайних ситуаціях

Об'єктом дослідження є фінансові показники ДП «АНТОНОВ».

Предметом дослідження дипломної магістерської роботи є методи проведення комплексного аналізу фінансових результатів підприємства, аналіз та оцінка фінансового стану й ризиків, прогнозування фінансових результатів.

Інформаційну базу дипломної роботи становили наукові праці, журнали, підручники, статті вітчизняних та зарубіжних вчених, нормативні акти та закони, електронні ресурси, а також дані фінансової звітності ДП «АНТОНОВ», а саме: звіт про фінансовий стан, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів, аудити фінансової звітності та Статут підприємства.

Наукова новизна полягає у поглибленні існуючих теоретичних аспектів здійснення комплексного аналізу, розкритті питань запозичення закордонного досвіду автоматизації аналізу та вивчені необхідності прогнозування фінансових результатів підприємства, що зумовлено значним ступенем невизначеності та великою кількістю ризиків в економічному середовищі.

Практичне значення одержаних результатів полягає в обґрунтованих напрямках подальшого розвитку виробничої діяльності підприємства, удосконалення фінансового стану та підвищення результатів. Запропоновані пропозиції можна застосовувати в діяльності авіабудівних підприємств.

Основні положення автоматизації здійснення фінансового аналізу та прогнозування фінансових результатів були відображені в науковій праці, опублікованій у електронному виданні «Ефективна економіка».

Розрахунки в даній дипломній роботі здійсненні в електронній таблиці Microsoft Excel.

Магістерська робота «Комплексний аналіз фінансових результатів діяльності підприємства» складається з анотації, вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Робота містить 145 сторінок комп'ютерного тексту, з них 140 сторінок основного тексту, 52 рисунка, 14 таблиць, 62 джерела, 3 додатки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-НОРМАТИВНІ ЗАСАДИ КОМПЛЕКСНОГО АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна суть, значення, функції та класифікація комплексного аналізу фінансових результатів підприємства

На основі аналізу та систематизації різних наукових джерел та праць, зокрема таких вчених-економістів як Г.М. Азаренкова, О.Г. Біла, В.В. Буряковський та інш., ми прийшли до висновку, що поняття та значення фінансового стану підприємства, можна розглядати з двох різних боків.

З одного боку, фінансовий стан підприємства є ключовим результатом діяльності бізнесу для його керівника. Використовуючи дані результатів діяльності підприємства, його керівництво може приймати ефективні управлінські рішення, виявляти сильні та слабкі сторони та робити дії, які направлені на запобігання негативних процесів у перспективі.

З іншого боку, фінансовий стан будь-якого підприємства є важливим для фіскальних органів влади країни, так як від результатів діяльності суб'єкта господарювання залежить величина надходжень податків, що впливають на економіку держави у цілому [1, с. 336].

Фінансовий стан підприємства - це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів.

Фінансовий стан визначає місце підприємства в економічному середовищі та наскільки ефективними і безризиковими можуть бути його ділові відносини з комерційними банками, постачальниками, потенційними інвесторами і позичальниками тощо. У зв'язку з цим принципове значення

має проведення комплексного фінансового аналізу фінансових результатів підприємства.

Сам термін «комплексний аналіз фінансового стану підприємства» є недостатньо вивченим і не має точного його визначення. Якщо узагальнити думки різних економістів, то комплексний аналіз можна охарактеризувати як загальний, тобто аналіз, мета якого полягає у всебічному, комплексному вивченні господарської діяльності підприємства як єдиного комплексу. Наприклад, аналіз фінансового стану підприємства має комплексний характер, тому що він включає дослідження ліквідності, платоспроможності, рентабельності та стану підприємства на ринку цінних паперів.

Комплексний фінансовий аналіз служить для визначення економічного потенціалу підприємства, обґрунтування рішень стратегічного характеру, інформаційного забезпечення потреб фінансового планування, для розробки інвестиційних проектів та прийняття рішень щодо фінансування, надання кредиту, його обсягів та умов [2].

Об'єкти аналізу фінансових результатів представлені на рис. 1.1.

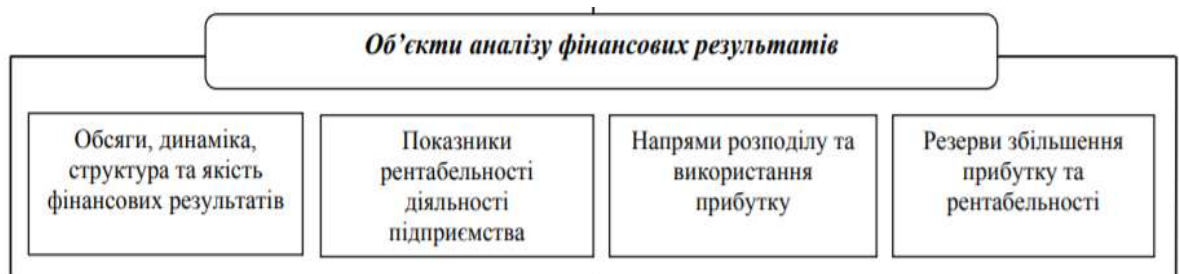

Рис. 1.1 Об'єкти аналізу фінансових результатів

Функціями комплексного фінансового аналізу є надання повної, всебічної та об'єктивної оцінки стану підприємства для підтримання фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності, а також забезпечення ефективності господарювання у довгостроковій перспективі.

Цей вид аналізу відповідає вимогам виконання таких завдань:

- залучення фінансових ресурсів;
- пошук високорентабельних проектів;
- оцінка доцільності інвестування;

- оцінка надійності партнерів;
- оптимізація фінансової діяльності підприємства;
- фінансове оздоровлення підприємства [3, с. 556].

При проведенні комплексного фінансового аналізу підприємства необхідно дотримуватися певних вимог:

а) методологічна база комплексного аналізу ґрунтується на методиках, які в обмежені строки могли б оцінити фінансовий стан суб'єкта господарювання. Комплексний фінансовий аналіз має не тільки ідентифікувати проблемні елементи, а й зробити обґрунтовані висновки щодо розвитку тенденції зміни фінансового стану підприємства в цілому;

б) При практичному проведенні комплексного фінансового аналізу необхідно використовувати такий ефективний прийом, як порівняльний аналіз.

Він представляє собою внутрішньогосподарський аналіз зведених показників фінансової звітності за окремими напрямками діяльності самого підприємства та його дочірніх підприємств або міжгосподарський аналіз показників даного підприємства у порівнянні з відповідними показниками конкурентів, середньогалузевими чи середніми показниками. Залежно від поставленого завдання щодо організації комплексного фінансового аналізу конкретного підприємства необхідно насамперед визначитись з оптимальною базою для порівняння значень фінансових показників [4].

1.2. Інформаційне забезпечення оцінки фінансового стану підприємств та нормативно-правове регулювання

На сьогодні суттєвого розширення прав підприємств у галузі фінансово-економічної діяльності значно зростає роль своєчасного та якісного аналізу фінансового стану підприємств, оцінки їхньої ліквідності,

платоспроможності і фінансової стійкості та пошуку шляхів підвищення і зміцнення фінансової стабільності.

Інформаційною базою для оцінювання фінансового стану підприємства є дані:

- балансу підприємства за попередній рік та за звітний період (форма №1);
- звіту про фінансові результати та їх використання за звітний період та попередній рік (форма №2);
- звіту про фінансово-майновий стан (форма №3);
- звіту про власний капітал (форма № 4);
- статистичної звітності та оперативні дані.
- звіту з праці;
- звіту про витрати на виробництво продукції, робіт, послуг;
- дані розрахунків нормативу власних оборотних коштів;
- розшифрування дебіторської та кредиторської заборгованості;
- звіту про наявність та рух основних фондів, амортизацію (знос);
- звіту про рух коштів в іноземній валюті;
- матеріалів маркетингових досліджень;
- висновків аудиторських перевірок;
- інша інформація [5, с. 85].

Нормативно-правове регулювання звітності підприємств в Україні здійснюється указами Президента, Законами України, постановами Кабінету Міністрів України, наказами Міністерства фінансів України та іншими нормативно-правовими актами.

Законами України передбачено, що усі суб'єкти господарювання зобов'язані вести бухгалтерський облік і складати та подавати встановлені форми звітності.

При Міністерстві фінансів України створено Методологічну раду з бухгалтерського обліку як дорадчий орган, який здійснює організацію та розробку проектів національних положень (стандартів) бухгалтерського

обліку, інших нормативно-правових актів щодо складання фінансової звітності тощо. Саме Методологічною радою з бухгалтерського обліку розроблено Положення (стандарт) бухгалтерського обліку, які затверджені наказами Міністерства фінансів України.

Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" (ст. 1) визначає національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку (далі П(С)БО) як нормативно-правовий акт, затверджений центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної фінансової політики, що визначає принципи та методи ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності, що не суперечать міжнародним стандартам [6].

В Україні введено в дію два національних П(С)БО, тридцять два П(С)БО, ПБО "Податкові різниці" та наказ Міністерства фінансів України "Про Примітки до річної фінансової звітності" № 302" від 29.11.2000р., який прирівнюється до положень. Усі накази Міністерства фінансів щодо бухгалтерського обліку та складання звітності підлягають реєстрації у Міністерстві Юстиції України, після чого вони вводяться в дію [7].

Ще одними не менш важливими нормативними актами для суб'єктів господарювання в Україні є Податковий та Господарський Кодекси.

Податковий кодекс України — кодифікований закон України, який регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів. В Податковому кодексі вперше в Україні здійснено об'єднання в одному нормативно-правовому акті норм права, якими врегульовано відносини в сфері оподаткування. На сьогоднішній день усі суб'єкти господарювання зобов'язані проводити сплату податків у фіскальні органи влади країни, в залежності від типу фінансової діяльності та системи оподаткування. При цьому, Податковий кодекс має низку серйозних недоліків (негативні умови оподаткування для середнього та особливо малого бізнесу, суперечність певних його положень П(С)БО, невизначеність поняття «доходи» тощо) [8].

Господарський кодекс України — Закон України, який визначає основні засади господарювання в Україні та регулює господарські відносини, що виникають у процесі організації та здійснення господарської діяльності між суб'єктами господарювання, а також між цими суб'єктами та іншими учасниками відносин у сфері господарювання [9].

1.3. Основні методи та показники комплексного аналізу фінансових результатів підприємства

Комплексний аналіз фінансових результатів діяльності підприємства повинен ґрунтуватися на використанні різних методів. Вибір методу залежить від низки чинників: типу економічної системи, ступеня розвиненості ринкових відносин, особливостей побудови балансу та інших форм звітності, галузевих особливостей, виду діяльності, форми власності підприємств тощо. Методи аналізу можуть використовуватися паралельно, а також частково, доповнюючи один одного.

Найактуальнішими методами комплексного аналізу фінансових результатів діяльності підприємства правомірно визначити горизонтальний, вертикальний, коефіцієнтний, факторний та кореляційно-регресійний. Закордоном використовуваними прийомами у фінансовому аналізі є також економіко-математичні й функціонально-вартісні.

Окрім традиційних математично-статистичних методів дослідження фінансових результатів, учені виокремлюють економічні методи, методи економічної кібернетики й оптимального програмування, методи дослідження операцій і теорії прийняття рішень. Для глибокої оцінки фінансових результатів та точнішого обґрунтування рекомендацій для покращення роботи підприємства також використовують CVP-аналіз і концепцію фінансового важеля.

CVP-аналіз (Cost-Volume-Profit; витрати-обсяг-прибуток) допомагає керівникам підприємств виявити оптимальні пропорції між змінними і постійними витратами, ціною і обсягом реалізації, мінімізувати підприємницький ризик. Бухгалтери, аудитори, експерти та консультанти, використовуючи даний метод, можуть дати більш глибоку оцінку фінансових результатів і точніше обґрунтувати рекомендації для вибору стратегії розвитку організації [10].

Кореляційно-регресійний аналіз – це побудова та аналіз економіко-математичної моделі у вигляді рівняння регресії (рівняння кореляційного зв'язку), що виражає залежність результативної ознаки від однієї або кількох ознак-факторів і дає оцінку міри щільності зв'язку.

Для встановлення ступеня кореляційної залежності між ознаками користуються різними показниками щільності зв'язку коефіцієнтом кореляції, коефіцієнтом детермінації, кореляційним відношенням (індекс кореляції), коефіцієнтом еластичності, а також сукупними індексами детермінації та кореляції [11].

Факторний аналіз - використовується для комплексного аналізу господарської діяльності, пошуку і класифікації факторів, що впливають на економічні явища і процеси, з виявленням причинно-наслідкових зв'язків, що впливають на зміну конкретних показників господарської діяльності.

Факторний аналіз фінансових результатів проводиться у розрізі видів діяльності підприємства. Важливе місце в процесі факторного аналізу фінансових результатів відводиться аналізу валового прибутку, як ключовому показнику, що характеризує результати здійснення основної діяльності.

Аналіз Cash Flow, або аналіз грошових потоків - це метод вивчення того, як бізнес генерує та витрачає гроші протягом певного періоду часу. Це може допомогти зрозуміти, куди йдуть гроші та скільки готівки є у підприємства в даний момент. Інформаційною базою для аналізу грошових

потоків слід вважати Звіт про рух грошових коштів підприємства (Форма №3) [12].

У рамках загальної фінансової політики підприємств від керівництва вимагається майстерство управління грошовими потоками (Cash flow management) для його стабільного розвитку.

Cash flow management - це аналіз та регулювання фінансових потоків компаній з метою оптимізації витрат та максимізації доходів, зокрема:

- розробка графіків надходжень та розходів платіжних коштів у розрізі видів;
- дослідження факторів, що впливають на формування Cash flow підприємств;
- прогнозування можливої нестачі грошей та джерел для її покриття;
- визначення напрямків використання засобів, які тимчасово визволились.

Грошовий потік складається з потоків:

- а) від операційної діяльності (operating cash flow, CFO);
- б) від фінансової діяльності (cash flow from financing activities, CFF);
- в) від інвестиційної діяльності (cash flow from investing, CFI) [13].

Регулярне виникнення касових розривів призводить підприємство до проблем як з постачальниками товарів і послуг, так і з клієнтами. Постачальники, незадоволені проблемами з оплатою, скасовують знижки, припиняють відвантаження товарів. Виникає товарний дефіцит, клієнти не можуть отримати товар, і з цієї причини не поспішають сплачувати рахунки за вже зроблені відвантаження і надані послуги. Зростає дебіторська заборгованість, що ще більше посилює фінансові проблеми з постачальниками. Виникає "замкнуте коло." Така ситуація різко позначається на обороті підприємства, знижує його прибутковість і рентабельність.

Таким чином, неплатоспроможність підприємства виникає в той момент, коли грошовий потік стає негативним. Важливо, що така ситуація

може виникнути навіть у тому випадку, коли формально підприємство залишається прибутковим. Саме з цим пов'язані проблеми дохідних, але неліквідних компаній, що стоять на межі банкрутства.

Розрізняють такі види грошового потоку:

а) чистий грошовий потік (Net cash flow) - це сума всіх грошових надходжень і відтоків компанії. Це найзручніший показник для «пускання пилу в очі» інвесторам. Якщо операційний потік негативний, інвестиційний - теж, то власнику не залишається нічого окрім як взяти кредит або перенаправити кошти з іншого бізнесу на покриття мінусів. Тобто у власника буде відтік грошей, а чистий грошовий потік компанії при цьому буде позитивним;

б) вільний грошовий потік (Free cash flow) - те, заради чого створюється бізнес. Це гроші, що залишилися після оплати всіх потреб компанії. FCF - це якраз та величина, яку дисконтують при оцінці вартості бізнесу методом DCF (discounted cash flow) для розрахунку NPV. Вільний грошовий потік розраховується як різниця між операційним грошовим потоком і витратами на поповнення оборотних коштів і капітальні потреби [14].

У контексті комплексного аналізу грошових потоків виділяють такі групи коефіцієнтів:

- показники якості грошових потоків підприємства;
- показники результативності використання грошових коштів;
- показники ліквідності та платоспроможності, що розраховуються

на базі грошових потоків.

Аналіз ризиків. Імовірнісний характер економічних рішень, які приймаються в умовах ризикованої економіки, може бути виявлений за допомогою певних методів аналізу ризиків та їх впливу на діяльність підприємства.

Розрізняють кількісний та якісний аналіз ризиків підприємства (рис. 1.2).

Рис. 1.2 Методи аналізу ризиків

Задачею якісного аналізу ризику є виявлення джерел і причин ризику, етапів і робіт, при виконанні яких виникає ризик, тобто:

- визначення потенційних зон ризику;
- виявлення ризиків, що супроводжують діяльності підприємства;
- прогнозування практичних вигод і можливих негативних наслідків прояву виявлених ризиків.

Якісний аналіз ризику відбувається за декількома основними напрямками. Сутність першого напрямку полягає в тому, що проводиться порівняння очікуваних позитивних результатів від вибору конкретного напрямку підприємницької діяльності з можливими від цього наслідками. Наслідки доцільно класифікувати на фінансові, матеріальні, тимчасові, соціальні, збутові, екологічні і морально-психологічні. Другий напрямок, по якому повинен проходити якісний аналіз, полягає в тому, що необхідно визначити вплив рішень, що приймаються фірмою на етапі розробки стратегії, на інтереси суб'єктів господарської діяльності. Іншими словами, мова йде про необхідність комплексного аналізу впливу рішень, прийнятих безпосередньо фірмою, на поведінку інших підприємств.

Кількісний аналіз ризику є однією з важливих складових процесу ефективного керування фірмою. Мало знати, який точно ризик буде впливати на фірму у випадку вибору нею конкретного напрямку (чи декількох напрямків) підприємницької діяльності, проблема також складається й у

тому, що необхідно також кількісно оцінити його. Оцінка ступеня ризику важлива й у контексті того, що при цьому фірма одержує можливість вибору конкретного напрямку, виходячи з власних пріоритетів [15].

Аналіз ризику банкрутства підприємства є невід'омною складовою комплексного аналізу підприємства, особливо в умовах постійних змін в глобальній економіці. Світова практика банкрутства показала, що фінансова нестабільність компаній залежить на 25-30% від зовнішніх факторів і на 70-75% - від внутрішніх.

Банкрутство компанії - це одна зі стадій ринкової економіки, результат негативного впливу різних зовнішніх і внутрішніх факторів розвитку компанії в ринкових умовах.

Універсальної панацеї від банкрутства не існує, але масштаби краху будь-якої компанії можна в тій чи іншій мірі мінімізувати. Гнучка система фінансового менеджменту на підприємстві повинна оперативно реагувати на будь-які зміни в його діяльності, що особливо актуально в умовах світової фінансової кризи і практично неможливо без використання ефективних методів оцінки ризику банкрутства [16, с. 412].

У розвинених зарубіжних країнах для оцінки ризику банкрутства підприємств використовується кілька методів, зокрема лінійні моделі дискримінантного аналізу, логіт-моделі, пробитий-моделі, генетичні алгоритми, штучні нейронні мережі, дерева класифікації (рішень), метод послідовної мінімальної оптимізації. Однак можливість застосування зарубіжних методик і моделей в Україні обмежена через відмінності у правилах і принципах складання бухгалтерської звітності, а також в системах законодавства, що регулюють процедури банкрутства.

В даний час відсутній єдиний підхід, який би дозволив дати повну класифікацію відомих методів оцінки ризику банкрутства підприємств, проте у світовій практиці найчастіше використовуються наступні моделі, розроблені західними спеціалістами:

- п'ятифакторна модель Альтмана;

- двофакторна модель Альтмана;
- модель Романа Ліса (найчастіше використовується на підприємствах Великобританії);
- модель Р. Таффлера і Г. Тішоу;
- модель Спрінгейта [17].

Детальніше ці методи будуть розглянуті та застосовані в наступному розділі даної роботи.

Широкого застосування як у вітчизняній, так і в зарубіжній практиці набув метод коефіцієнтів, який дозволяє отримувати важливі показники діяльності підприємства. Значення показників розглядаються як середні для будь-яких підприємств незалежно від величини, галузі та специфіки діяльності, і це знижує ефективність застосування методу коефіцієнтів. Перевагою методу фінансових коефіцієнтів є простота у розрахунках, але при його застосуванні часто виникають певні обмеження, у результаті недооцінки яких можна отримати неадекватну оцінку і зробити помилкові висновки. Так, наприклад, під впливом інфляції ціна активів, відображена у балансі, може суттєво відрізнятись від реальної їх вартості, тому при аналізі коефіцієнтів у динаміці необхідно враховувати інфляційні зміни і проводити аналіз виважено та обережно [18, с. 437].

Рис. 1.3 Інструменти комплексного аналізу фінансових результатів

Далі було розглянуто головні показники, які використовуються в зарубіжній практиці в процесі комплексної оцінки фінансових результатів підприємства.

Показники рентабельності.

Рентабельність - це інтегральний показник, що відображає ефективність роботи підприємства, що націлене на отримання прибутку у короткостроковій перспективі і який вказує на якість управлінських рішень, що стосуються фінансової, операційної та інвестиційної діяльності підприємства. Рентабельність є критерієм економічної ефективності діяльності підприємства.

ROE (Return On Equity) - коефіцієнт рентабельності власного капіталу, показує відношення чистого прибутку компанії до середньорічної величини акціонерного капіталу.

Рентабельність власного капіталу характеризує прибутковість бізнесу для його власників, розраховану після вирахування відсотків по кредиту.

Норма рентабельності власного капіталу становить приблизно 10-12% для країн з розвинутою економікою. Для інфляційних економік показник повинен бути вище.

Існують деякі інші варіанти розрахунку даного коефіцієнта. Зокрема, в розрахунку може використовуватися не чистий прибуток, а прибуток до податку (ЕВІТДА).

$$ROE = \frac{\text{Чистий прибуток (Ф.2)}}{\text{Середньорічна вартість власний капіталу (Ф.1)}} * 100\% \quad (1.1)$$

ЕВІТДА (Earnings Before Interest, Taxes, Depreciation and Amortization) - прибуток до відрахування податків, відсотків та амортизації. ЕВІТДА дозволяє грубо оцінювати грошовий потік, виключаючи таку "ненадійну" статтю витрат як амортизацію [19].

ROA (Return on Assets) – коефіцієнт рентабельності активів, показує ефективність використання активів компанії для генерації прибутку. Високе значення показника свідчить про хорошу роботу підприємства. Значення можна інтерпретувати в такий спосіб: було отримано Х копійок чистого прибутку на кожну гривню використаних активів. Розраховується як

співвідношення отриманого чистого прибутку (або чистого збитку) до середньорічної суми активів [20].

Не існує єдиного нормативного значення показника. Необхідно аналізувати його в динаміці, тобто зіставляючи значення різних років за період дослідження. Крім цього, варто порівняти значення показника зі значеннями прямих конкурентів (які мають однаковий розмір суми активів або доходу). Чим вищий показник, тим більш ефективним є весь процес управління, адже показник рентабельності активів формується під впливом всієї діяльності компанії.

$$ROA = \frac{\text{Чистий прибуток (Ф.2)}}{\text{Активи (Ф.1)}} * 100\% \quad (1.2)$$

ROS (Return on Sales) – коефіцієнт рентабельності продажів. Показник фінансової результативності діяльності організації, що показує яку частину виручки організації становить прибуток. При цьому в якості фінансового результату в розрахунку можуть використовуватися різні показники прибутку, що обумовлює існування різних варіацій даного показника [21].

Найбільш широко використовується рентабельність продажів за валовим прибутком.

$$ROS = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Виручка (Ф.1)}} * 100\% \quad (1.3)$$

Нормальне значення рентабельності продажів визначається галузевими та іншими особливостями роботи організації. При однаковій фінансовій ефективності, для організацій з тривалим циклом виробництва, рентабельність продажів буде вище, для "високооборотних" видів діяльності - нижче.

ROIC (Return on Invested Capital) - коефіцієнт рентабельності інвестиційного капіталу, відображає співвідношення операційного прибутку

компаніх (після відрахування податків) до суми інвестованих в основну діяльність коштів. ROIC дозволяє інвесторам оцінити, наскільки ефективно компанія трансформує інвестований в неї капітал у прибуток. Чим вище даний показник, тим краще рентабельність інвестованого капіталу у компанії [22].

$$ROIC = \frac{\text{Чистий операційний прибуток}}{\text{Активи+Довгострокові зобов'язання (Ф.1)}} * 100\% \quad (1.4)$$

Показники ліквідності.

Ліквідність підприємства - це його здатність швидко продати активи й одержати гроші для оплати своїх зобов'язань.

Ліквідність підприємства характеризується співвідношенням величини його високоліквідних активів (грошові кошти та їх еквіваленти, ринкові цінні папери, дебіторська заборгованість) і короткострокової заборгованості.

Аналіз ліквідності здійснюється на підставі порівняння обсягу поточних зобов'язань із наявними ліквідними коштами.

На практиці для ефективного вимірювання ліквідності застосовується відповідна система коефіцієнтів, які відображають співвідношення статей балансу та інших видів фінансової звітності.

Розрізняють наступні показники ліквідності:

а) коефіцієнт загальної ліквідності (Current Ratio) розраховується як:

$$\text{Коеф. поточ. лікв.} = \frac{\text{Поточні активи (Ф.1)}}{\text{Поточні зобов'язання(Ф.1)}} \quad (1.5)$$

Нормативним є значення в рамках 1-3, однак більш бажаним є значення 2-3. При значенні коефіцієнта менше 1, платоспроможність підприємства незначна, а значить існує фінансовий ризик, як для самого підприємства, так і для його партнерів. Низький рівень ліквідності, як правило свідчить про

ускладнення збуту продукції, або ж погану організацію матеріально-технічного забезпечення. При значно високому коефіцієнті ліквідності виникають сумніви щодо ефективності використання оборотних активів підприємства;

б) коефіцієнт швидкої ліквідності (Quick Ratio, Acid Test Ratio) - індикатор короткострокової ліквідності компанії, який вимірює здатність компанії вчасно погасити свої короткострокові зобов'язання з допомогою високоліквідних активів. Вираховується за формулою:

$$\text{Коеф. шв. лікв.} = \frac{\text{Високоліквідні активи}}{\text{Поточні зобов'язання}} \quad (1.6)$$

Цей коефіцієнт показує, чи спроможне підприємство у разі падіння обсягів реалізації покрити свої зобов'язання перед кредиторами. Норматив показника – 0,5-1. Якщо коефіцієнт термінової ліквідності більше 1, то підприємство має низький фінансовий ризик, а значить потенційні можливості для залучення додаткових фінансових ресурсів;

в) коефіцієнт абсолютної ліквідності (Cash Ratio) - характеризується відношенням грошових коштів та короткострокових цінних паперів до поточних зобов'язань.

$$\text{Коеф. абс. лікв.} = \frac{\text{Абсолютно ліквідні активи}}{\text{Поточні зобов'язання}} \quad (1.7)$$

Значення даного коефіцієнта є достатнім, якщо перевищує 0,2 - 0,35.

З двох підприємств фінансовий стан кращий у того, хто має більшу частку грошових засобів та короткострокових цінних паперів у поточних активах.

При значенні коефіцієнта абсолютної ліквідності менше 0,2, а коефіцієнта покриття менше 0,5 підприємство вважається банкрутом і може підлягати ліквідації з продажем майна [23].

Показники фінансової стійкості.

Умовою й гарантією виживання й розвитку будь-якого підприємства, як бізнес-процесу, є його фінансова стабільність. Якщо підприємство фінансово стійке, то воно в стані «витримати» несподівані зміни ринкової кон'юктури, і не опинитися на краю банкрутства. Більш того, чим вище його стабільність, тим більше переваг перед іншими підприємствами того ж сектора економіки в одержанні кредитів і залученні інвестицій.

До основних факторів, що визначають фінансову стійкість підприємства, належить фінансова структура капіталу (співвідношення позикових і власних коштів, а також довгострокових і короткострокових джерел коштів) і політика фінансування окремих складових активів (насамперед необоротних активів і запасів). Тому з метою оцінки фінансової стійкості необхідно проаналізувати не тільки структуру фінансових ресурсів, але й напрямки їхнього вкладення.

Для оцінки рівня фінансової стійкості використовують наступні показники.

Коефіцієнт автономії - показує, яку частину у загальних вкладеннях у підприємство складає власний капітал. Він характеризує фінансову незалежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування його діяльності. Формула розрахунку:

$$K. \text{ авт.} = \frac{\text{Власний капітал}}{\text{Баланс}} \quad (1.8)$$

Нормативне значення показника знаходиться в межах 0,4 - 0,6. Більш низьке значення може говорити про високий рівень фінансових ризиків.

Значення показника фінансової автономії вище 0,6 говоритиме про те, що компанія використовує не весь свій потенціал [24].

Коефіцієнт фінансової залежності - показник є оберненим до показника фінансової автономії. Він розраховується як співвідношення пасивів до власного капіталу:

$$\text{К. фін. зал.} = \frac{\text{Баланс}}{\text{Власний капітал}} \quad (1.9)$$

Значення показника говорить про те, скільки фінансових ресурсів використовує компанія на кожну гривню власного капіталу. Нормативне значення показника знаходиться в межах 1,67-2,5.

Власні оборотні кошти - показник фінансової стійкості та ліквідності компанії, який являє собою суму грошових коштів, що залишилася після виключення зобов'язань фірми зі своїх оборотних активів. Іншими словами, це сума власних оборотних активів, яка доступна для щоденної операційної діяльності компанії. Розраховується за формулою:

$$\text{Власні оборотні кошти} = \text{Власний капітал} - \text{Необоротні активи} \quad (1.10)$$

При аналізі показника необхідно порівнювати його значення протягом тривалого періоду часу. Компанія може нарощувати виробництво і збут або знижувати його. Тому порівняння показника з конкурентами не є доцільним. Якщо значення показника від'ємне, то в компанії недостатньо коштів для забезпечення безперебійної діяльності за рахунок постійних фінансових ресурсів, що, в свою чергу, створює ризик втрати ліквідності і стійкості. Для визначення причини такого фінансового стану необхідно більш детально вивчити структуру активів і фінансових ресурсів [25].

Коефіцієнт маневреності власних коштів - характеризує степінь мобільності використання власного капіталу, та визначається за формулою:

$$K. \text{ ман. в. к.} = \frac{\text{Власні обігові кошти}}{\text{Власний капітал}} \quad (1.11)$$

Коефіцієнт маневреності показує частку власних коштів, вкладених в оборотні активи. Чітких рекомендацій у значенні цього коефіцієнта немає, але вважається, що його значення повинно бути не менше 0,2, що дозволить забезпечити достатню гнучкість у використанні власного капіталу. Для оцінки коефіцієнта маневреності необхідно порівняти його значення з рівнем минулих періодів, середньогалузевим значенням або рівнем у найближчих конкурентів [26].

Коефіцієнт ефективності використання власних коштів - показує скільки прибутку дає 1 грн. власних коштів. Теоретично, нормальним значенням цього коефіцієнта є значення не менше 0,4. Формула розрахунку:

$$K. \text{ вик. в. к.} = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Власник капітал}} \quad (1.12)$$

Показник фінансової стабільності (Equity to Debt Ratio) - індикатор фінансової стійкості, який говорить про здатність компанії відповідати за своїми зобов'язаннями в середньо- і довгостроковій перспективі. Розраховується за формулою:

$$K. \text{ фін. стаб.} = \frac{\text{Власний капітал}}{\text{Короткострокові} + \text{Довгострокові зобов'язання}} \quad (1.13)$$

Значення показника вказує на те, скільки гривень власного капіталу припадає на кожну гривню зобов'язань компанії. Високе значення говорить про низький рівень фінансових ризиків. Нормативне значення показника знаходиться в межах 0,67-1,5. Значення нижче 0,67 свідчить про високий рівень фінансових ризиків. Значення вище 1,5 може означати наявність

додаткових резервів підвищення ефективності за рахунок залучення позикових коштів [27, с. 492].

Коефіцієнт концентрації позикового капіталу - вказує на рівень левереджа компанії. Левередж означає використання фінансових інструментів або позикового капіталу з метою підвищення потенційної рентабельності інвестицій. Формула розрахунку:

$$\text{Коеф. конц. поз. к.} = \frac{\text{Короткострокові} + \text{Довгострокові зобов'язання}}{\text{Баланс}} \quad (1.14)$$

Нормативним вважається значення в межах 0,4 - 0,6. Однак значення показника значно коливається, залежно від галузі. Якщо грошовий потік протягом фінансового року значно змінюється (наприклад, через дію сезонного фактору), то концентрація позикового капіталу є низькою. Якщо в компанії частка позикових коштів у сумі активів є вищою, ніж в конкурентів, то це може призвести до збільшення ціни залучення коштів. Якщо значення показника є вищим, то рівень фінансових ризиків також є високим. Якщо ж значення показника є нижчим, то це може свідчити про неповне використання фінансового та виробничого потенціалу компанії. Значення показника вище одиниці говорить про те, що в компанії більше боргів, ніж активів. Останнє свідчить про те, що компанія може стати банкрутом [28].

Показники окупності маркетингових вкладень.

ROI (Return on Investment, повернення інвестицій) – це коефіцієнт окупності вкладень, один із важливих маркетингових показників. Розрахунок ROI дозволяє оцінити рівень прибутковості або збитковості бізнесу в цілому або окремих бізнес-процесів (наприклад, рекламної кампанії). Для цього використовуються різні формули, але що стосується маркетингу, то зазвичай оцінюють співвідношення суми прибутку до суми інвестицій або коефіцієнт рентабельності інвестиційних витрат. Розраховується за формулою:

$$ROI = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Інвестиції в рекламну кампанію}} \quad (1.15)$$

ROMI (Return on Marketing Investment) – це коефіцієнт рентабельності маркетингових інвестицій. Різниця між ROI і ROMI не є принциповою, а відображає лише сферу застосування поняття. Можна сказати, що цей інструмент є більш вузько орієнтованим. Якщо, наприклад, ROI застосовується для розрахунку прибутковості бізнесу в цілому і бере до уваги витрати, що не мають відношення до просування (оренда техніки і приміщень, будівництво будівель, технічні розробки та ін.), то ROMI дозволяє підрахувати тільки прибутковість реклами в цілому або окремих інструментів [29].

Показники оцінки вартості компанії.

Ринкова вартість компанії (Enterprise value (EV), Total enterprise value (TEV) або Firm value (FV)) - аналітичний показник, що являє собою оцінку вартості компанії з урахуванням всіх джерел її фінансування: боргових зобов'язань, привілейованих акцій, звичайних акцій компанії.

Вартість підприємства = Вартість всіх звичайних акцій підприємства (розрахована за ринковою вартістю)+ вартість боргових зобов'язань (розрахована за ринковою вартістю) + вартість частки меншості (розрахована за ринковою вартістю)+ вартість всіх привілейованих акцій підприємства (розрахована за ринковою вартістю)— грошові кошти і їх еквіваленти.

Готівкові засоби віднімаються тому, що при виплаті їх у вигляді дивідендів зменшується чиста вартість компанії для її можливого покупця.

Використання EV в оціночних мультиплікаторах (Enterprise Value Multiples):

– EV/Sales (Виручка) — показник, який порівнює вартість підприємства з його річною виручкою. Зазвичай використовується для оцінки низькорентабельних компаній;

- $EV/EBITDA$ — показник, який порівнює вартість підприємства з його EBITDA. Часто використовується для оцінки того, за скільки років окупляться інвестиції;
- $EV/EBIT$ — показник, який порівнює вартість підприємства з його EBIT;
- $EV/Net\ Income$ (Чистий прибуток) — показник, який порівнює вартість підприємства з його чистим прибутком.

Інвестори використовують оцінні коефіцієнти для порівняння компаній. Чим менше оцінний коефіцієнт, тим більше віддачі інвестор отримає на вкладений капітал [30, с. 311].

1.4. Автоматизація та діджиталізація аналізу фінансових результатів підприємства

На сучасному етапі все більш актуальними стають питання вдосконалення якості і достовірності інформації, а також оперативності надходження відомостей про фінансовий стан підприємств.

Обробка фінансово-аналітичної інформації трудомістка і передбачає великий обсяг різноманітних обчислень, а тому автоматизація аналітичних розрахунків стала об'єктивною потребою. Ефективність автоматизації таких розрахунків полягає в тому, що:

- зростає продуктивність праці аналітиків; вони вивільняються від технічної, рутинної роботи і у змозі приділити більше уваги творчій діяльності, що сприяє поглибленню досліджень, розв'язанню складніших задач;
- більш суттєво і всебічно досліджуються економічні явища, їх зміни, повніше вивчаються фактори, виявляються резерви поліпшення фінансового стану підприємства;

– підвищуються якість та оперативність аналізу, а також конструктивність і дієвість висновків в результаті його проведення.

У зв'язку із зростанням потреби статистичного аналізу даних практично в усіх сферах діяльності ринок ПЗ для статистичної обробки даних нестримно розвивається [31, с. 148].

Ринок статистичних пакетів досить великий і досягає декількох тисяч. По функціональності програми для статистичного аналізу можна розділити на 3 основних групи: універсальні пакети, або пакети загального призначення; професійні пакети; спеціалізовані пакети. Наприклад, професійні пакети - SAS, BMDP; універсальні пакети - STADIA, STATGRAPHICS, SPSS, STATISTICA; спеціалізовані - BIOSTAT, MESOSAUR, DATASCOPE.

Далі охарактеризовано найпопулярніші та функціонально повні програмні продукти з наявними засобами статистичного аналізу даних фінансових показників підприємства, які активно використовуються на зарубіжних підприємствах.

BMDP - BioMeDical Package (Statistical Software, Inc.) - це статистичний біомедичний пакет і бібліотека із більш ніж сорока статистичних процедур. Забезпечує такі функції: ступенева регресія, всі можливі підмножини регресії, поліноміальна регресія, ступенева логістична регресія, дисперсійний та коваріаційний аналіз.

EViews - Econometric Views (Quantitative Micro Software / IHS Markit Ltd.). Статистичний пакет для аналізу економетричних даних часових рядів, аналізу і моделювання даних, побудови регресійних моделей. EViews - найпотужніший пакет для побудови економетричних моделей. EViews може бути успішно використаний для вирішення наступних завдань: аналіз наукової інформації; фінансовий аналіз; макроекономічне прогнозування; моделювання економічних процесів; прогнозування станів ринків тощо.

Maple (Waterloo Maple, Inc.). Комерційна система комп'ютерної алгебри. Містить понад 5000 функцій для більшості розділів сучасної

математики, моделювання та інтерактивної візуалізації, підтримує мову програмування Maple, дозволяє комбінувати алгоритми, результати обчислення, математичні формули, текст, графіку, діаграми та анімацію зі звуком в електронному документі. Можливості пакета: інструментарій для фінансового моделювання; статистичне моделювання; фізичні моделі; високопродуктивні обчислення; автоматичне розпаралелювання.

Mathematica (Wolfram Research, Inc) — вичерпна система комп'ютерної алгебри для чисельних, символічних та графічних обчислень і візуалізації. Mathematica – це інтерактивний обчислювальний та графічний інструмент із вбудованою мовою програмування для швидких та точних розв'язків. Інформацію можна подавати як у звичайному математичному вигляді, так і у вигляді функцій з використанням вбудованої мови програмування. Електронний документ цієї комп'ютерної системи, який називається notebooks (записник), допомагає користувачеві створювати тексти, здійснювати обчислення, будувати графіки та анімацію для технічного звіту чи презентації роботи. Існує також можливість підключення додаткових пакетів за допомогою технології Add-ons [32].

Google Analytics — зручний і багатофункціональний сервіс від компанії Google для аналізу інтернет-сайтів та мобільних додатків. Дозволяє вебмайстрам перевірити стан індексування, створити детальну статистику аудиторії сайту та оптимізувати видимість своїх вебсторінок. В даний час платформа належить торговій марці Google Marketing Platform.

Google Analytics є найбільш широко використовуваним сервісом веб-аналітики в Інтернеті.

R — мова програмування і програмне середовище для статистичних обчислень, аналізу та зображення даних в графічному вигляді. Більшість програм, написаних мовою програмування S запускаються в середовищі R. Середовище R містить засоби для візуалізації результатів обчислень (двовимірні, тривимірні графіки, діаграми, гістограми, діаграми (схеми)

Ганта тощо). Графічні можливості R дозволяють створювати високоякісні графіки з різними атрибутами, зокрема математичні формули і символи [33].

Також до використовуваних програм відносяться MATLAB (MathWorks, Inc.), MicroTSP - Time Series Processor (TSP International, Inc.), Minitab (Minitab, Inc), SAS (SAS Institute, Inc.), StatGraphics - Statistical Graphics System (Manugistics, Inc.) та інші.

В Україні в даний час також існує великий ринок програмних продуктів фінансового аналізу, які дозволяють оцінити та проаналізувати фінансовий стан господарюючого суб'єкта за даними бухгалтерської (фінансової) звітності. Найбільший розвиток і застосування отримали програмні продукти фірм: "ІНЕК", "Інтелект-Сервіс", "Альт-Інвест", "Про-Інвест-ІТ".

Суттєво спрощують процес підготовки звітності відповідно до МСФЗ спеціалізовані програми вітчизняних виробників, наприклад конфігурація "Управління виробничим підприємством" для платформи "1С: Підприємство 8" і "Інталев: корпоративні фінанси 2005" версії "Проф".

«1С: Бухгалтерія 8.3» - найпопулярніша бухгалтерська програма в СНД, яка закриває всі ділянки бухгалтера. Проте наразі деякі сервіси програми «1С» потрапили під українські санкції на три роки [34].

Ще одніє найбільш поширеною програмою для аналізу фінансового стану підприємства є MS Excel (Microsoft Corp.) з пакету офісних програм MS Office. MS Excel - це електронна таблиця з досить потужними математичними можливостями, де деякі статистичні функції є просто додатковими вбудованими формулами. Безумовно, MS Excel добре підходить для накопичення даних, проміжного перетворення, попередніх статистичних обчислень, для побудови деяких видів діаграм. Проте остаточний статистичний аналіз необхідно робити в програмах, які спеціально створені для цих цілей. Існують макроси-доповнення для MS Excel, що включають додаткові статистичні функції, які в основних випадках є достатніми для звичайного застосування.

Усунути недоліки використання можна також використавши вбудовану мову програмування VBA для побудови алгоритмів розрахунку показників та для зручнішого подання результатів аналізу – наприклад, автоматичне виділення різними кольорами показників, що свідчать про стабільний фінансовий стан підприємства та критичних показників, значення яких відхиляються від нормативних значень [35].

До ще одного потужного інструменту фінансового аналізу відносяться Google Sheets — програма електронних таблиць, що входить до складу безкоштовного веб- програмного пакету програмного забезпечення, пропонованого компанією Google у межах служби Google Drive. Завдяки застосуванню технології штучного інтелекту керівники компаній можуть прийняти зважене бізнес-рішення, використавши відповідні статистичні дані.

В Таблицях є всі інструменти, необхідні для аналізу і візуалізації даних. Завдяки додатковим API і коннекторам можна обробляти дані з різних джерел, завантажуючи файли у форматі CSV, Excel і багатьох інших.

На сьогоднішній день інструменти та програмки цього додатку здатні враховували потреби сучасного динамічного бізнесу. Завдяки застосуванню технології штучного інтелекту керівники можуть прийняти зважене бізнес-рішення, використавши відповідні статистичні дані. Хмарна архітектура дає вам змогу працювати разом із будь-якими користувачами, у будь-який час і з будь-якої платформи. Сумісність із зовнішніми системами, зокрема Microsoft Office, дозволяє легко працювати з кількома джерелами даних. Оскільки Таблиці розроблено на основі інфраструктури Google, можна бути впевненими, що його надійно захищено.

Використовуючи скрипт додатків Google Apps. можна створювати макроси для автоматизації звітів, власні функції, що спрощують обчислення [36].

Важливо відзначити, що при вирішенні питання оперативності отримання економічної інформації велике навантаження лягає також і на

автоматизацію податкового обліку та подачі звітності до фіскальних органів підприємством.

На сьогоднішній день найпопулярнішою програмою для подання звітності є програмне забезпечення «М.Е.Дос». Станом на кінець 2019 року ним користувалася переважна більшість компаній в Україні.

«М.Е.Дос» (My Electronic Document, також Medoc, Медок) — поширене українське програмне забезпечення для подання звітності до контролюючих органів України ((ДФСУ, ДССУ, ПФУ, ФСС з ТВП, ДКСУ, міністерства і відомства), реєстрації податкових накладних та юридично значущого електронного документообігу в електронному вигляді.

М.Е.Дос включає в себе усі актуальні форми звітності, які постійно оновлюються відповідно до законодавства. Програма підтримує роботу з електронними цифровими підписами (ЕЦП) найбільш використовуваних центрів сертифікації, а також із захищеними носіями ключів SecureToken [37].

РОЗДІЛ 2

КОМПЛЕКСНИЙ АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДЕРЖАВНОГО ПІДПРИЄМСТВА «АНТОНОВ»

2.1. Загальна характеристика підприємства та напрями його діяльності

Державне підприємство «АНТОНОВ» (надалі ДП «АНТОНОВ», Підприємство) – є державним комерційним підприємством, заснованим на державній власності. З 4 квітня 2015 р. входить до складу державного концерну «Укроборонпром». ДП «АНТОНОВ» включено до переліку підприємств, маючих стратегічне значення для економіки та безпеки держави.

Підприємство є юридичною особою.

Майно підприємства є державною власністю і закріплюється за ним на праві господарського відання.

У своїй діяльності Підприємство керується Конституцією та Законами України, актами Президента, Кабінету Міністрів, наказами Концерну, нормативно-правовими актами, а також Статутом, яким визначається правосуб'єктність Підприємства.

Згідно Статуту, Підприємство утворено з метою одержання прибутку шляхом здійснення виробничої, науково-дослідницької, торгівельної, конструкторської та іншої господарської діяльності.

Види діяльності ДП «АНТОНОВ» (предметом діяльності підприємства за кодами КВЕД) згідно зі Статутом є:

- а) дослідження й експериментальні розробки у сфері інших природничих і технічних наук;
- б) виробництво повітряних і космічних літальних апаратів, супутнього устаткування;
- в) вантажний авіаційний транспорт;

г) ремонт і технічне обслуговування повітряних і космічних літальних апаратів тощо [38].

В активі науково-технічної та виробничої діяльності ДП «АНТОНОВ» - 22 типи нових літаків і понад 100 спеціалізованих модифікацій різного військового і цивільного призначення. За роки діяльності ДП «АНТОНОВ» на літакобудівних заводах виготовлено та продано понад 22 тис. літаків з маркою «Ан», з них більше 1,5 тис. продано в 50 країн світу. Станом на 01.12.2019 р. всього експлуатується 1 575 літаків

Підприємство має наступні структурні підрозділи:

- ДКБ та виробництво;
- льотно-випробувальна база;
- житлово-комунальний відділ;
- філія «Антонов-Агро»;
- комбінат громадського харчування ДП «АНТОНОВ»;
- філія Серійний завод «АНТОНОВ».

Структурний підрозділ ДП "Антонов" - авіакомпанія "Авіалінії Антонова", один з провідних світових операторів важкого транспортного Ан-124-100 "Руслан», з 2006 року надає послуги в рамках програми НАТО SALIS (Strategic Airlift Interim Solution) щодо забезпечення стратегічних перевезень в інтересах альянсу та ЄС.

Організаційна структура Державного підприємства «АНТОНОВ» складається з ієрархічних ланцюгів, в яких встановлюється пряма (адміністративна) підпорядкованість керівників та структурних підрозділів та їх групування з урахуванням їх спеціалізації, комунікації та інтеграції бізнес-процесів. У Структурі підприємства відображаються назви посад керівників та структурних підрозділів (відповідно до наказів по підприємству). Загальні обов'язки, права керівників та спеціалістів підрозділів, їх підпорядкування встановлюються в посадових інструкціях. Функції підрозділів, їх підпорядкування та процеси взаємодії встановлюються в положеннях про

підрозділи. Підпорядкування в підрозділах встановлюється в структурних схемах підрозділів.

Станом на 2019 рік чисельність працівників Підприємства складала 9 499 осіб (9 489 осіб у 2018 році).

Уся фінансова звітність складається відповідно до Положень (стандартів) бухгалтерського обліку України П(С)БО, а також інших нормативних вимог до ведення бухгалтерського обліку та звітності в Україні [39].

1.2. Горизонтальний та структурний аналіз фінансових результатів ДП «АНТОНОВ»

Так як в даній дипломній роботі висвітлюється питання атоматизації процесу фінансового аналізу підприємства, наведені надалі розрахунки будуть проведені із використанням одних із найлегших у використанні, та в той же час потужних, програм для обробки великих масивів інформації - Microsoft Excel та Google Sheets. Дані інструменти забезпечують можливість подання вихідної інформації в табличній і графічній формі, внесення коректив у методику розрахунків і в форми відображення кінцевого фінансового результату.

Горизонтальний, або трендовий, аналіз є складовою системи фінансового аналізу, яка полягає у вивченні та порівнянні динаміки окремих фінансових показників у часі.

Порівнянням показників діяльності аналізованого підприємства із результатами минулих років виявляють причини відмінностей в ефективності використання матеріальних, трудових ресурсів і мобілізації резервів на кожному з об'єктів, які взято для порівняння. Окрім того, таке порівняння дає

зможу визначити конкурентоспроможність підприємства, що дуже важливо в ринкових умовах.

Далі наведена таблиця (2.1) із розрахунком динаміки результатів Звіту про фінансові результати (Додаток Б).

Таблиця 2.1

Аналіз динаміки фінансових результатів ДП «АНТОНОВ»

Стаття	Вихідні дані, тис. грн.					Відносне відхилення, +/-			
	2015	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3 644 954	3 637 575	6 052 436	8 961 918	5 998 663	-0,20%	66%	48%	-33%
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	-2 867 650	-2 813 557	-5 301 501	-7 486 335	-4 409 987	-1,89%	88%	41%	-41%
Валовий:									
прибуток	777 304	824 018	750 935	1 475 583	1 588 676	6,01%	-9%	96%	8%
Дохід від первісного визнання біологічних активів та с/г продукції	66								
Інші операційні доходи	511 771	291 013	467 016	1 294 987	656 403	-43%	60%	177%	-49%
Адміністративні витрати	-145 898	-174 739	-178 706	-218 286	-265 981	20%	2%	22%	22%
Витрати на збут	-120 255	-86 516	-231 944	-306 106	-218 291	-28%	168%	32%	-29%
Інші операційні витрати	-893 812	-620 337	-1 375 524	-843 976	-1 217 767	-31%	122%	-39%	44%
Витрати від первісного визнання біологічних активів та с/г продукції		-132	808	343				-58%	-100%
Фінансовий результат від операційної діяльності:									
прибуток	129 110	233 439		1 240 252	543 030	81%			-56%
збиток			-568 223						
Дохід від участі в капіталі									
Інші фінансові доходи	5 285	36 805	14 560	63 327	279	596%	-60%	335%	-100%
Інші доходи	32 871	21 176	874 038	70 728		-36%	4027%	-92%	-100%
Дохід від благодійної допомоги	168	373	152	543	620	122%	-59%	257%	14%
Фінансові витрати					-39 884				
Втрати від участі в капіталі									
Інші витрати	-30 091	-23 834	-13 087	-10 205	-3 735	-21%	-45%	-22%	-63%
Фінансовий результат до оподаткування:									
прибуток	137 175	267 586	307 207	1 364 102	562 726	95%	15%	344%	-59%
Витрати (дохід) з податку на прибуток	-94 430	-89 505	23 017	-270 453	-114 743	-5%	-126%	1275%	-58%
Чистий фінансовий результат:									
прибуток	42 745	178 081	330 224	1 584 060	447 983	317%	85%	380%	-72%

Варто зауважити, що оприлюднений звіт про фінансовий результат 2019 року, містить змінені показники 2018 року. Зокрема чистий прибуток 2018 року за звітом того ж року декларувався 7,820 млрд. грн. (у новому звіті 8,962 млрд. грн.), чистий прибуток 1,093 млрд (у новому - 1,584 млрд. грн).

За підсумками роботи, в 2016 році ДП "Антонов" збільшило чистий прибуток в 4 рази, або на 317%, в порівнянні з 2016 роком - до 178 081 тис. грн., його чистий дохід за підсумками року, при цьому, продемонстрував невеликий спад, на 0,2%, до 3,6 тис. грн. В 2016 році спостерігається найбільший зріст інших фінансових доходів – на 596%. Відомості про їх склад відсутній.

В 2017 році чистий прибуток підприємства збільшився на 85%, та склав 330 224 тис.грн. Чистий дохід за підсумками року продемонстрував зріст на 66%, до 6 млрд. грн. В той же час в 2017 році підприємство отримало збиток від операційної діяльності у розмірі 568 223 тис. грн, у порівнянні з операційним прибутком в 233 439 тис. грн. АПМР. Дана зміна відбулась за рахунок збільшення операційних витрат на 61%, до 6,8 млрд. грн.

Аналіз зміни операційних витрат представлений в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Аналіз зміни витрат від операційної діяльності ДП «АНТОНОВ»

Назва статті	Елементи операційних витрат, тис. грн					Відносне відхилення, +/-			
	2 015	2 016	2 017	2 018	2 019	2 016	2 017	2 018	2 019
Матеріальні затрати	1 499 120	1 856 315	3 923 091	5 295 592	3 352 834	24%	111%	35%	-37%
Витрати на оплату праці	1 132 223	1 259 426	1 183 468	1 508 191	1 577 837	11%	-6%	27%	5%
Відрахування на соціальні заходи	407 433	257 823	248 831	306 666	327 851	-37%	-3%	23%	7%
Амортизація	225 692	192 111	165 197	512 454	576 116	-15%	-14%	210%	12%
Інші операційні витрати	858 335	693 706	1 336 539	663 746	732 046	-19%	93%	-50%	10%
Разом	4 122 803	4 259 381	6 857 126	8 286 649	6 566 684	3%	61%	21%	-21%

Отриманню прибутку сприяло збільшення Інших доходів на 4207%, до 874 тис. грн. (у порівнянні з 21 тис.грн. в 2017 році).

Склад Інших доходів в 2017 році представлений наступним чином (рис.2.1):

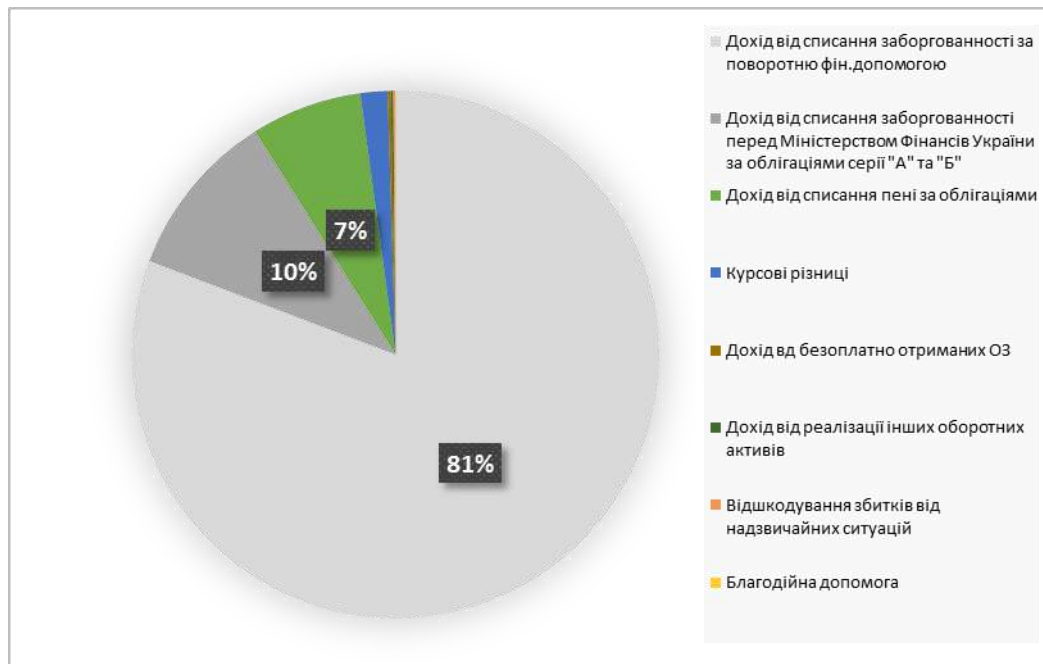

Рис. 2.1 Склад Інших доходів в 2017 році

В 2018 році підприємство отримало чистий прибуток у розмірі 1,584 млрд. грн, що перевищило минуло річний показник на 380%. Чистий дохід за підсумками року продемонстрував зріст на 48% та склав 8,9 млрд. грн., а собівартість – на 41%, до 7,5 млрд. грн, що призвело до отримання операційного прибутку у розмірі 1,2 млрд. грн, у порівнянні зі збитком в 568 223 тис. грн в 2017 році (+218% АПМР).

Операційні витрати, при цьому, зросли лише на 21%, до 8,3 млрд. грн. Позитивно на збільшення прибутку вплинув також зріст Інших фінансових доходів на 335%, до 63 тис. грн. Інформація про склад Інших фінансових доходів відсутня.

Надалі представлена гістограма, яка показує динаміку зміни операційного прибутку з одночасно зміною операційних витрат доходу від реалізації (рис. 2.2).

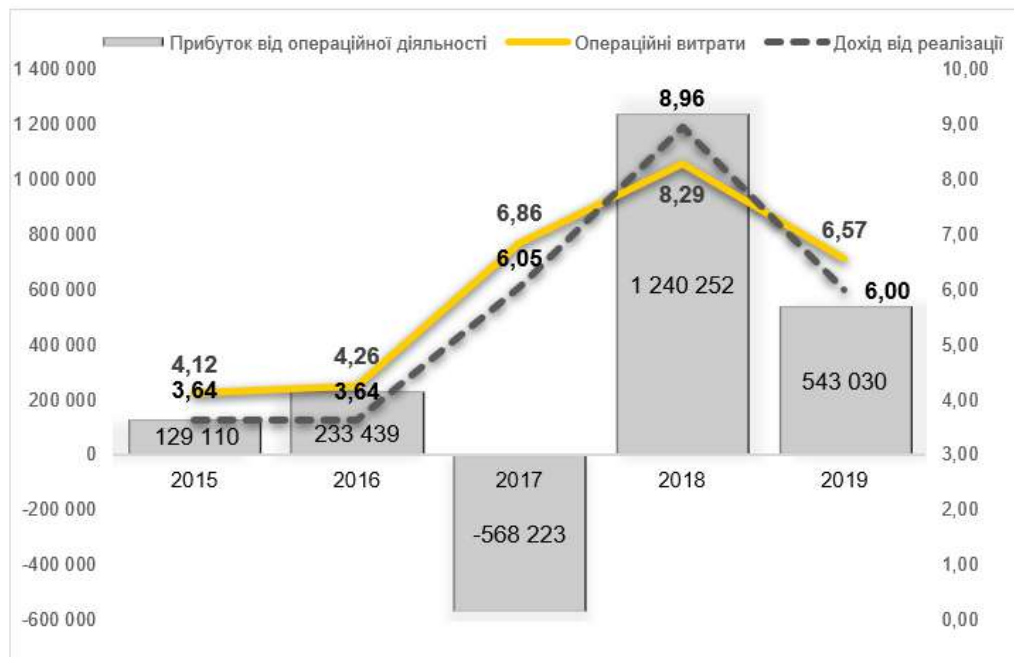

Рис. 2.2 Динаміка зміни операційного прибутку, операційних витрат та чистого доходу

Рисунок 2.1 наглядно показує, що перевищення доходу від реалізації над операційними затратами позитивно вплинуло на кінцевий результат – підприємство отримало найвищий рівень прибутку від операційної діяльності за останні 5 років. З 2015 по 2017 та у 2019 спостерігається протилежна ситуація: витрати на операційну діяльність перевищують дохід від реалізації продукції, що дає підприємству привід переглянути та оптимізувати операційні витрати, враховуючи макроекономічні фактори.

Збільшення фінансових показників підприємства за звітний період 2018 року обумовлене зростанням замовлень і збільшенням доходів від послуг нерегулярних авіап перевезень структурного підрозділу ДП - авіакомпанії "Авіалінії Антонов", збільшенням обсягу виконання науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт, а також обсягу серійного виробництва запчастин для авіатехніки.

Фінансова звітність оприлюднена ДП «Антонов» свідчить про падіння прибутку на 72% у 2019 році, у порівнянні з аналогічним періодом минулого року, (надалі «АППР»), зокрема в 2019 році підприємство отримало чистий прибуток у розмірі 448 тис. грн. проти 1,584 млрд. грн. 2018 року.

Чистий дохід авіабудівного державного підприємства за 2019 рік склав 5,9 млрд. грн., що на 33% менше показників попереднього року (8,9 млрд. грн).

При цьому спостерігається зменшення прибутку від операційної діяльності на 56% з одночасним падінням чистого доходу на 33% та зростання валового прибутку на 8%, до 1,6 млрд. грн.

В цей період спостерігається зростання таких елементів витрат як: адміністративні витрати (на 22%, до 265 981 тис. грн) та інших операційних витрат – на 44%, до 1,2 тис. грн.

Графічне відображення динаміки чистого прибутку підприємства відображено на рис. 2.3.

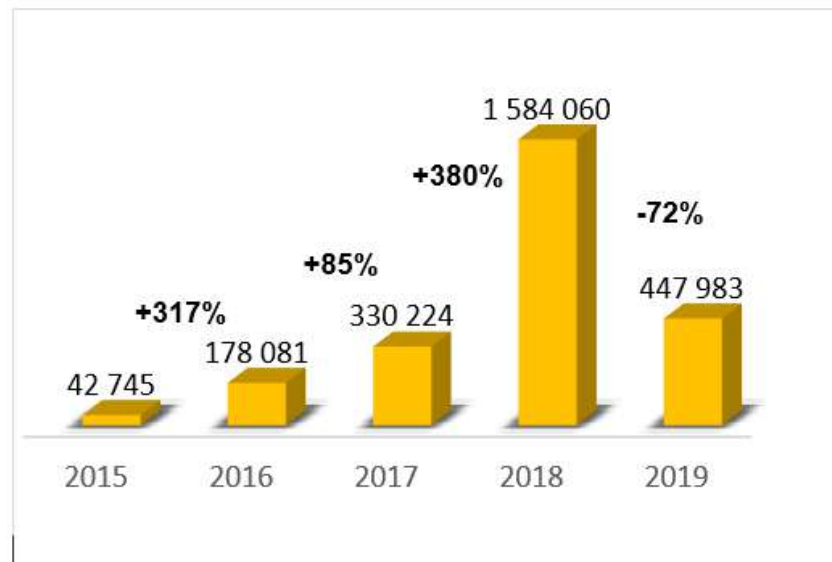

Рис. 2.3 Динаміка зміни чистого прибутку ДП «АНТОНОВ»

Причинами падіння прибутку підприємства у 2019 році слід вважати:

- відсутність підвищеного попиту на вантажоперевезення, який зазвичай збігається з сезоном ураганів в Тихому й Атлантичному океанах і стихійними лихами в Північній Америці;
- помітне затишшя в енергетичній сфері ринку (перевезення турбін, генераторів, трансформаторів);

При цьому, при наявності семи літаків Ан-124-100 різних модифікацій, авіапідприємство ДП «Антонов» виконало більше роботи, ніж наш прями

конкурент - російська компанія " Волга-Дніпро ", що експлуатує 12 літаків. За результатами цього року частка ринку великогабаритних авіап перевезень , яке тримає авіапідприємство, становить близько 63% [40].

Вертикальний аналіз засновано на структурному розкладі окремих показників. В процесі його здійснення розраховується питома вага окремих складових фінансових показників та вплив кожної складової на результат в цілому.

Основними видами такого аналізу у розрізі комплексного аналізу фінансових результатів підприємства є:

- структурний аналіз капіталу;
- структурний аналіз грошових потоків.

Проте структурний аналіз грошових потоків буде розглянутий в одному із наступних підрозділів у розрізі Cash Flow-аналізу.

Розрахунок питомої ваги кожного з елементів власного капіталу ДП «АНТОНОВ» представлений в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Структура власного капіталу ДП «АНТОНОВ»

Власник капітал:	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Зареєстрований (пайовий) капітал	2 060 941	2 060 941	2 060 941	2 060 941	2 060 941	57%	55%	24%	22%	20%
Капітал у дооцінках	964 339	968 224	973 939	978 132		26%	26%	11%	10%	
Додатковий капітал	507 477	573 861	5 468 310	6 144 493	5 136 796	14%	15%	63%	65%	50%
Накопичені курсові різниці	208					0,01%				
Резервний капітал	74 329	83 531	106 647	183 202	214 561	2%	2%	1%	2%	2%
Нерозподілений прибуток	32 306	32 659	31 638	31 514	2 859 703	1%	1%	0,4%	0,3%	28%
Разом	3 639 392	3 719 216	8 641 475	9 398 282	10 272 001	100%	100%	100%	100%	100%

Також було розраховано зміна динаміки власного капіталу протягом п'яти років, для того, щоб якісніше проаналізувати, за рахунок зміни яких складових власного капіталу змінювалася його структура. Розрахунки представлені в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Аналіз динаміки зміни суми власного капіталу

Показник	Власний капітал, тис. грн					Відносне відхилення			
	2015	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019
Зареєстрований капітал	2 060 941	2 060 941	2 060 941	2 060 941	2 060 941	-	-	-	-
Капітал у дооцінках	964 339	968 224	973 939	978 132		0,4%	1%	0,4%	-
Додатковий капітал	507 477	573 861	5 468 310	6 144 493	5 136 796	13%	853%	12%	-16%
Накопичені курсові різниці	208					-	-	-	-
Резервний капітал	74 329	83 531	106 647	183 202	214 561	12%	28%	72%	17%
Нерозподілений прибуток	32 306	32 659	31 638	31 514	2 859 703	1%	-3%	-0,4%	8974%
Разом	3 639 392	3 719 216	8 641 475	9 398 282	10 272 001	2%	132%	9%	9%

Відносно структури власного капіталу відзначено, що вона мала такий вигляд протягом досліджуваного періоду. В 2015 році власний капітал підприємства «АНТОНОВ» складався у більшості із пайового капіталу (57%) та капіталу у дооцінках (26%). Менш значну долю займали додатковий капітал (14%), резервний капітал та нерозподілені прибутки (2% та 1% відповідно), та Накопичені курсові різниці, які малу незначну вагу в 0,01%.

В 2016 році питома вага пайового капіталу знизилася до 55%, за рахунок збільшення суми додаткового капіталу на 13%, у результаті чого його питома вага склала 15%. Склад інших статей розділу «Власний капітал» залишився незмінним.

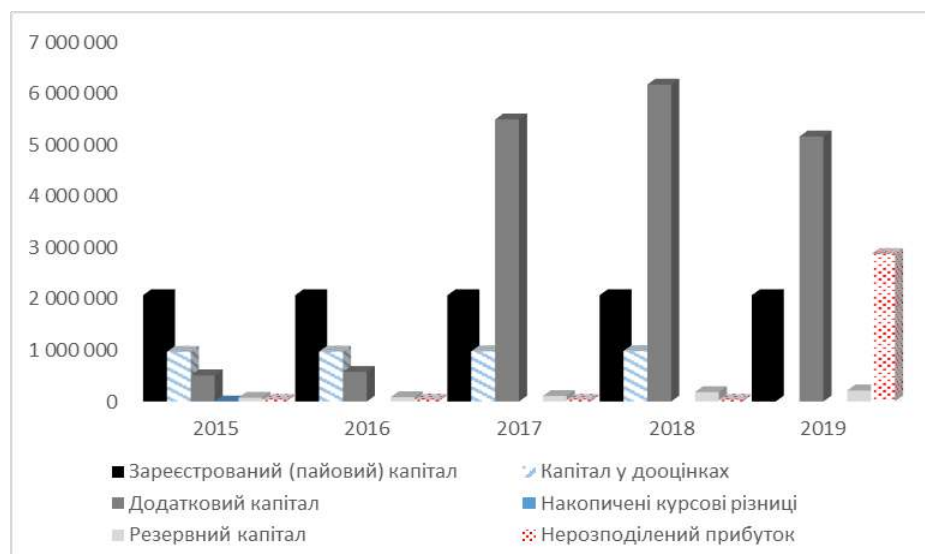

Рис. 2.3 Динаміка структури Власного капіталу ДП «АНТОНОВ»

Варто відмітити, що сума зареєстрованого капіталу залишається незмінною протягом усього періоду дослідження. Наглядно динаміка зміни структури власного капіталу показана на рис. 2.3.

З 2017 року спостерігається значний зріст суми додаткового капіталу (+132%), що призводить до збільшення його питомої ваги в загальній структурі – до 63%. В цей же час частка капіталу у дооцінках знижується до 11%, а пайового капіталу – до 24%. Загалом, динаміка власного капіталу продемонструвала зростання на 132% у порівнянні з АПМР, до 8,6 млрд. грн.

В 2018 році сума власного капіталу продовжувала зростати та склала 9,4 млрд. грн. (+9% АПМР). Сума додаткового капіталу зросла на 12%, а його питома вага склала 65%, знизивши, при цьому, частку пайового капіталу до 22%, та капіталу у дооцінках – до 10%. Варто відмітити, що в 2018 році спостерігається і позитивна зміна в динаміці резервного капіталу – його сума склала 183 202 тис. грн, що на 72% більше показника минулого року.

В 2019 році найбільша зміна відбулася із сумою Нерозподіленого прибутку – зростання в 90 разів (або на 8974%), до 2,8 млрд. грн, у порівнянні з 31 млн. грн. в 2018 року. Це призводить до повної зміни структури власного капіталу, яка тепер виглядає наступним чином: частка додаткового капіталу складає 50%, нерозподіленого прибутку- 28%, пайового капіталу – 20%. Частка резервного капіталу, при цьому, залишилася на рівні 2%.

Варто відмітити, що збільшення нерозподіленого прибутку говорить про те, що отриманий за звітний період прибуток залишається в обороті, збільшуючи ресурси компанії.

Надалі графічно відображена структура власного капіталу (рис. 2.5).

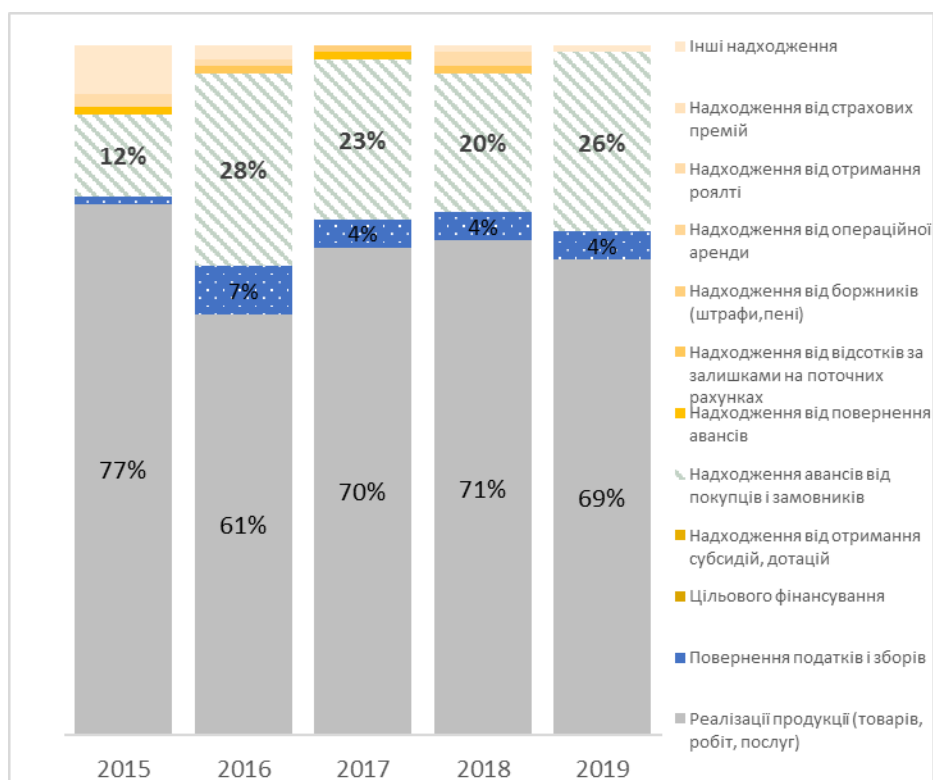

Рис. 2.5 Структура власного капіталу ДП «АНТОНОВ»

Загалом, протягом періоду дослідження сума власного капіталу постійно зростала, що є позитивним результатом діяльності компанії, так як позитивна динаміка говорить про підвищення добробуту інвесторів і власників підприємства «АНТОНОВ».

2.3. Розрахунок та аналіз основних показників фінансових результатів підприємства

Аналіз фінансових коефіцієнтів, або R-аналіз, представляє собою розрахунок співвідношень між окремими позиціями звіту або позиціями різних форм звітності, визначення взаємозв'язку показників. Визначення величини коефіцієнтів дає змогу оцінювати фінансову стійкість і ліквідність підприємства, його платоспроможність, відстежувати відтворювальні

процеси в їх діяльності, порівнювати отримані результати із конкурентами та своєчасно робити дії, направлені на отримання найкращих результатів.

2.3.1. Показники рентабельності.

Інформаційною базою для розрахунків є Звіт про фінансові результати та Баланс ДП «АНТОНОВ» (Додатки А та Б).

ROE (Return On Equity), або рентабельність власного капіталу – показник, що вказує, наскільки ефективно використовується власний капітал, тобто скільки прибутку було згенеровано на кожну гривню залучених власних коштів. Розрахунок здійснюється шляхом ділення чистого прибутку на середньорічну суму власного капіталу (на початок та кінець періоду).

Вихідні дані та розрахунок коефіцієнту представлені на рис. 2.6.

G11 X ✓ f =(G3/((F4+G4)/2))*100%											
	A	B	D	E	F	G	H	I	J	K	L
1		Код	2015	2016	2017	2018	2019	Відносне відхилення			
2	Показник	рядка						2016	2017	2018	2019
3	Чистий прибуток, тис. грн	2350	42 745	178 081	330 224	1 584 060	447 983	317%	85%	380%	-72%
4	Власний капітал, тис. грн	1495	3 639 392	3 719 216	8 641 475	9 398 282	10 272 001	2%	132%	9%	9%
11	ROE		1,14%	4,84%	5,34%	17,56%	4,55%	4%	1%	12%	-13%

Рис. 2.6 Таблиця розрахунку показника ROE

Так як розрахунок всіх показників створюється в програмі MS Excel, формули коефіцієнтів інтерпретовано в назви рядків та стовбців.

Таким чином формула коефіцієнта ROE для 2018 року, наприклад, виглядає наступним чином:

$$ROE\ 2018 = \frac{G3}{(F4+G4)/2} * 100\% \quad (2.1)$$

Значення стовбців є змінними і залежать від року, за який розраховується показник.

Як вже говорилося у першому розділі даної дипломної роботи, єдиного нормативного значення для даного коефіцієнта не існує. Очевидно, що більш високі коефіцієнти кращі, тому що вони демонструють відносне збільшення чистого прибутку, що генерується на ту ж суму капіталу.

З наведених вище розрахунків, можна зробити висновок, що ефективність використання власного капіталу ДП «АНТОНОВ» є низькою та потребує коригувань в області управління власним капіталом. Тільки в 2018 році цей показник продемонстрував позитивний результат в використанні власних коштів та склав 18%, що на 12% перевищило значення результату минулого року.

Очевидно, що такий високий показник підприємство отримало за рахунок різкого збільшення чистого прибутку в 2018 році. Тобто, кожна залучена гривня власних коштів дозволила отримати 17,56 грн чистого прибутку. В 2015 році ця сума склала 1,14 грн, в 2016 – 4,84 грн, в 2017 – 5,34 грн, та у 2020 – 4,55 грн.

Графічно динаміка зміни показника ROE показана на рис. 2.7.

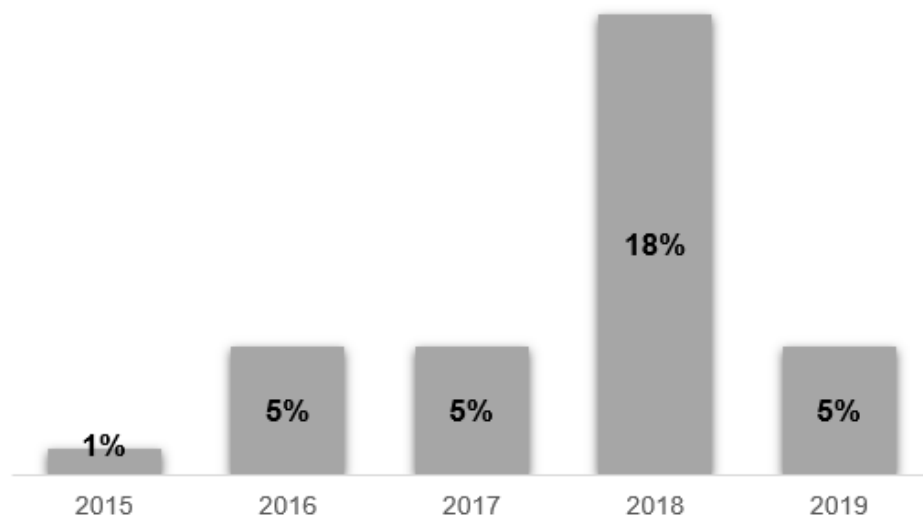

Рис. 2.7 Динаміка зміни коефіцієнта ROE

ROA (Return on Assets), або рентабельність активів – показник, що вказує на ефективність використання активів компанії для генерації прибутку. Єдиного нормативного значення для даного показника не існує, його також необхідно аналізувати в динаміці. Проте чим вищий показник, тим більш ефективним є весь процес управління.

Розрахунок показника ROA наведений на рис. 2.8.

G12 $= (G3/G5) * 100\%$											
	A	B	D	E	F	G	H	I			
1	Показник	Код рядка	2015	2016	2017	2018	2019	Відносне відхилення			
2								2016	2017	2018	2019
3	Чистий прибуток, тис. грн	2350	42 745	178 081	330 224	1 584 060	447 983	317%	85%	380%	-72%
5	Активи	1900	6 480 417	7 407 449	7 299 623	14 243 768	13 445 772	14%	-1%	95%	-6%
12	ROA (р.2350:р.1900)		0,66%	2,40%	4,52%	11,12%	3,33%	2%	2%	7%	-8%

Рис. 2.8 Таблиця розрахунку показника ROA

Формула розрахунку:

$$ROA\ 2018 = \frac{G3}{G5} * 100\% \quad (2.2)$$

Виходячи з розрахунків, можна зробити висновок, що протягом періоду дослідження рентабельність активів мала позитивний тренд до 2018 року. Тобто, якщо у 2015 році ДП «АНТОНОВ» отримав 0,66 грн. чистого прибутку на кожен вкладену гривню активів, то в 2016 році – 2,40 грн, в 2017 році – 4,52 грн. Найефективніше використання спостерігається в 2018 році, що пов'язано зі значним зростом чистого прибутку (+372%) та суми активів компанії (+95%).

Динаміка зміни показника ROE протягом періоду дослідження наведена на Рис. 2.9.

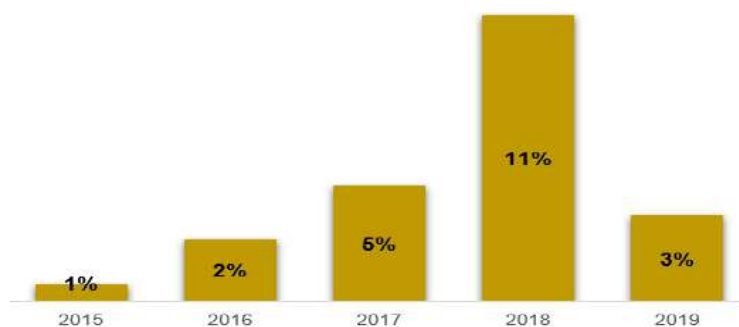

Рис. 2.9 Динаміка зміни коефіцієнта ROA

В 2019 році показник ROA продемонстрував падіння на 70%, та склав 3,33%, що відображає зниження чистого прибутку на 72%.

ROS (Return on Sales), або рентабельність реалізованої продукції за чистим прибутком - показник прибутковості, який вказує на обсяг чистого прибутку, який генерує кожна гривня продажів. Також значення дозволяє приблизно спрогнозувати, на скільки зросте чистий прибуток компанії при підвищенні рівня збуту на гривню. Розрахунок показника ROS наведений на рис. 2.10

G13 \times \checkmark f_x $=(G3/G7)*100\%$											
	A	B	D	E	F	G	H	I	J	K	L
1		Код						Відносне відхилення			
2	Показник	рядка	2015	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019
3	Чистий прибуток, тис. грн	2350	42 745	178 081	330 224	1 584 060	447 983	317%	85%	380%	-72%
7	Дохід від реалізації продукції, тис. грн	2000	3 644 954	3 637 575	6 052 436	7 820 240	5 998 663	-0,2%	66%	29%	-23%
13	ROS (р.2350:р.2000)		1,17%	4,90%	5,46%	20,26%	7,47%	4%	1%	15%	-13%

Рис. 2.10 Таблиця розрахунку показника ROS

Формула розрахунку:

$$ROS\ 2018 = \frac{G3}{G7} * 100\% \quad (2.3)$$

Нормативний показник відсутній, проте у зарубіжній практиці іноді прийнято вважати його за «>1». Тобто, значення менше за одиницю говорить про деградацію компанії. Високе значення говорить про сильне ринкове положення, цінності послуги або товару компанії, хороше управління.

Проаналізувавши показник на основі даних ДП «АНТОНОВ», можна зробити висновок про позитивну тенденцію до зростання з 2015 до 2018 року, що, в свою чергу, свідчить про ефективне управління витратами компанії. Про це також свідчить той факт, що підвищення собівартості продукції з 2015 по 2018 рік не мало негативний вплив на показник ROS, а навпаки.

Тобто, у 2015 році компанія отримала чистий прибуток в 1,17 грн. з кожної гривні доходу від реалізації, в 2016 році – 4,90 грн. (+4%), в 2017 році – 5,46 грн. (+1%), та в 2018 році – 20,26 грн. (+15%).

В 2019 році показник продемонстрував падіння на 13%, до 4,47 грн., що напряму пов'язано із зниження обсягу продажів. Тому оптимізація структури фінансових ресурсів і зниження вартості їх залучення дозволить підвищити рентабельність продажів. Звичайно, що на показник мають вплив також і макроекономічні фактори, які потребують біль серйозного та детального аналізу впливу.

Нижче наглядно представлений графік залежності показника ROS від обсягу реалізованої продукції та собівартості (рис. 2.11).

Рис. 2.11 Вплив обсягу продажів та собівартості на коефіцієнт ROS

ROIC (Return on Invested Capital), або рентабельність інвестованого капіталу – показник, призначення якого оцінити ефективність вкладень в основну діяльність (бізнес) компанії. Саме тому з одного боку береться саме операційний прибуток, так як вона відображає саме ту прибуток, що бізнес генерує, без будь-яких коригувань.

Так як для розрахунку показник нам необхідно використовувати показник NOPAT (Net Operation Profit After Tax), або суму операційного прибутку після вирахування податків, скористаємося наступною формулою розрахунку:

$$\text{NOPAT} = \text{Операційний прибуток} * (1 - \text{TRP}), \quad (2.4)$$

де TRP (Tax Rate Profit) - ставка податку на прибуток (18%).

або:

$$\text{NOPAT 2018} = G6 * (1 - \text{TRP}) \quad (2.5)$$

Розрахунок показника:

$$\text{NOPAT 2018} = 1\,240\,252 * (1 - 0,18) = 1\,107\,007 \text{ тис. грн.}$$

Розрахунок коефіцієнта наведений в таблиці на рис. 2.12.

G14 X ✓ fx =(G9/(G5+G8))*100%											
	A	B	D	E	F	G	H	I	J	K	L
1		Код						Відносне відхилення			
2	Показник	рядка	2015	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019
5	Активи	1900	6 480 417	7 407 449	7 299 623	14 243 768	13 445 772	14%	-1%	95%	-6%
8	Довгострокові зобов'язання, тис. грн	1595	502 102	1 138 518	1 397 803	1 409 881	1 011 127	127%	23%	1%	-28%
9	NOPAT		105 870	191 420	-465 943	1 017 007	445 285	81%	-	-	-56%
14	ROIC (NOPAT:(р.1900+р.1595))		1,52%	2,24%	-5,36%	6,50%	3,08%	1%	-8%	12%	-3%

Рис. 2.12 Таблиця розрахунку показника ROIC

Формула розрахунку:

$$\text{ROIC 2018} = \frac{G9}{G5+G8} * 100\% \quad (2.6)$$

Як видно з розроблених розрахунків, ефективність вкладень в основну діяльність ДП «АНТОНОВ» є низькою, зважаючи на отримання збитку від операційної діяльності в 2017 році, та його падіння в 2019 році. Тобто, якщо в 2015 и 2016 році компанія отримала чистий прибуток у розмірі в 1,52 грн. та 2,24 грн. з кожної вкладеної гривні в основну діяльність, то в в 2017 році цей показник набув від'ємного значення та склав -5,36%, що напряму пов'язано із операційним збитком. При цьому довгострокові зобов'язання були збільшення на 23% в порівнянні з 2016 роком.

В 2018 році ДП «АНТОНОВ» згенерувало прибуток у розмірі 6,50 грн (+12% АПМР), на що вплинуло зростання прибутку та активів на (95%).

В 2019 році показник знизився на 3%, одночасно із падінням активів на 6%, довгострокових зобов'язань на 28% та операційного прибутку – на 56%.

Взаємозв'язок та залежність інвестованого капіталу та операційного прибутку з показником ROS показана на рис. 2.13.

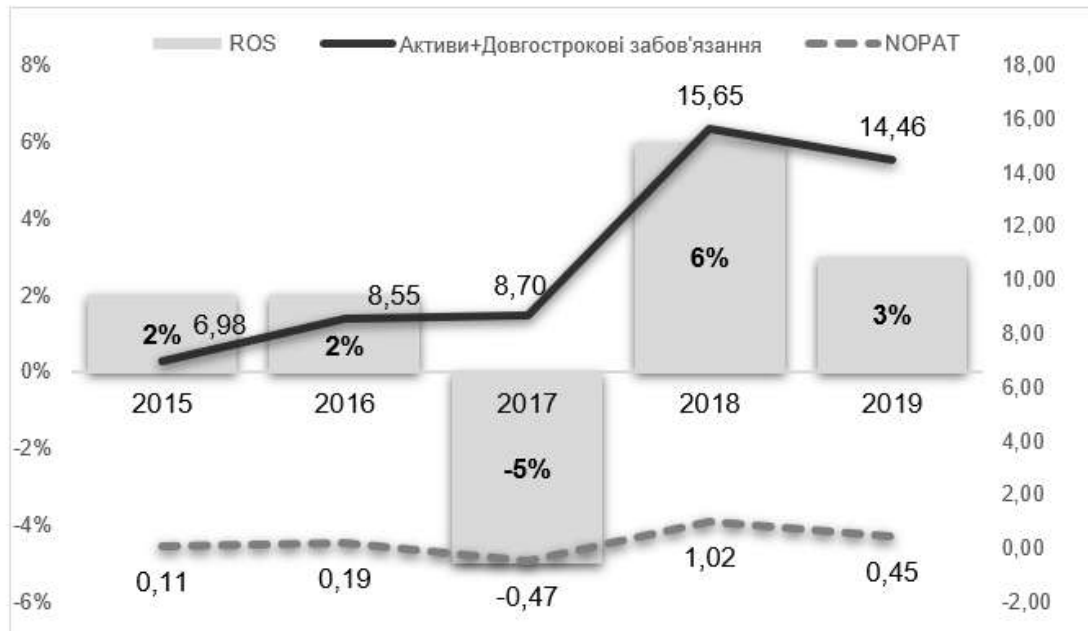

Рис. 2.13 Взаємозв'язок інвестованого капіталу та операційного прибутку з ROS

2.3.2. Розрахунок показників ліквідності.

Надалі проведений розрахунок основних показників ліквідності підприємства з використанням створеного макросу за допомогою платформи Google Apps Script, який автоматично позначає показник, який відхиляється від нормативного значення, червоним кольором, а який перебільшує його – жовтим. Значення, які знаходяться в межах нормативного показника, відображаються нейтральним кольором. Дана атоматизація значно покращує ефективність аналізу показників, так як економить час і візуально вказує на які значення слід звернути увагу. Також цей макрос можна використовувати для системи будь-яких інших показників, трохи інтерпретувавши формулу в коді (рис. 2.14).

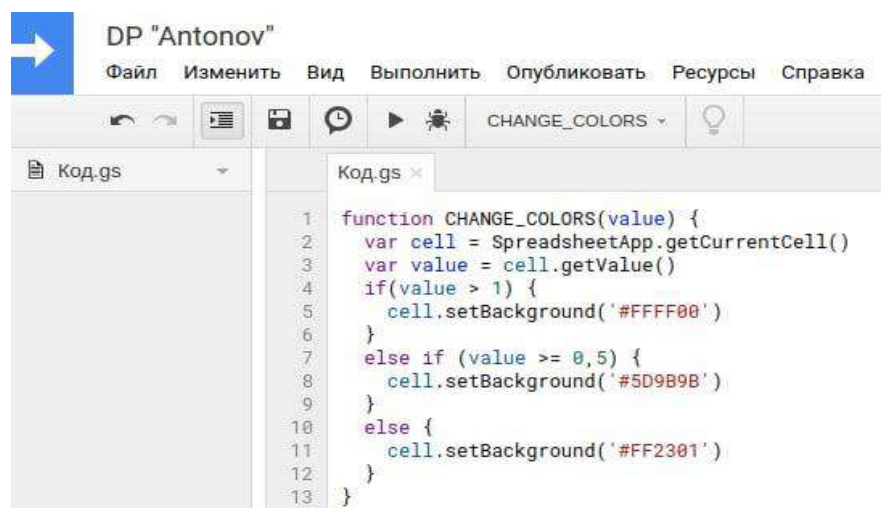

Рис. 2.14 Приклад макросу

Розрахунок поточної ліквідності підприємства наведений на рис. 2.14.

		=G4/G5									
	B	C	D	E	F	G	H	M	N	O	P
2	Показник, тис. грн.	Код рядка та нормативне значення для коефіцієнтів	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Відносне відхилення			
3								2016	2017	2018	2019
4	Оборотні активи, тис. грн	1195	4 164 488	5 157 614	6 281 531	6 497 785	5 753 281	24%	22%	3%	-11%
5	Поточні зобов'язання і забезпечення, тис. грн	1695	2 338 923	2 549 715	3 541 876	2 735 539	2 162 644	9%	39%	-23%	-21%
15	Коефіцієнт поточної ліквідності (р.1195:р.1695)	>=1	1,8	2,0	1,8	2,4	2,7	14%	-12%	34%	12%

Рис. 2.14 Таблиця розрахунку коефіцієнта поточної ліквідності

Формула розрахунку:

$$\text{Коеф. пот. лікв. 2018} = \frac{G4}{G5} \quad (2.7)$$

Виходячи із розрахунків показника поточної ліквідності, можемо зробити висновок, що ДП «АНТОНОВ» має здатність вчасно розраховуватися зі своїми поточними зобов'язаннями, так як величина оборотних активів перевищує поточні зобов'язання компанії. На кінець 2019 року у підприємства залишилося 2,70 грн на кожен гривню зобов'язань.

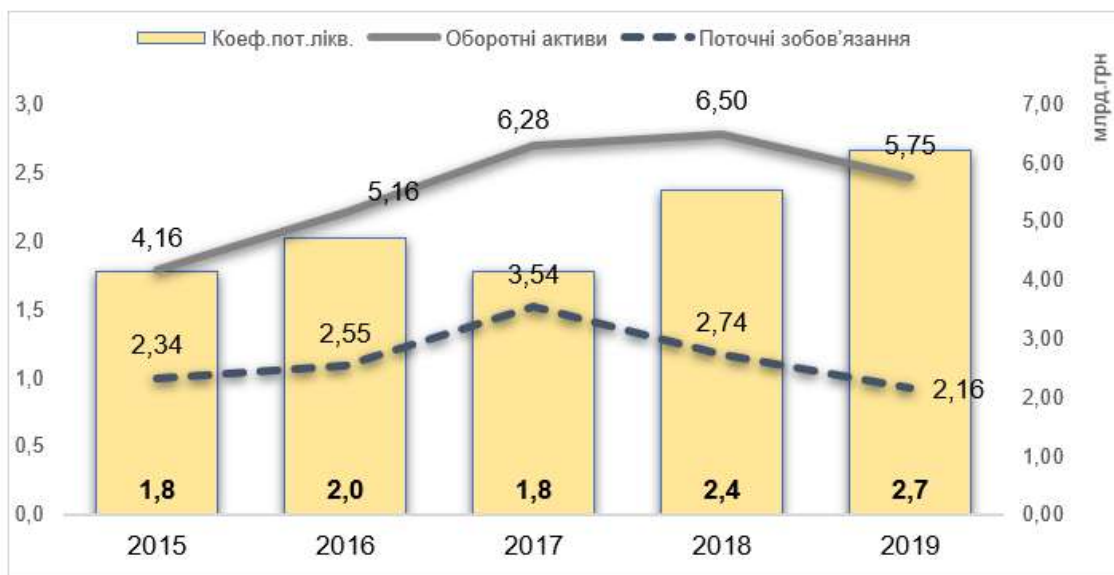

Рис. 2.15 Динаміка зміни коефіцієнту поточної ліквідності

Розрахунок швидкої ліквідності підприємства наведений на рис. 2.16.

G16											
=СУММ(G6:G13)/G5											
	B	C	D	E	F	G	H	M	N	O	P
2	Показник, тис. грн.	Код рядка та нормативне значення для	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Відносне відхилення			
3								2016	2017	2018	2019
5	Поточні зобов'язання і забезпечення, тис. грн	1695	2 338 923	2 549 715	3 541 876	2 735 539	2 162 644	9%	39%	-23%	-21%
6	Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги, тис. грн	1125	39 785	74 046	35 448	45 559	53 760	86%	-52%	29%	18%
7	Дебіторська заборгованість за виданими авансами, тис. грн	1130	437 206	621 633	630 940	579 218	350 367	42%	1%	-8%	-40%
8	з бюджетом, тис. грн	1135	291 104	138 301	117 227	152 398	174 721	-52%	-15%	30%	15%
9	у тому числі з податку на прибуток, тис. грн	1136	91 932	2 789	2 903	19 063	19 063	-97%	4%	557%	0%
10	Дебіторська заборгованість з нарахованих доходів, тис. грн	1140	3 802	29 818	93 557	4 260	30 669	684%	214%	-95%	####
11	Дебіторська заборгованість із внутрішніх розрахунків, тис. грн	1145	266 453	392 910	682 440	1 740 910	1 037 320	47%	74%	155%	-40%
12	Інша поточна дебіторська заборгованість, тис. грн	1155	158 675	218 283	203 913	41 620	25 610	38%	-7%	-80%	-38%
13	Гроші та їх еквіваленти, тис. грн	1165	696 671	352 494	1 067 629	520 486	279 733	-49%	203%	-51%	-46%
16	Коефіцієнт швидкої ліквідності ((Σр.1125-р.1165)/р.1695))	0,5-1	0,8	0,7	0,8	1,1	0,9	-0,2	0,1	0,4	-0,2

Рис. 2.16 Таблиця розрахунку коефіцієнта швидкої ліквідності

Формула розрахунку:

$$\text{Коеф. шв. лікв. 2018} = \frac{\Sigma F6:F13}{F5} \quad (2.8)$$

Результати розрахунку швидкої ліквідності свідчать про здатність підприємства вчасно погашати свої короткострокові зобов'язання за допомогою високоліквідних активів, до яких можна віднести грошові кошти та їх еквіваленти, поточні фінансові інвестиції та дебіторську заборгованість.

Цей показник схожий на показник поточної ліквідності, проте він є більш точним, адже дозволяє виключити менш ліквідні оборотні активи. Протягом всього періоду дослідження показник знаходиться в межах норми (0,5-1), проте в 2018 році спостерігається його перевищення, що є ознакою неефективної структури високоліквідних активів та занадто великої суми дебіторської заборгованості.

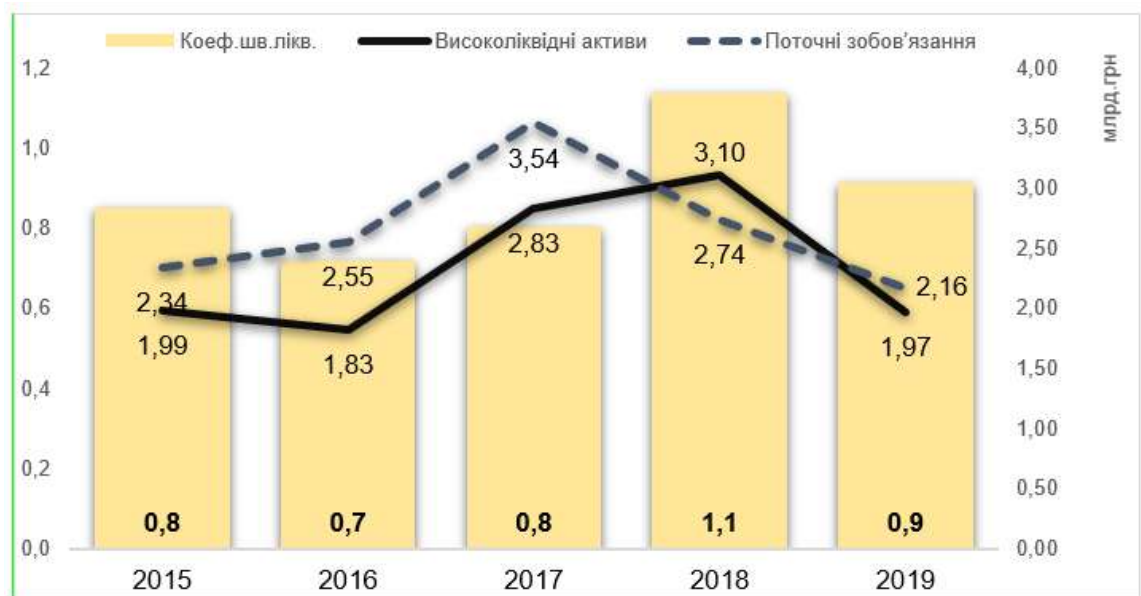

Рис. 2.17 Динаміка зміни коефіцієнту швидкої ліквідності

Розрахунок абсолютної ліквідності підприємства наведений на рис. 2.18.

Показник, тис. грн.	Код рядка та нормативне значення для коефіцієнтів	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Відносне відхилення			
							2016	2017	2018	2019
Поточні зобов'язання і забезпечення, тис. грн	1695	2 338 923	2 549 715	3 541 876	2 735 539	2 162 644	9%	39%	-23%	-21%
Гроші та їх еквіваленти, тис. грн	1165	696 671	352 494	1 067 629	520 486	279 733	-49%	203%	-51%	-46%
Високоліквідні активи (Σр.1125-р.1165), тис. грн		1 985 628	1 830 274	2 834 057	3 103 514	1 971 243	-8%	55%	10%	-36%
Коефіцієнт абсолютної ліквідності (р.1694;р.1165)	>=0,2	0,3	0,1	0,3	0,2	0,1	-54%	118%	-37%	-32%

Рис. 2.18 Таблиця розрахунку коефіцієнта абсолютної ліквідності

Формула розрахунку:

$$\text{Коеф. абс. лікв. 2018} = \frac{F12}{F4} \quad (2.9)$$

Дані розрахунку абсолютної ліквідності свідчать про проблеми із терміновим погашенням зобов'язань у 2016 та 2019 роках, що представляю собою фінансовий ризик, як для самого підприємства, так і для його партнерів. У 2016 падіння показника на 54% відбувається у зв'язку із зменшеннями статті «Гроші та їх еквіваленти» на 49%, до 352 494 тис. грн., в той час як поточні зобов'язання зросли на 9% та склали 2,5 млрд. грн.

Графічно залежність показника абсолютної ліквідності від грошей та їх еквівалентів та поточних зобов'язань показана на діаграмі 2.19.

Рис. 2.19 Динаміка зміни коефіцієнту абсолютної ліквідності

В 2019 році гроші та їх еквіваленти продемонстрували падіння на 46% (до 279 733 тис. грн.), а той час як зобов'язання склали 2,1 млрд. грн. (-21% до АПМР).

Для вирішення даної проблеми та запобігання низького значення показника у майбутньому, ДП «АНТОНОВ» повинно залучити позикові кошти та реалізувати частину зайвих активів для збільшення суми найбільш ліквідних активів.

Узагальнюючи розраховані показники ліквідності, можна зробити висновок, що підприємство має достатній рівень платоспроможності та здатне погашати власні зобов'язання, що веде до довіри до компанії з боку інвесторів та постачальників.

2.3.3. Показники фінансової стійкості

Одним із важливіших показників фінансової стійкості підприємства є показник власних оборотних коштів, який відображує суму грошових коштів, які доступні для щоденної операційної діяльності компанії.

Розрахунок показника наведений на рис. 2.20.

112											
=I5-I8											
	D	E	F	G	H	I	J	L	M	N	O
3	Показник	Код рядка	2015	2016	2017	2018	2019	Відносне відхилення			
4								2016	2017	2018	2019
5	Власний капітал, тис. грн	1495	3 639 392	3 719 216	8 641 475	9 398 282	10 272 001	2%	132%	9%	9%
8	Необоротні активи, тис. грн	1095	2 315 929	2 249 835	7 299 623	7 745 983	7 692 491	-3%	224%	6%	-1%
12	Власні обігові кошти (р.1495-р.1095)		1 323 463	1 469 381	1 341 852	1 652 299	2 579 510	11%	-9%	23%	56%

Рис. 2.20 Таблиця розрахунку суми власних обігових коштів

Формула розрахунку:

$$\text{ВОК.2018} = I5 - I8 \quad (2.10)$$

Виходячи із результатів розрахунків, ми бачимо, що сума власних оборотних коштів ДП «АНТОНОВ» є позитивною, а значить у компанії достатньо коштів для забезпечення безперебійної діяльності за рахунок постійних фінансових ресурсів. Це, в свою чергу, знижує ймовірність ризику втрати ліквідності і стійкості.

У 2016 році спостерігається зростання показника на 11%, до 1,5 млрд. грн, в той час як сума власного капіталу збільшилась на 2%, до 3.7 млрд. грн, у порівнянні з 3,6 млрд. грн. АПМР. В 2017 році показник показав падіння на 9%, та склав 1,3 млрд. грн, що напряду пов'язано з різким підвищенням суми необоротних активів на 224% та власного капіталу – на 132%. Проте в 2018

та в 2019 році показник знов мав тенденцію до зростання – на 23% та 56% відповідно.

Динаміка зміни суми власних обігових коштів наведена на рис. 2.21.

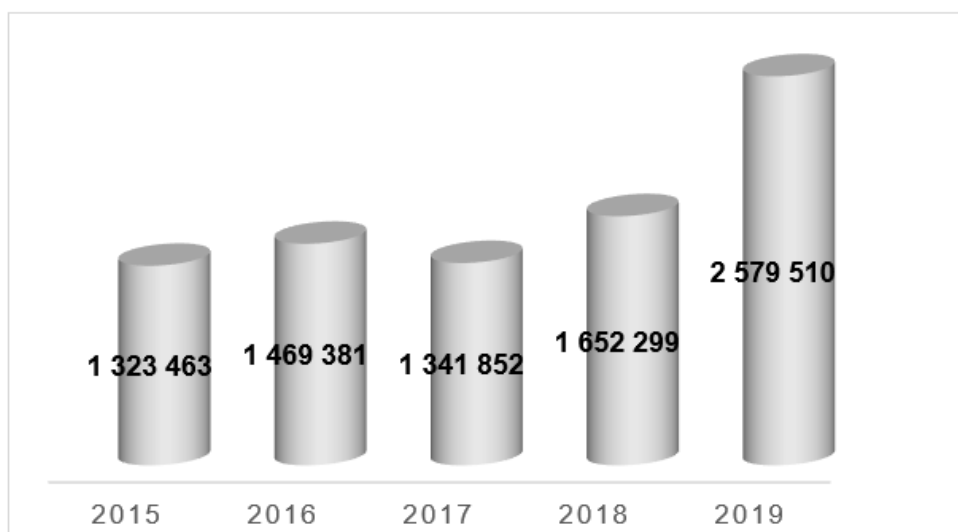

Рис. 2.21 Динаміка зміни суми власних обігових коштів

Далі представлені таблиці вихідних даних то розрахунків основних відносних показників фінансової стійкості підприємства, до яких відносяться коефіцієнти автономії, залежності, використання власних коштів, фінансової стабільності, а також показник маневреності власного капіталу та концентрації позикового капіталу ДП «АНТОНОВ».

Розрахунок показника автономії наведений на рис. 2.22.

		=I5/I6									
	D	E	F	G	H	I	J	L	M	N	O
3	Показник	Код рядка та нормативне значення коефіцієнта	2015	2016	2017	2018	2019	Відносне відхилення			
4			2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019	
5	Власний капітал, тис. грн	1495	3 639 392	3 719 216	8 641 475	9 398 282	10 272 001	2%	132%	9%	9%
6	Баланс, тис. грн	1900	6 480 417	7 407 449	13 581 154	14 909 298	13 445 772	14%	83%	10%	-10%
13	Коефіцієнт автономії (р.1495:р.1900)	0,4-0,6	0,56	0,50	0,64	0,63	0,76	-11%	27%	-1%	21%

Рис. 2.22 Таблиця розрахунку коефіцієнта автономії

Формула розрахунку:

$$\text{Коеф. авт. 2018} = \frac{I5}{I6} \quad (2.11)$$

Результати розрахунку коефіцієнту автономії свідчать про значний рівень незалежності підприємства «АНТОНОВ» та його здатність фінансувати активи за рахунок власних коштів. Інтерпретуючи результати, можна сказати, що в 2015 році підприємство мало здатність фінансувати 60% своїх активів за рахунок власного капіталу, в 2016 році – 50% активів, в 2017 та в 2018 роках – 60%.

Рис. 2.23 Динаміка зміни коефіцієнту автономії

В 2019 році спостерігається перевищення коефіцієнту автономії над його нормативним значенням, тобто підприємство фінансує 80% власних активів за допомогою власного капіталу. Така ситуація сигналізує про невикористання підприємством всього потенціалу власного капіталу, а тому йому доцільно залучати додаткові позикові кошти.

Розрахунок показника фінансової залежності (2.24).

		D	E	F	G	H	I	J	Відносне відхилення			
		Показник	Код рядка та нормативне значення коефіцієнта	2015	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019
5	Власний капітал, тис. грн			1495	3 639 392	3 719 216	8 641 475	9 398 282	10 272 001	2%	132%	9%
6	Баланс, тис. грн	1900	6 480 417	7 407 449	13 581 154	14 909 298	13 445 772	14%	83%	10%	-10%	
14	Коефіцієнт фінансової залежності (р.1900:р.1495)	1,67-2,5	1,78	1,99	1,57	1,59	1,31	12%	-21%	1%	-17%	

Рис. 2.24 Таблиця розрахунку коефіцієнту фінансової залежності

Формула розрахунку:

$$\text{Коеф. фін. залеж. 2018} = \frac{16}{15} \quad (2.12)$$

В той же час розрахунок фінансової залежності свідчить також про неповне використання можливостей компанією. Якщо в 2015 та 2016 роках коефіцієнт знаходився у межах нормативного значення, то з 2017 року спостерігається його зниження. Тобто, в 2016 році на кожну гривню власних коштів припадало 1,99 грн. фінансових ресурсів, що на 12% більше АПМР.

В 2017 році показник знижується на 21% та складає 1,57 разом із збільшенням суми власного капіталу на 132%, до 8,6 млрд. грн. В 2018 та 2019 роках відбувалося незначне збільшення власних коштів -на 9%, в порівнянні зі зростом АПМР, що призвело до збільшення коефіцієнта фінансової залежності до 1,59 та 1,31 відповідно, проте показник все одно знаходився поза межами норми. Для підвищення значення варто залучати додаткові позикові кредитні кошти.

Варто відмітити, що станом на кінець 2019 року, підприємство «АНТОНОВ» не має у структурі своїх зобов'язань кредитних коштів банків.

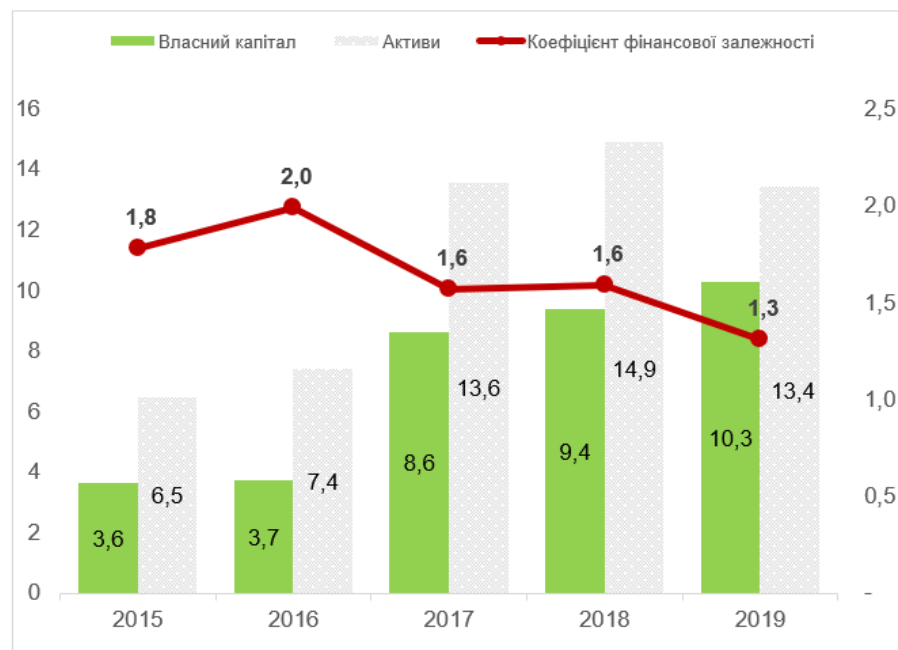

Рис. 2.25 Динаміка зміни коефіцієнту фінансової залежності

Нижче наведений розрахунок показника маневреності власного капіталу (рис. 2.26).

3	Показник	Код рядка та нормативне значення коефіцієнта	2015	2016	2017	2018	2019	Відносне відхилення			
								2016	2017	2018	2019
5	Власний капітал, тис. грн	1495	3 639 392	3 719 216	8 641 475	9 398 282	10 272 001	2%	132%	9%	9%
12	Власні оборікові кошти (р.1495-р.1095)		1 323 463	1 469 381	1 341 852	1 652 299	2 579 510	11%	-9%	23%	56%
15	Коефіцієнт маневреності власного капіталу (ВОК:р.1495)	0,2	0,36	0,40	0,16	0,18	0,25	9%	-61%	13%	43%

Рис. 2.26 Таблиця розрахунку коефіцієнта маневреності власного капіталу

Формула розрахунку:

$$\text{Коеф. маневр. ВК 2018} = \frac{I12}{I5} \quad (2.13)$$

Результаті розрахунку коефіцієнту маневреності власного капіталу демонструє достатність власних фінансових ресурсів для фінансування оборотних та необоротних активів підприємства. Залежність показників один від одного показана на рис. 2.27.

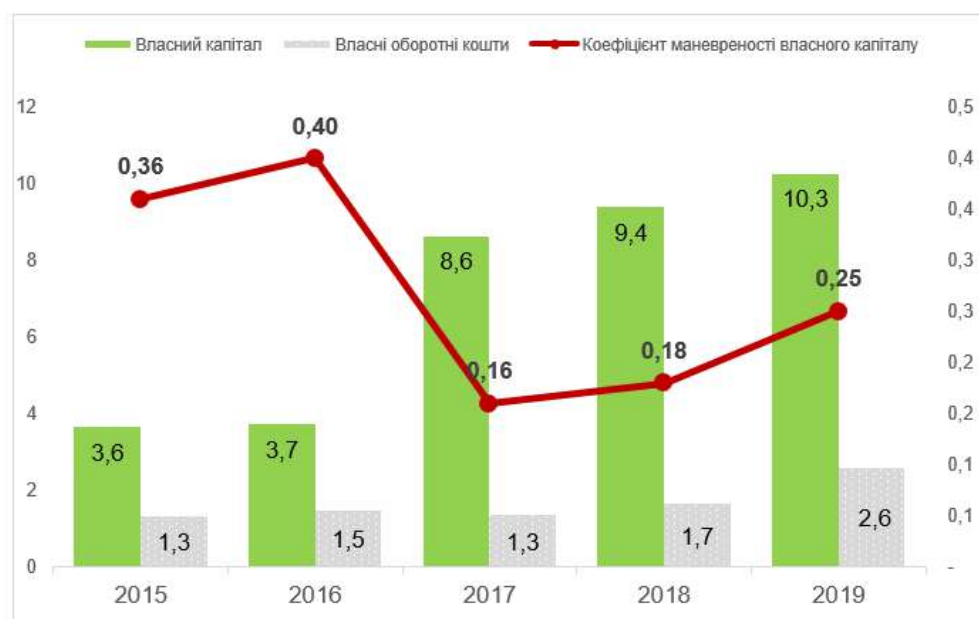

Рис. 2.27 Динаміка зміни коефіцієнту маневреності власного капіталу

Тобто можна стверджувати про достатній рівень власних оборотних коштів для здійснення виробничої діяльності підприємства.

Таблиця розрахунку коефіцієнта використання власних коштів показана на рис. 2. 28.

=I10/I5												
	D	E	F	G	H	I	J	Відносне відхилення				
3	Показник	Код рядка та нормативне значення коефіцієнта	2015	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019	
4			5	Власний капітал, тис. грн	1495	3 639 392	3 719 216	8 641 475	9 398 282	10 272 001	2%	132%
10	Чистий прибуток, тис. грн	2350	42 745	178 081	330 224	1 584 060	447 983	317%	85%	380%	-72%	
16	Коефіцієнт використання власних коштів (р.2350:р.1495)	0,4	0,01	0,05	0,04	0,17	0,04	308%	-20%	341%	-74%	

Рис. 2.28 Таблиця розрахунку коефіцієнта використання власних коштів

Формула розрахунку:

$$\text{Коеф. вик. ВК 2018} = \frac{I0}{I5} \quad (2.14)$$

Дані розрахунків коефіцієнту використання власних коштів показують неідеве та неефективне використання власного капіталу підприємства протягом періоду дослідження. Значення показника є набагато нижче за нормативного – 0,4. У 2015 році власні кошти підприємства принесли йому усього 0,01 грн. чистого прибутку, у 2016 році – 0,05 грн (+308%), в 2017 році – 0,04 грн. В 2018 році коефіцієнт набув найбільшого значення та склав 0,17 грн (+341%), чому сприяло підвищення чистого прибутку на 380% у порівнянні з АПМР.

Динаміка зміни коефіцієнту використання власних коштів продемонстрована на рис. 2.29.

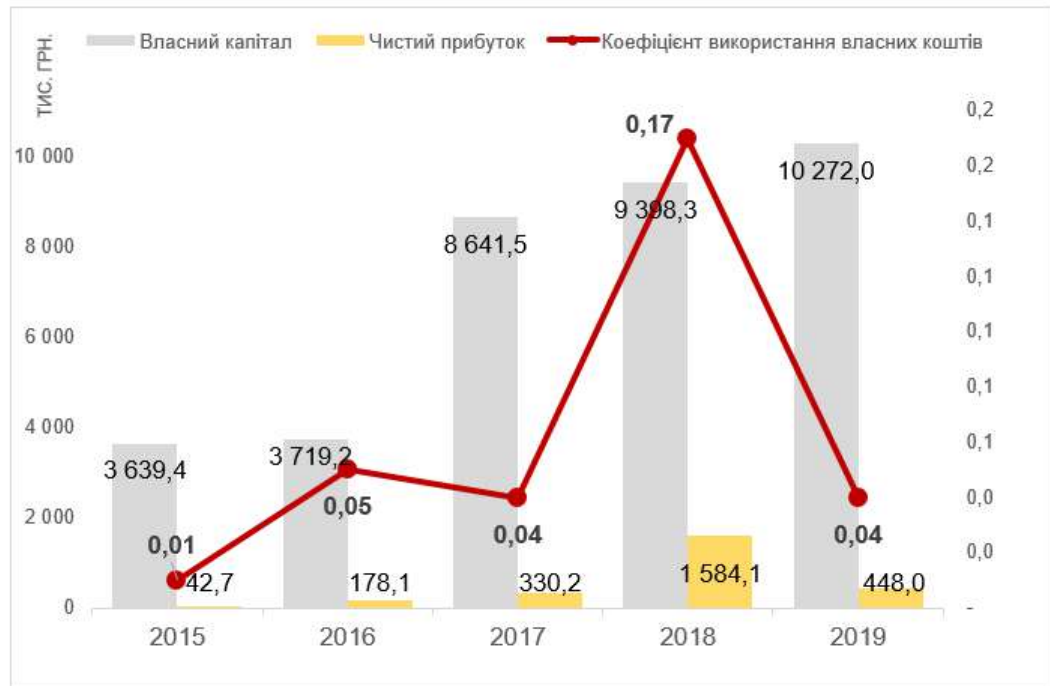

Рис. 2.29 Динаміка зміни коефіцієнту використання власних коштів

Це означає, що підприємству необхідно переглянути політику управління власним капіталом у бік більшого його генерування в фінансову або інвестиційну діяльність для отримання більшої величини прибутку у майбутньому.

Розрахунок коефіцієнта фінансової стабільності підприємства наведений на рис. 2.30.

		D	E	F	G	H	I	J	Відносне відхилення			
		Показник	Код рядка та нормативне значення коефіцієнта	2015	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019
5	Власний капітал, тис. грн	1495	3 639 392	3 719 216	8 641 475	9 398 282	10 272 001	2%	132%	9%	9%	
9	Довгострокові зобов'язання і забезпечення, тис.грн	1595	502 102	1 138 518	1 397 803	1 409 881	1 011 127	127%	23%	1%	-28%	
11	Поточні зобов'язання і забезпечення, тис. грн	1695	2 338 923	2 549 715	3 541 876	4 101 135	2 162 644	9%	39%	16%	-47%	
17	Коефіцієнт фінансової стабільності (р.1495:(р.1595+р.1695))	0,67-1,5	1,28	1,01	1,75	1,71	3,24	-21%	73%	-3%	90%	

Рис. 2.30 Таблиця розрахунку коефіцієнта фінансової стабільності

Формула розрахунку:

$$\text{Коеф. вик. ВК 2018} = \frac{I5}{I9+I11} \quad (2.15)$$

Аналізуючи коефіцієнт фінансової стабільності можна стверджувати про низьку ймовірність банкрутства підприємства через здатність відповідати за своїми зобов'язаннями в середньо- і довгостроковій перспективі. В той же час занадто високе значення показника (при нормі не >1,5) з 2017 року, знову ж таки, свідчить про неповне використання підприємством його потенціалу.

В 2017 році спостерігається різкий зріст суми власного капіталу – на 132%, до 8,6 млрд. грн (в порівнянні з 3,7 млрд. грн. АПМР) - який призвів до зростання коефіцієнта фінансової стабільності до 1,75 (+73% АПМР). В 2018 році показник набув значення в 1,71 (-3%), в той час як сума власних коштів продовжувала тенденцію до зростання та склала 9,4 млрд. грн (+9%).

Станом на 2019 рік коефіцієнт набув найбільшого його значення та склав 3,24 (+90%), у зв'язку із підвищенням суми власного капіталу на 9%, до 10,3 млрд. грн, та зниженням коротко- та довгострокових зобов'язань на 47% та 28% відповідно.

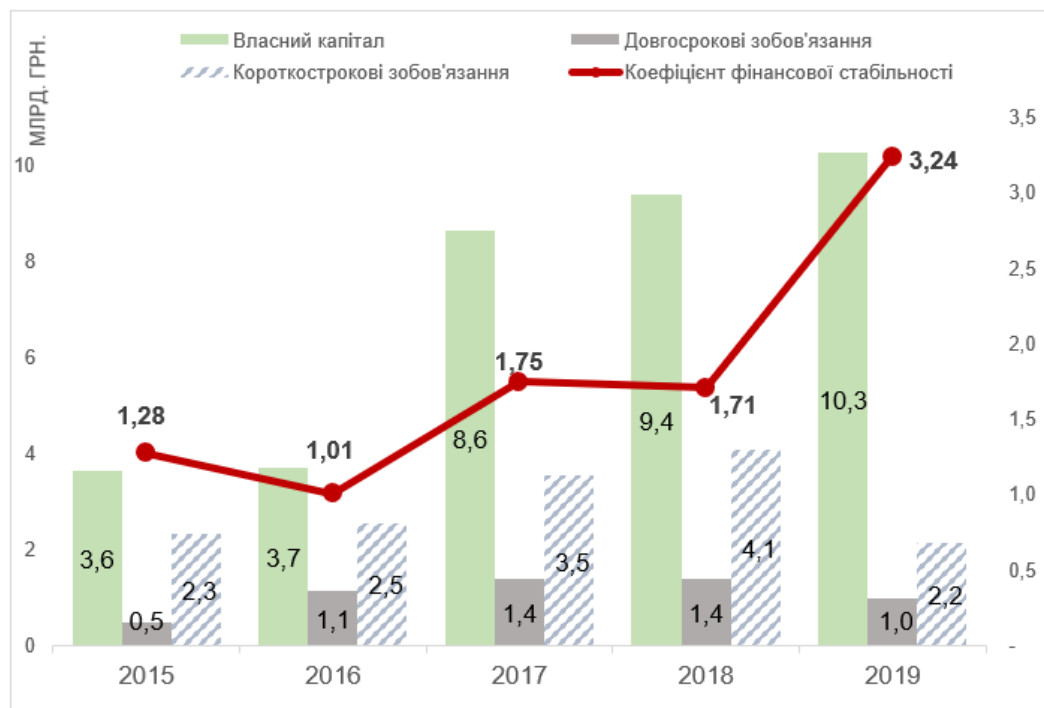

Рис. 2.31 Динаміка зміни коефіцієнту фінансової стабільності

Нижче наведена таблиця розрахунку коефіцієнта концентрації позикового капіталу (рис. 2.32).

=(I9+I11)/I6											
	D	E	F	G	H	I	J	L	M	N	O
3	Показник	Код рядка та нормативне значення коефіцієнта	2015	2016	2017	2018	2019	Відносне відхилення			
4								2016	2017	2018	2019
6	Баланс, тис. грн	1900	6 480 417	7 407 449	13 581 154	14 909 298	13 445 772	14%	83%	10%	-10%
9	Довгострокові зобов'язання і забезпечення, тис.грн	1595	502 102	1 138 518	1 397 803	1 409 881	1 011 127	127%	23%	1%	-28%
11	Поточні зобов'язання і забезпечення, тис. грн	1695	2 338 923	2 549 715	3 541 876	4 101 135	2 162 644	9%	39%	16%	-47%
18	Коефіцієнт концентрації позикового капіталу ((р.1595+р.1695)/1900)	0,4-0,6	0,4	0,5	0,4	0,4	0,2	14%	-27%	2%	-36%

Рис. 2.32 Таблиця розрахунку коефіцієнта концентрації позикового капіталу

Формула розрахунку:

$$\text{Коеф. конц. поз. к 2018} = \frac{I9+I11}{I6} \quad (2.16)$$

Значення показника ДП «АНТОНОВ» знаходиться в нормативних межах (0,4-0,6) з 2015 по 2018 рік. У 2015 році 40% активів компанії фінансувалися за рахунок позикового капіталу. В 2016 даний показник показав зріст на 14%, та склав 50%. В 2017 та 2018 роках рівень левверджу залишався низьким, що свідчить про прийнятний рівень фінансових ризиків.

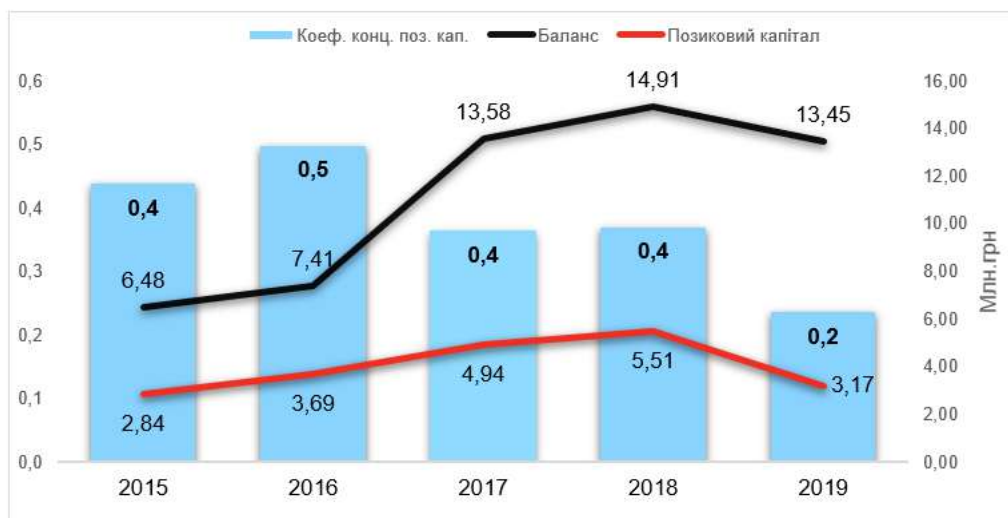

Рис. 2.33 Динаміка зміни коефіцієнту концентрації позикових коштів

В 2019 році спостерігається різке зменшення показника на 36%, до 0,2, що знаходиться поза межами нормативного значення та сигналізує про високий рівень фінансового ризику. В цей період рівень позикового капіталу продемонстрував падіння на 42% та склав 3,17 млрд. грн. у порівнянні з 5,51 млрд. грн. АПМР.

Це означає, що підприємству необхідно шукати шляхи залучення додаткових позикових коштів, але це необхідно робити тільки в разі очікуваного підвищення рентабельності інвестицій (або власного капіталу). Якщо кожна залучена гривня коштів дозволить генерувати фінансовий результат вище вартості використання позикових коштів, то така дія є доцільною.

Джерела та шляхи залучення додаткових позикових коштів буде розглянуто в наступному розділі даної роботи.

Таблиця 2.5

Зведена таблиця результатів із нормативними значеннями

Показник	Нормативне значення	2015	2016	2017	2018	2019	Абсолютне відхилення від нормативного значення				
							2015	2016	2017	2018	2019
Коефіцієнт автономії	0,4-0,6	0,56	0,50	0,64	0,63	0,76	0,16	0,10	0,24	0,23	0,36
Коефіцієнт фінансової залежності	1,67-2,5	1,78	1,99	1,57	1,59	1,31	0,11	0,32	-0,10	-0,08	-0,36
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,2	0,36	0,40	0,16	0,18	0,25	0,16	0,20	-0,04	-0,02	0,05
Коефіцієнт використання власних коштів	0,4	0,01	0,05	0,04	0,17	0,04	-0,39	-0,35	-0,36	-0,23	-0,36
Коефіцієнт фінансової стабільності	0,67-1,5	1,28	1,01	1,75	1,71	3,24	0,61	0,34	1,08	1,04	2,57
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,4-0,6	0,4	0,5	0,4	0,4	0,2	0,04	0,10	-0,04	-0,03	-0,16

Проаналізувавши значення показників фінансової стійкості підприємства «АНТОНОВ», можна зробити висновок, що керівництву компанії слід переглянути політику використання власного капіталу та здійснити залучення додаткових позикових коштів, які б у майбутньому могли принести підприємству додатковий прибуток.

Що стосується показників маркетингових вкладень, то в даній роботі не вдалось провезти їх розрахунок, так як підприємство не надає детальну інформацію про проведення рекламних кампаній та інвестиції в них.

Відсутність відкрити даних про вартість всіх звичайних та привілейованих акцій підприємства не дало нам також можливості розрахувати ринкову вартість підприємства «АНТОНОВ», а також визначити його оціночні мультиплікатори.

2.4. Аналіз грошових потоків ДП «АНТОНОВ»

Однією з основних умов стабільного фінансового стану підприємства є надходження грошових коштів, що забезпечує покриття його поточних зобов'язань. Відповідно, відсутність такого мінімально необхідного запасу грошових коштів свідчить про фінансові труднощі підприємства. В той же час надмірна величина грошових коштів свідчить про те, що реально підприємство несе збитки, пов'язані з інфляцією і знеціненням грошей.

Аналіз грошових потоків також є одним із складових комплексного аналізу фінансових результатів підприємства, так як надає корисну інформацію для розуміння бізнесу та формування прибутку компанії, а також для прогнозування майбутніх грошових потоків.

В даному підрозділі буде аналізована динаміка зміни чистого грошового потоку ДП «АНТОНОВ» у цілому, а також у розрізі статей. Також будуть визначені основні коефіцієнти та показники комплексного аналізу, які дадуть зрозуміти слабкі та сильні сторони підприємства.

Інформаційною базою для аналізу грошових потоків виступає Звіт про рух грошових коштів ДП «АНТОНОВ» (додаток «В»).

Таблиця 2.6

Аналіз чистого руху грошових коштів ДП «АНТОНОВ»

Показник, тис. грн.	2015	2016	2017	2018	2019	Відносне відхилення, +/-			
						2016	2017	2018	2019
Чистий рух коштів від операційної діяльності	306 131	-319 610	834 127	50 690	305 423	-204%	-	-94%	503%
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	-88 043	-64 317	-55 142	-116 224	-130 977	-	-	-	-
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	-59 148	-200	-84 114	-449 202	-352 268	-	-	-	-
Чистий рух грошових коштів за звітний період	158 940	-384 127	694 871	-514 736	-177 822	-342%	-	174%	-
Залишок коштів на початок року	460 978	696 437	353 494	1 046 673	520 486	51%	-49%	196%	-50%
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	76 519	40 184	20 264	-11 451	-62 931	-47%	-50%	-	157%
Залишок коштів на кінець року	696 437	352 494	1 068 629	520 486	279 733	-49%	203%	-51%	-46%

Згідно даних таблиці, можна зробити висновок, що найбільшу частку руху грошових коштів складає грошовий потік від операційної діяльності підприємства. В 2016 році зниження сальдо від операційної діяльності на 204%, до -319 610 тис. грн, призвело до отримання чистого грошового потоку у сумі – 384 127 тис. грн (-342% АПМР), що свідчить про перевищення відтоків над надходженнями компанії. Залишки коштів на кінець року, при цьому, мали позитивне значення – 352 494 тис. грн (-49% АПМР).

В 2017 році чистий грошовий потік склав 694 871 тис. грн, продемонструвавши підвищення на 1 млн. грн, в той час як сальдо операційної діяльності склало вже 834 127 тис. грн, у порівнянні з – 319 610 тис. грн в 2016 році. Залишок коштів на кінець року досягли найвищого значення та склали 1 млн.грн (+203% АПМР).

З 2018 року спостерігається від'ємне значення чистого руху грошових коштів - -514 736 тис. грн, в 2019 році - -177 822 тис. грн., що призвело до зниження залишку коштів на кінець року на 51% та 46% відповідно.

Далі наведений графік зміни чистого руху грошових коштів та їх залишку на кінець року (рис. 2.34).

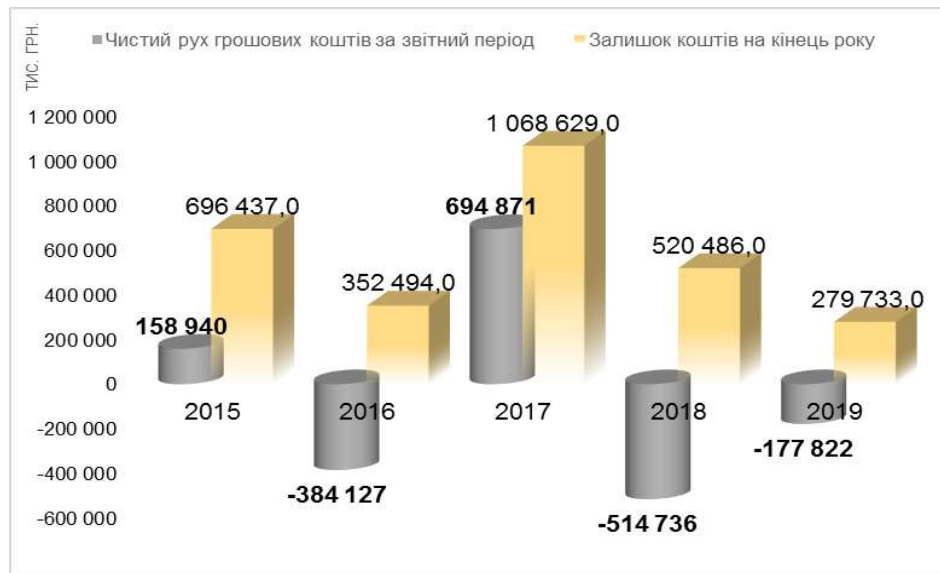

Рис. 2.34 Зміна сальдо грошових коштів та їх залишку на кінець року

Далі розглянемо більш детально рух грошових коштів підприємства по кожному виду діяльності.

Таблиця 2.7

Аналіз руху грошових коштів від операційної діяльності

ДП «АНТОНОВ»

Показник, тис. грн.	2015	2016	2017	2018	2019	Відносне відхилення, +/-			
						2016	2017	2018	2019
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Надходження від:									
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3 284 809	2 797 959	4 662 661	4 947 793	4 717 353	-15%	67%	6%	-5%
Повернення податків і зборів у тому числі податку на додану вартість	21 990	311 859	256 458	277 691	246 588	1318%	-18%	8%	-11%
Цільового фінансування	1 754	803	1 673	1 073	1 511	-54%	108%	-36%	41%
Надходження від отримання субсидій, дотацій	1 754	803	1 673	1 073	1 511	-54%	108%	-36%	41%
Надходження авансів від покупців і замовників	494 614	1 279 495	1 503 926	1 430 585	1 740 489	159%	18%	-5%	22%
Надходження від повернення авансів	25 008	20 209	58 817	24 956	23 991	-19%	191%	-58%	-4%
Надходження від відсотків за залишками на поточних рахунках	20 958	41 088	25 831	51 754	11 647	96%	-37%	100%	-77%
Надходження від боржників (штрафи, пені)	272	17	85 472	21 117	15 268	-94%	502676%	-75%	-28%
Надходження від операційної аренды	917	5 942	4 922	9 091	8 277	548%	-17%	85%	-9%
Надходження від отримання роялті	98 012	57 039	12 404	169 757	22 697	-42%	-78%	1269%	-87%
Надходження від страхових премій	49					-100%			

Продовження табл. 2.7

Показник, тис. грн	2015	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Інші надходження	337 208	68 862	23 068	49 844	36 052	-80%	-67%	116%	-28%
Всього надходжень від операційної діяльності	4 285 591	4 583 273	6 635 232	6 983 661	6 823 873	7%	45%	5%	-2%
Витрачання на оплату:									
Товарів (робіт, послуг)	-1 386 419	-737 998	-2 268 984	-2 827 525	-2 527 241	-47%	207%	25%	-11%
Праці	-895 591	-1 043 372	-978 369	-1 162 912	-1 430 028	17%	-6%	19%	23%
Відрахувань на соціальні заходи	-440 854	-275 426	-260 415	-300 512	-371 876	-38%	-5%	15%	24%
Зобов'язань з податків і зборів	-287 128	-330 456	-277 150	-336 758	-383 856	15%	-16%	22%	14%
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	-83 530		-4 276	-16 249		-100%		280%	-
Зобов'язань з інших податків і зборів	-203 598	-330 456	-272 874	-320 509	-383 856	62%	-17%	17%	20%
Витрачання на оплату авансів	-450 912	-1 979 140	-1 597 713	-1 895 341	-1 441 342	339%	-19%	19%	-24%
Витрачання на оплату повернення авансів	-114	-116 826	-1 333	-1 005	-87	102379%	-99%	-25%	-91%
Витрачання на оплату цільових внесків	-6				-1 686	-100%			
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	-126 947	-102 969	-154 570	-110 299	-94 554	-19%	50%	-29%	-14%
Інші витрачання	-581 489	-316 696	-262 571	-298 619	-267 780	-46%	-17%	14%	-10%
Всього витрачань на операційну діяльність	-3 979 460	-4 902 883	-5 801 105	-6 932 971	-6 518 450	23%	18%	20%	-6%
Чистий рух коштів від операційної діяльності	306 131	-319 610	834 127	50 690	305 423	-204%	-	-94%	503%

Операційна діяльність є основним видом діяльності ДП «АНТОНОВ». Впродовж періоду дослідження спостерігається постійне зростання припливу грошових коштів в процесі здійснення виробничої діяльності. В 2016 році надходження грошових коштів склали майже 4,6 млрд. грн, що на 7% перевищує значення 2015 року. Дане зростання відбувається у зв'язку із підвищенням суми надходжень авансів від покупців та замовників на 159%, до майже 1,3 млрд. грн. надходження від реалізації товарів, при цьому, склали 2,8 млрд. грн (-15% АПМР). Витрати в 2016 році склали 4,9 млрд. грн (+23% АПМР). Зростання відбувалось із одночасним підвищенням витрат на оплату праці – на 17%, до 1,043 млрд. грн, та сплату авансів – на 339%, до 1,979 млрд. грн. Перевищення відтоків над надходженнями призвело до

негативного сальдо руху грошових коштів від операційної діяльності – 319,6 млн. грн.

В 2017 році надходження показали зріст на 45%, та склали 6,6 млрд. грн. Надходження від реалізації товарів склали 4,6 млрд. грн (+67%), а надходження авансів від покупців – 1,5 млрд. грн (+18% АПМР). Відтік від операційної діяльності склав 5,8 млрд. грн (+20%). Підвищення відтоків пов'язано перш за все зі зростанням витрат на оплату товарів до 2,3 млрд. грн, з 738 млн. грн у 2016 році. Чистий грошовий потік від операційної діяльності показав позитивне значення – 834 млрд. грн.

В 2018 році сальдо руху грошових коштів склало 50,7 млн. грн, що на 94% нижче показника 2017 року. Падінню показника сприяло зростання відтоків на 20%, до 6,9 млрд. грн. Надходження, при цьому, склали 6,9 млрд. грн (+5%).

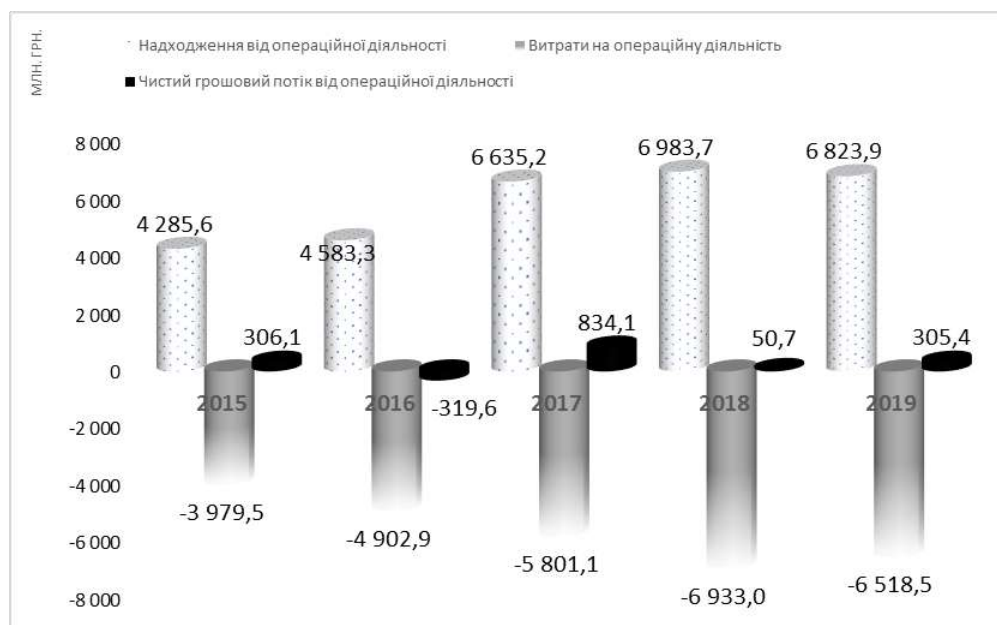

Рис. 2.35 Зміна руху грошових коштів від операційної діяльності

Протягом періоду дослідження структура надходжень від операційної діяльності виглядає наступним чином: найбільшу частку займають притоки коштів від реалізації продукції та послуг. Згідно рисунку 2.22, в 2015 році їх частка складала 77%, в 2016 році сталося її зменшення до 61%, в 2017 році – 70%, в 2018 та 2019 році – 71% та 69% відповідно.

Структура надходжень від операційної діяльності протягом періоду дослідження показана на рис. 2.36.

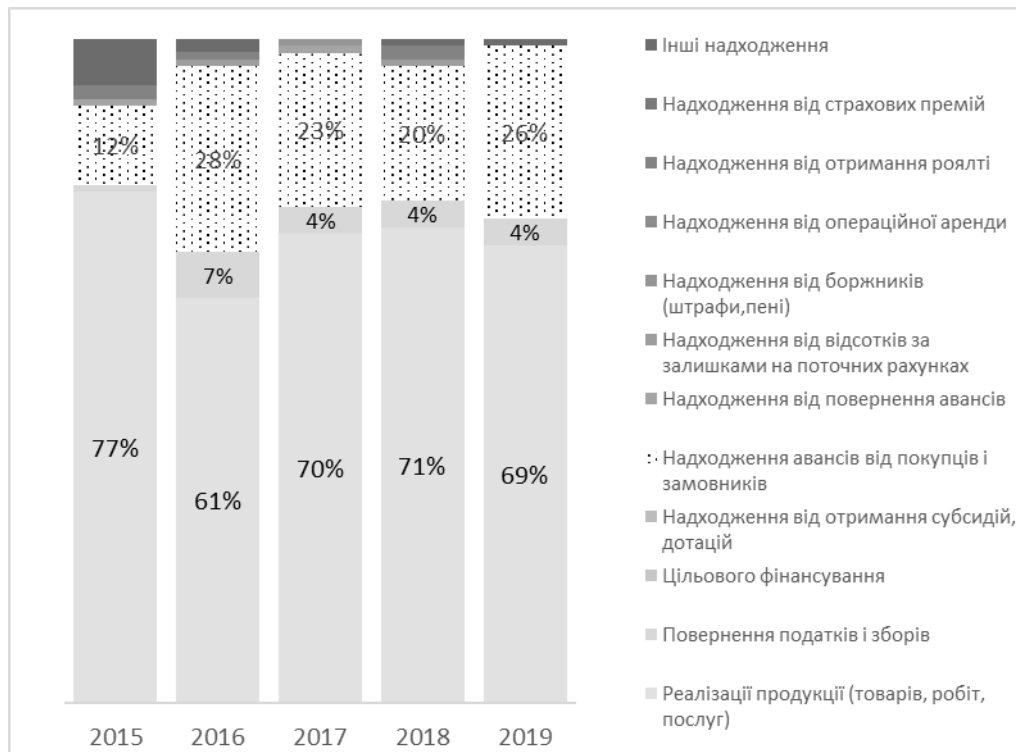

Рис. 2.36 Структура надходжень від операційної діяльності

Друге місце займають надходження від покупців та замовників, питома вага яких склала в 2015 році 12%, в 2016 році вона зросла до 28% (+133%). В 2017 та 2018 роках показник становив 23% та 20% відповідно. В 2019 році питома вага надходжень від авансів покупців і замовників зросла до 26%, що свідчить про активну операційну діяльність підприємства.

На третьому місці частку грошових притоків складають повернення податків та зборів – 4% в останні три роки.

В 2019 році сальдо руху грошових коштів збільшилось до 305,4 млрд. грн (з 50,7 млн. грн АПМР). Відтік грошей продемонстрував падіння на 6% та склав 6,5 млрд. грн, в той час як надходження склали 6,8 млрд. грн.

В цілому можна зробити висновок, що щороку підприємство активно здійснює виробничу діяльність та генерує достатній операційний грошовий потік, який використовується для відносно невеликих закупівель необоротних активів.

Далі проведений аналіз руху грошових коштів від інвестиційної діяльності (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Аналіз руху грошових коштів від інвестиційної діяльності

Показник, тис. грн.	2015	2016	2017	2018	2019	Відносне відхилення. +/-			
						2016	2017	2018	2019
Надходження від реалізації:									
дивідендів		17 777	14 678	54 657		-	-17%	272%	-100%
Погашення позик					30 000	-	-	-	-
Інші надходження	116					-100%	-	-	-
Всього надходжень від інвестиційної діяльності	116	17 777	14 678	54 657	30 000	15225%	-17%	272%	-45%
Витрачання на придбання:									
необоротних активів	-88 159	-82 094	-59 820	-170 881	-149 277	-7%	-27%	186%	-13%
витрачання на надання позик			-10 000		-11 700	-	-	-	-
Всього витрачань на інвестиційну діяльність	-88 159	-82 094	-69 820	-170 881	-160 977	-7%	-15%	145%	-6%
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	-88 043	-64 317	-55 142	-116 224	-130 977	-	-	-	-

Виходячи із аналізу руху грошових коштів від інвестиційної діяльності, можна зробити висновок, що підприємство «АНТОНОВ» веде у більшості політику вкладень коштів в придбання необоротних активів. Саме це джерело відтоку займає найбільшу частку у структурі витрат на даний вид діяльності. Питому вагу надходжень займають лише дивіденди (з 2016 по 2018 рік), погашення позик (в 2019 році) та інші надходження, склад яких невідомий (2017 рік). Це призводить до негативного сальдо чистого руху грошових коштів протягом періоду дослідження (рис. 2.35).

Для зміни даної ситуації керівництву слід розглянути варіанти здійснення коротко- або довгострокових інвестицій в рухоме або нерухоме майно, цінні папери інших підприємств або здійснити закупівлю облігацій внутрішньої державної позики України (ОВДП). У майбутньому це зможе згенерувати додаткові надходження, які підприємство зможе інвестувати в основу діяльність, що, свою чергу, сприяє зростанню чистого прибутку та зміцнить позицію компанії в конкурентному середовищі.

Рис. 2.35 Зміна руху грошових коштів від інвестиційної діяльності

У процесі дослідження руху грошових коштів від фінансової діяльності, ми також приходимо до висновку, що підприємство має від'ємне сальдо чистого потоку через відсутність надходжень.

Аналіз руху грошових коштів від фінансової діяльності наведений в таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

Аналіз руху грошових коштів від фінансової діяльності

Показник, тис. грн.	2015	2016	2017	2018	2019	Абсолютне відхилення, тис. грн			
						2016	2017	2018	2019
Надходження від:									
Власного капіталу			13 668				13 668	-13 668	
Отримання позик			28 693				28 693	-28 693	
Інші надходження	4 122					-4 122			
Всього надходжень від фінансової діяльності	4 122		42 361			-4 122	42 361	-42 361	
Витрачання на:									
Погашення позик		-200	-101 060	-75 504	-114 268	-200	-100 860	25 556	-38 764
Сплату відсотків			-81				-81	81	
Сплату дивідендів	-63 270		-25 334	-373 698	-238 000	63 270	-25 334	-348 364	135 698
Всього витрачань на фінансову діяльність	-63 270	-200	-126 475	-449 202	-352 268	63 070	-126 275	-322 727	96 934
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	-59 148	-200	-84 114	-449 202	-352 268	58 948	-83 914	-365 088	96 934

Згідно даних таблиці, в 2017 році спостерігається наявність надходжень від власного капіталу у сумі 13,6 млн. грн та від отримання

позик – 28,7 млн. грн. Склад грошових відтоків, при цьому, доволі різниться. В 2015 році 100% частку відтоків склала сплата дивідендів (63,2 млн. грн), в 2016 році – погашення позик (у розмірі 200 тис. грн).

В 2017 році грошові відтоки склали 126,5 млн. грн (у порівнянні з 200 тис. грн. АПМР). Найбільшу частку витрат склали погашення позик – 101 млн. грн та сплата дивідендів -25,5 млн. грн. Також незначну питому вагу склало погашення позики у розмірі 81 тис. грн.

В 2018 році найбільшу частку відтоків склала сплата дивідендів (373 млн. грн) та погашення позик (75 млн. грн), що у результаті дало сальдо грошового потоку у розмірі – 449,2 млн. грн.

В 2019 році цей показник склав - -352,3 млн. грн. Надходження, при цьому, були відсутні, в той час як відтоки на сплату дивідендів склали 238 млн. грн, а на погашення позик – 114, 2 млн. грн.

Далі представлений графік впливу витрат на надходжень на суму чистого грошового потоку від фінансової діяльності.

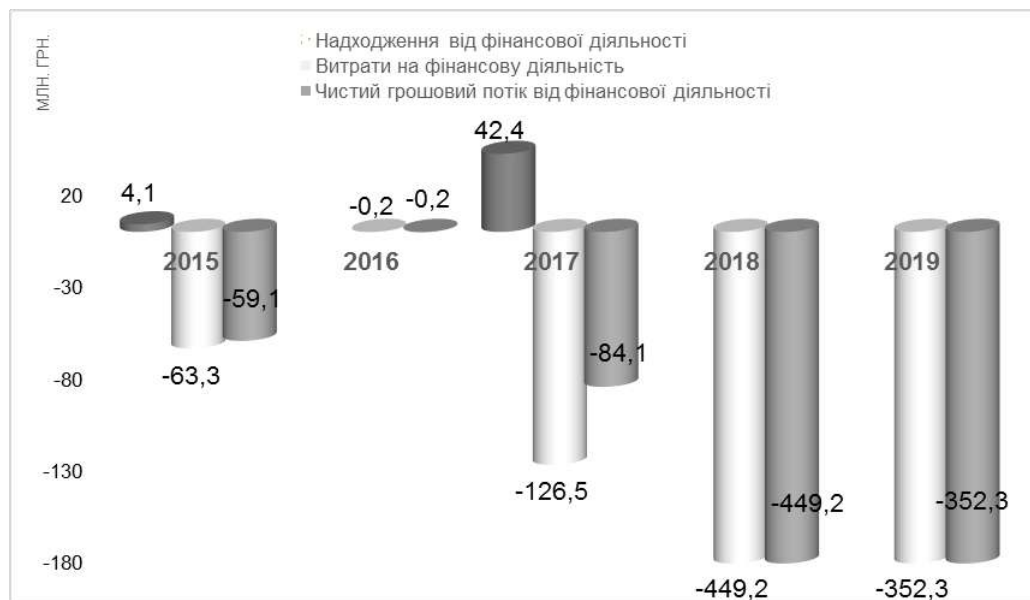

Рис. 2.36 Зміна руху грошових коштів від фінансової діяльності

Далі представлений аналіз ефективності використання грошових коштів підприємства за допомогою коефіцієнтів, які показують достатність грошових коштів для здійснення діяльності: поточної (операційної), інвестиційної, фінансової (кредити та позики).

У розрізі проведення комплексного аналізу фінансових результатів було розглянуто наступні показники:

Коефіцієнт ліквідності грошового потоку, який розраховується за формулою:

$$\text{Коеф. лікв. ГП} = \frac{\text{Загальна сума грошових притоків}}{\text{Загальна сума грошових відтоків}} \quad (2.17)$$

Нормативне значення становить ≥ 1 . Значення показника свідчить про ефективність діяльності підприємства, яка повинна бути направлена на перевищення грошових надходжень над витратами у процесі здійснення операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.

Показник достатності грошового потоку від операційної діяльності, який показує здатність підприємства розраховуватися зі своїми зобов'язаннями перед кредиторами. Нормативне значення відсутнє. Позитивною є тенденція до зростання цього показника. Розраховується за формулою:

$$\text{Коеф. достат. ГП від пот. д} - \text{ті} = \frac{\text{Чистий ГП від операційної діяльності}}{\text{Загальна сума відтоків в фін. діяльність}} \quad (2.18)$$

Коефіцієнт загальної достатності грошового потоку свідчить про здатність підприємства залучати додаткові позикові кошти, розраховуватися з дивідендами та інвестувати в оборотні активи підприємства. Нормативне значення становить $> 0,75$. Формула розрахунку:

$$\text{Коеф. достат. чистого ГП} = \frac{\text{Чистий ГП}}{\text{Витрати на д. + запаси + ЗК}}, \quad (2.19)$$

де Витрати на д. – витрати на сплату дивідендів;

витрати на ЗК – витрати на залучення додаткових позикових коштів.

Рентабельність грошового потоку – показник, який демонструє вплив загальної суми грошових притоків на суму чистого прибутку підприємства, тобто наскільки ефективно підприємство використовує грошові надходження у яку величину чистого прибутку вони генерують. Формула розрахунку:

$$\text{Рентабельність ГП} = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Загальний грошовий приток}} \quad (2.20)$$

Для аналізу ефективності використання грошових потоків використовуються показники Балансу, Звіту про фінансові результати, а також Звіту про рух грошових коштів підприємства (Ф. 3).

Таблиця 2.9

Розрахунок ефективності грошових потоків ДП «АНТОНОВ»

№	Стаття, тис. грн	Код рядка	2015	2016	2017	2018	2019
1	Всього притоків грошових коштів		4 289 829	4 601 050	6 692 271	7 038 318	6 853 873
2	Всього надходжень від операційної діяльності		4 285 591	4 583 273	6 635 232	6 983 661	6 823 873
3	Всього відтоків грошових коштів		4 130 889	4 985 177	5 997 400	7 553 054	7 031 695
4	Всього відтоків на операційну діяльність		3 979 460	4 902 883	5 801 105	6 932 971	6 518 450
5	Всього відтоків на інвестиційну діяльність		88 159	82 094	69 820	170 881	160 977
6	Всього відтоків на фінансову діяльність		63 270	200	126 475	449 202	352 268
7	Чистий грошовий потік від поточної діяльності	3195	306 131	-319 610	834 127	50 690	305 423
8	Виплата за позиками	3350		200	101 060	75 504	114 268
9	Виплата дивідендів	3355	63 270		25 334	373 698	238 000
10	Запаси (Ф.1)	1100	2 134 515	3 195 177	3 175 560	2 398 338	2 980 633
11	Чистий прибуток (Ф.2)	2350	42 745	178 081	330 224	1 584 060	447 983
12	Чистий рух грошових коштів	3400	158 940	-384 127	694 871	-514 736	-177 822
13	Коефіцієнт ліквідності грошового потоку (р.1/р.3)	>=1	1,0	0,9	1,1	0,9	1,0
14	Достатність грошового потоку від операційної (поточної) діяльності для погашення зобов'язань (р.7/р.6)		4,8	-1598,1	6,6	0,1	0,9
15	Достатність ГК для самофінансування (р.7/р.5)		3,5	-3,9	11,9	0,3	1,9
16	Коефіцієнт достатності чистого грошового потоку (р.12(р.8+р.9+р.10))	>0,75	0,03	0,00	0,01	0,13	0,07
17	Коефіцієнт рентабельності грошового потоку (р.11/р.1)		1%	4%	5%	23%	7%

Коефіцієнт ліквідності грошового потоку показує, наскільки позитивний грошовий потік покриває відтік грошових коштів. Його норма – складає більше 1. Наведені розрахунки показують погіршення ліквідності в 2016 та 2018 роках, коли витрати на введення усіх видів діяльності у сумі перевищили надходження від них.

Показник достатності грошового потоку від операційної діяльності для погашення зобов'язань демонструє здатність підприємства розраховуватися з фінансовими зобов'язаннями у 2015, 2017 та 2019 роках, про що свідчить перевищення чистого грошового потоку над фінансовими витратами. В 2016 році показник набуває негативного значення у зв'язку з отриманням негативного сальдо руху коштів від операційного прибутку у розмірі 319,6 млн. грн. В 2018 році показник набув низького значення через перевищення фінансових витрат над операційним сальдо на 398,6 млн. грн.

Аналогічна ситуація відбувається із показником достатності грошових потоків для здійснення інвестиційної діяльності та чистого грошового потоку в цілому. Дані свідчать, що суми чистого руху грошових коштів бракує задля проведення інвестицій в основу діяльність компанії, а також розраховуватися із позиками та сплачувати дивіденди.

Коефіцієнт рентабельності грошового потоку мав тенденцію до зростання в з 2015 по 2018 рік. Інтерпретуючи показник, можна зробити висновок, що у 2015 році кожна гривня вхідного притоку грошових коштів сгенерувала прибуток у розмірі 1 грн. В 2016 році ця сума склала 4 грн, а в 2017 році – 5 грн. В 2018 році у зв'язку із підвищенням суми грошових притоків до 7 млрд. грн (з 6,6 млрд. грн. АПМР), підприємство отримало прибуток у розмірі 23 грн з кожної гривні отриманого притоку. В 2019 році відбувається зниження показника на 16%, до 7 грн, чому сприяло зменшення притоків на 3%.

2.5. Прогнозування ймовірності банкрутства ДП «АНТОНОВ»

У розвинених зарубіжних країнах для оцінки ризику банкрутства підприємств використовується кілька методів, зокрема лінійні моделі дискримінантного аналізу, логіт-моделі, пробитий-моделі, генетичні алгоритми, штучні нейронні мережі, дерева класифікації (рішень), метод послідовної мінімальної оптимізації. Однак можливість застосування зарубіжних методик і моделей в Україні обмежена через відмінності у правилах і принципах складання бухгалтерської звітності, а також в системах законодавства, що регулюють процедури банкрутства.

В даний час відсутній єдиний підхід, який би дозволив дати повну класифікацію відомих методів оцінки ризику банкрутства підприємств, проте у світовій практиці найчастіше використовуються наступні моделі, розроблені західними спеціалістами:

- п'ятифакторна модель Альтмана;
- двофакторна модель Альтмана;
- модель Романа Ліса (найчастіше використовується на підприємствах Великобританії);
- модель Р. Таффлера і Г. Тішоу;
- модель Спрінгейта [41, с. 101].

Двофакторна модель Альтмана розраховується за формулою:

$$Z = - 0,3877 - 1,0736 * K_{п} + 0,0579 * K_{з}, \quad (2.21)$$

де $K_{п}$ – показник поточної ліквідності (покриття);

$K_{з}$ – показника питомої ваги позикових коштів в пасивах підприємства.

$$Z_{2019} = - 0,3877 - 1,0736 * 2,7 + 0,0579 * 0,24 = -3,27$$

Ймовірність банкрутства будь-якого суб'єкта господарювання є дуже малою за будь-якого від'ємного значення коефіцієнта Z і великою — за $Z > 1$.

З розрахунку двофакторної моделі, , можна зробити висновок, що ймовірність банкруства ДП «АНТОНОВ» є низькою.

Модель Альтмана розраховується за формулою:

$$Z = 1,012*x_1 + 0,014*x_2 + 0,033*x_3 + 0,006*x_4 + 0,999*x_5, \quad (2.22)$$

де x_1 – оборотний капітал / баланс;

x_2 - чистий прибуток / баланс;

x_3 - чистий дохід / баланс;

x_4 - ринкова капіталізація компанії (ринкова вартість акцій) / сума заборгованості;

x_5 - обсяг продажу / баланс.

Оцінка результату:

При значенні $Z < 1,81$ – ймовірність втрати платоспроможності складає від 80 до 100%;

При значенні $2,77 \leq Z < 1,81$ – ймовірність банкруства оцінюється в 35-50%;

При значенні $2,99 < Z < 2,77$ – ймовірність банкруства оцінюється в 15-20%;

При значенні $Z \leq 2,99$ – відмічається стабільність ситуації, ризик банкруства дуже малий або відсутній взагалі.

Неповноцінністю даної моделі є її застосування лише щодо компаній, чії акції торгуються на фондових ринках [41, с. 107].

Нажаль, інформація про акції ДП «АНТОНОВ» відсутня, тому розрахунок ймовірності банкруства за цією моделлю неможливий.

Модель Романа Ліса розраховується за наступною формулою:

$$Z = 0,063*x_1 + 0,092*x_2 + 0,057*x_3 + 0,001*x_4, \quad (2.23)$$

де x_1 — власні обігові кошти / баланс;

x2 - операційний прибуток/баланс;

x3 - нерозподілений прибуток/баланс;

x4 - власний капітал/позиковий капітал.

У разі якщо:

$Z < 0,037$ - вірогідність банкрутства висока;

$Z > 0,037$ - вірогідність банкрутства невелика.

Розрахунок показника показаний на рис. 2.37.

A		B
1	Показник	Значення
2	Баланс	13 445 772
3	Власні обігові кошти	2 579 510
4	Операційний прибуток	543 030
5	Нерозподілений прибуток	2 859 703
6	Власний капітал	10 272 001
7	Позиковий капітал	3 173 771
8	X1	0,19
9	X2	0,04
10	X3	0,21
11	X4	3,24
12	Z	0,0312

Рис. 2.37 Таблиця розрахунку показників моделі Романа Ліса

Виходячи з даних розрахунку, можна зробити висновок, що ймовірність банкрутства ДП «АНТОНОВ» за моделлю Ліса є високою, так як значення $0,0312 < 0,037$. Проте слід враховувати що, дана модель визначення ймовірності банкрутства при аналізі українських підприємств показує дещо завищені оцінки, так як значний вплив на підсумковий показник надає прибуток від продажів, без урахування фінансової діяльності та податкового режиму.

Модель Таффлера є чотирьох факторною; у ній при використанні комп'ютерної техніки на першій стадії обчислюються 80 відношень за даними збанкрутілих і платоспроможних компаній. Потім, використовуючи статистичний метод, відомий як аналіз багатомірного дискримінанта, можна побудувати модель платоспроможності, визначаючи частки співвідношення, що найкраще виділяють дві групи компанії та їхні коефіцієнти.

Прогнозна модель Р. Таффлера і Г.Тішоу розраховується за формулою:

$$Z = 0,53*x_1 + 0,13*x_2 + 0,18*x_3 + 0,16*x_4, \quad (2.24)$$

де x_1 – операційний прибуток/короткострокові зобов'язання;

x_2 – оборотні активи/загальна вартість зобов'язань;

x_3 – короткострокові зобов'язання/баланс;

x_4 – виручка від реалізації/баланс.

Якщо $Z > 0,3$ – у підприємства низький рівень загрози банкрутства, а якщо $Z < 0,2$, то шанс банкрутства великий.

Розрахунок показника показаний на рис. 2.38.

A		B
1	Показник	Значення
2	Баланс	13 445 772
3	Оборотні активи	5 753 281
4	Короткострокові зобов'язання	2 162 644
5	Операційний прибуток	543 030
6	Загальна вартість зобов'язань	3 173 771
7	Виручка від реалізації	5 998 663
8	X1	0,25
9	X2	1,81
10	X3	0,16
11	X4	0,45
12	Z	0,4681

Рис. 2.38 Таблиця розрахунку показників моделі Р. Таффлера

Результат розрахунку свідчить про низький рівень загрози банкрутства Підприємства «АНТОНОВ» ($0,469 > 0,3$).

Точність прогнозування банкрутства за моделлю Спрінгейта становить 92%. Якщо $Z < 0,862$, то підприємство вважається потенційним банкрутом.

Розраховується за наступною формулою:

$$Z = 1,03*x_1 + 3,07*x_2 + 0,66*x_3 + 0,4*x_4, \quad (2.25)$$

де x_1 – власні обігові кошти/баланс;

x_2 - прибуток до сплати податків та процентів/баланс;

x_3 - прибуток до сплати податків/короткострокова заборгованість;

x_4 – виручка від реалізації/баланс.

Розрахунок показника показаний на рис. 2.39.

A		B
1	Показник	Значення
2	Баланс	13 445 772
3	Власні обігові кошти	2 579 510
4	Короткострокові зобов'язання	2 162 644
5	Прибуток до сплати податків	562 726
6	Виручка від реалізації	5 998 663
7	X1	0,19
8	X2	0,04
9	X3	0,26
10	X4	0,45
11	Z	0,6763

Рис. 2.39 Таблиця розрахунку показників моделі Спрінгейта

Так як значення показника $Z=0,67$ що нижче нормативного значення в $0,862$, можна зробити висновок про високу ймовірність настання банкрутства підприємства.

Узагальнюючи вище наведені розрахунки прогнозу, слід відзначити, що всі представлені моделі орієнтовані та прогнозування ризиків банкрутства у країнах с розвиненою економікою, до яких Україна поки що не відноситься. Також дані моделі не враховують особливості кожної окремою галузі економіки, яка має свої специфічні ознаки.

Розрахунок прогнозу банкрутства за моделями Альтмана та Р. Таффлера показав, що ДП «АНТОНОВ» має мінімальний ризик стати банкрутом у найближчий час. В той же час, прогнозування за моделями Спрінгейта та Р. Ліса продемонструвало немалу ймовірність настання банкрутства підприємства.

Проаналізувавши фінансові результати ДП «АНТОНОВ» протягом останніх п'яти років можна зробити висновок, що результати його діяльності, в цілому, є позитивними. Про це свідчить постійно зростаюча сума власного капіталу, що говорить про підвищення добробуту інвесторів і власників підприємства. Сума власних оборотних коштів ДП «АНТОНОВ» також має позитивну тенденцію, а значить у компанії достатньо коштів для забезпечення безперебійної діяльності за рахунок постійних фінансових ресурсів.

Розраховані показники ліквідності свідчать про достатній рівень платоспроможності та здатність погашати власні зобов'язання. Проте розрахунок абсолютної ліквідності в 2019 році показав негативний результат через зменшення грошей та їх еквівалентів на 46% (до 279 733 тис. грн.), а той час як зобов'язання склали 2,1 млрд. грн. (-21% до АПМР).

Результати розрахунку коефіцієнту автономії, фінансової залежності та використання власних коштів продемонстрували недієве та неефективне використання власного капіталу підприємства протягом періоду дослідження.

Це означає, що підприємству необхідно шукати шляхи залучення додаткових позикових коштів та переглянути політику управління власного капіталу.

РОЗДІЛ 3

АНАЛІЗ РИЗИКІВ ТА ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА «АНТОНОВ»

3.1. Аналіз ризиків ДП «АНТОНОВ» та шляхи запобігання кризового становища

В умовах ринкової економіки від будь-якого підприємства вимагається підвищення ефективності виробництва, конкурентоздатності продукції і послуг на основі впровадження досягнень науково-технічного прогресу, ефективних форм господарювання і управління виробництвом, активізації підприємництва і т.п. Стійкість підприємства є якісною характеристикою його стану, індикатором його «здоров'я», запорукою його життєздатності і підґрунтям стабільності на ринку і розвитку у конкурентному середовищі.

Державне підприємство «Антонов» є єдиним в Україні, здатним виробляти унікальну за світовим товаром продукцію. Транспортні літаки «Руслан» та «Мрія» стали візитною карткою українського авіапрому та встановили 270 Світових рекордів. До того ж, літаки "Антонов" відомі в світі своєю невибагливістю до умов експлуатації. Вони можуть працювати в різних погодних, кліматичних умовах, базуватися на різних аеродромах, в тому числі на високогірних [42].

Аналіз фінансових результатів за останні п'ять років показав, що ДП «АНТОНОВ» є прибутковим, проте зіштовхуються з певною кількістю проблем та ризиків, які можуть мати негативний вплив на фінансову стійкість підприємства у майбутньому.

Найголовнішою проблемою на сьогодні для всіх підприємств, а особливо тих, які пов'язанні з авіацією, є епідемія коронавірусу Covid-19, яка ускладнює умови ведення бізнесу через значні заборони.

Обмежувальні заходи більшості країн світу обмежуватимуть міжнародну кооперацію ДП «АНТОНОВ» та будуть призводити до

відстрочок виконання зобов'язань, як з боку постачальників, так і з боку контрагентів.

Проте слід відмітити, що Підприємство працює в ніші транспортних перевезень надважких та нестандартних вантажів, тому не відчує на собі такі втрати, які торкнуться нішу пасажирських перевезень.

Структура доходів підприємства «АНТОНОВ» в 2019 році представлена на рис. 3.1.

Рис. 3.1 Структура доходів від реалізації товарів та послуг в 2019 році

Коронавірусна криза може також призвести до різкого скорочення світових авіаперевезень, яке знижує попит на нові літаки, проте виробництво літальних апаратів займають третє місце у доходах підприємства, а перші два займають саме вантажні перевезення та дослідження і розробки в галузі технічних наук.

Аналізуючи ризики від впливу пандемії на діяльність підприємства слід відмітити ризик захворювання працівників, що може призвести до простоїв виробництва або навіть зупинки діяльності певних сегментів виробництва та порушенні виробничих ланцюгів. Тому шляхами зменшення даного впливу можна вважати належні санітарні умови для працівників та забезпечення належного медичного страхування.

У розрізі керівництва та менеджменту доцільно проводити наступні заходи:

- проведення аналізу обґрунтованості припущень керівництва щодо безперервності діяльності та подальших прогнозів;
- критичного розгляду підходу керівництва щодо обґрунтованості припущень, покладених в основу фінансового плану на поточний та наступні роки.
- перевірка доцільності основних вкладень, які пов'язані з майбутніми витратами.
- пошук нових підходів та методів прогнозування фінансових результатів в умовах глобальних економічних змін задля прийняття більш ефективних та зважених рішень.

Основними шляхами вирішення проблем, пов'язаних із зміцненням конкурентної позиції ДП «АНТОНОВ» на ринку вантажних перевезень та виробництва літальних апаратів можуть стати наступні дії:

а) приділення великої уваги розробці інноваційних рішень, щоб передбачити нові вимоги клієнтів, а також забезпечити технології, продукти та послуги, які необхідні задля майбутнього аерокосмічного та оборонного ринків. Інноваційна діяльність також забезпечить розширення ринків збуту підприємства, що допоможе залишатися конкурентоздатним навіть у кризові часи;

б) пошук нових ринків збуту. Кілька років ДП «АНТОНОВ» не випускало серійних літаків через втрату не тільки головного ринку збуту, а й ринку поставки важливих компонентів для авіабудівництва через початок військової російської агресії в 2014 році. У зв'язку з цим підприємство повинно прискорювати та поглиблювати процес співпраці з західними підприємствами, зокрема з турецькими, через відносно невелику вартість запчастин та компонентів;

в) підвищення організаційно-технічного рівня виробництва та модернізація обладнання задля відповідності якості кінцевого продукту міжнародним стандартам та можливості конкурувати з такими авіа гігантами як Boeing та Airbus. Варто відмітити, що станом на 2019 рік у цеху ДП

"Антонов", незважаючи на всі проблеми, пов'язані з карантинном і зміною керівництва підприємства, тривало складання нового транспортного літака Ан-178, призначеного для постачання Міністерству внутрішніх справ Республіки Перу [43];

г) посилення міжнародної кооперації, ведення переговорів з різними країнами світу з ціллю розширення мережі здійснення чартерних авіаційних перевезень великогабаритних та надважких вантажів по всьому світу. У період пандемії Covid-19 підприємство має змогу розширити перелік послуг шляхом надання та перевезення гуманітарної допомоги в країни світу, що сприяє отриманню додаткових доходів;

д) опрацюванням перспективних ринків, на яких є потреба в сотнях літаків різних класів. Станом на 2019 рік ДП «АНТОНОВ» вело переговори з такими країнами як Азербайджан, Туреччина, Саудівська Аравія та Індія.

До інших факторів підвищення рентабельності та фінансової стабільності можна віднести наступні:

- розробка стратегії і тактики діяльності та розвитку підприємства, інформаційне забезпечення процесу прийняття рішення;
- фінансове планування діяльності підприємства, аналіз і пошук внутрішніх резервів зростання прибутку, податкове планування;
- підвищення кваліфікації працівників, поліпшення умов праці, організація оздоровлення і відпочинку працівників.
- комплексний та безперервний аналіз фінансового стану та результатів діяльності підприємства;
- розробка та впровадження фінансових стратегій, ефективність яких заздалегідь очевидна;
- оптимізація структури витрат та джерел їх створення;
- детальний аналіз щодо визначення шляхів зниження собівартості;
- стимулювання збільшення вхідних грошових потоків; - розробка заходів щодо зниження зовнішньої вразливості підприємства.

Що стосується фінансових інструментів ДП «АНТОНОВ», щодо яких виникають фінансові ризики, то вони включають в себе поточні зобов'язання, грошові кошти та їх еквіваленти. Підприємство має також інші фінансові інструменти, такі як торгова та інша дебіторська заборгованість, які виникли в процесі здійснення операційної діяльності.

Основні ризики, пов'язанні з фінансовими інструментами, є валютний ризик, ризик ліквідності та кредитний ризик.

Валютний ризик. Валютний ризик є одним з найважливіших чинників міжнародної торгівлі. Валютним ризикам найчастіше піддаються експортери та імпортери готових виробів, особливо машин та устаткування, оскільки подібні контракти, як правило, укладаються на умовах відстрочки платежу. Отже, чим більший період між підписанням контракту і проведенням платежу по ньому, тим вища ймовірність валютних коливань і гостріша є необхідність проведення захисних заходів, спрямованих на відвернення валютних ризиків.

Валютний ризик для підприємства «АНТОНОВ» полягає в наявності монетарних активів та зобов'язань, деномінованих в інших валютах, ніж гривня, а саме: долар США, євро, та російський рубль.

Наведена нижче таблиця показує чутливість прибутку до оподаткування та капіталу в результаті можливих змін валютних курсів, з усіма іншими постійними компонентами.

Таблиця 3.1

Вплив зміни валют на чистий прибуток ДП «АНТОНОВ»

Валюта	Зміна курсу	Вплив на прибуток до оподаткування, тис. грн
USD	+5%	-13 818
USD	-5%	+13 818
Euro	+5%	-60 209
Euro	-5%	+60 209
RUB	+5%	+91
RUB	-5%	-91

Проаналізувавши дані таблиці, можна зробити висновок, що підвищення курсу долару США та євро мають негативний вплив величину прибутку до оподаткування, і навпаки. В той же час, зростання курсу російського рубля по відношенню до української гривні призводить до зростання прибутку підприємства.

В умовах інтеграції у світовий фінансовий ринок питання правильної оцінки та правильної побудови системи управління валютним ризиком для вітчизняних підприємств є надзвичайно важливим завданням.

Оскільки уникнути ризику під час проведення комерційної діяльності практично неможливо, головною метою є зменшення ступеня ризику та обмеження його певними рамками [44].

Суттєвим компонентом у цій діяльності є самострахування через створення резервних фондів під компенсацію потенційних збитків від здійснюваних операцій з іноземною валютою.

Другий спосіб страхування валютних ризиків, який використовується у світовій практиці, полягає в зміні термінів платежів. Він називається в перекладі з англійської «випередження і відставання» (leads & lags). Сутність цієї тактики полягає в маніпулюванні термінами розрахунків: дострокова оплати товарів і послуг при очікуваному підвищенні курсу валюти платежу або, навпаки, затримка платежу при прогнозованому падінні її курсу. Можливість дострокової оплати, а також розмір пені за несвоєчасну оплату фіксується у контрактах.

Широкого використання серед підприємств набув ще один метод валютного страхування — збалансованість грошових вимог і зобов'язань, або приведення у відповідність валютних доходів та витрат. Цей метод часто використовується підприємствами, які укладають велику кількість міжнародних угод. Укладаючи угоди, банки повинні вибрати ту валюту, яка допоможе повністю або частково закрити відкриті валютні позиції, які вже має клієнт. Це можливо при одночасному підписанні контрактів на експорт та імпорт у тій самій валюті з приблизно рівними строками виконання.

Дуже важливою є також система диверсифікації ризиків за фінансовими інструментами, кодами валют, географічними регіонами, контрагентами.

Використання широкого спектра методів дає змогу уникнути можливих втрат від валютних спекуляцій та організувати дійову систему менеджменту валютного ризику на Підприємстві.

У світовій практиці найпоширеніші термінові валютні операції: форвардні, свопові, опціонні та ф'ючерсні, що широко використовуються на міжбанківському ринку, валютних, форвардних та опціонних біржах.

На українському валютному ринку розглянуті методи хеджування валютних ризиків тільки починають запроваджуватися.

Перепонами на їхньому шляху є низький рівень розвитку валютного ринку взагалі та відсутність його сучасної інфраструктури зокрема.

Що стосується кредитного ризику, то фінансові інструменти, які потенційно можуть створити для Підприємства значну концентрацію кредитного ризику, складаються переважно з грошових коштів та їх еквівалентів, а також дебіторської заборгованості. ДП «АНТОНОВ» утримує усі грошові кошти в різних фінансових установах. Тому політика підприємства повинна бути направлена на обмеження ризиків у кожній окремій кредитній установі шляхом здійснення періодичної оцінки її кредитоспроможності та фінансової стабільності.

Максимальний розмір кредитного ризику, пов'язаного з грошовими коштами та їх еквівалентами, при цьому, повинен обмежуватися балансовою вартістю цих інструментів.

Кредитний ризик, що пов'язаний з дебіторською заборгованістю з боку агентів, обмежується завдяки великій кількості замовників, шляхом постійного розширення ринків збуту.

Ризик ліквідності для підприємства полягає в тому, що ДП «АНТОНОВ» може мати при виконанні своїх зобов'язань, які погашаються шляхом надання грошових коштів або інших фінансових активів. Підхід

Підприємства до управління ліквідністю повинен передбачати забезпечення, наскільки це можливо, постійної наявності ліквідних коштів для своєчасного виконання зобов'язань Підприємства, як у звичайних, так і надзвичайних ситуаціях, уникаючи, при цьому, збитків та ризику нанесення шкоди репутації підприємства.

Розрахунок коефіцієнтів ліквідності у 2 розділі показав, що ДП «АНТОНОВ» в змозі, в цілому, погашати поточні зобов'язання. Проте низьке значення коефіцієнту абсолютної ліквідності в 2019 році (0,1 при нормативному значенні $\geq 0,2$) говорить про необхідність залучення додаткових позикових коштів та реалізацію частини зайвих активів для збільшення суми найбільш ліквідних активів (грошей та їх еквівалентів).

Таблиця 3.2

Коефіцієнт абсолютної ліквідності ДП «АНТОНОВ»

Показник, тис. грн.	Код рядка	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Відносне відхилення			
							2016	2017	2018	2019
Поточні зобов'язання і забезпечення, тис. грн	1695	2 338 923	2 549 715	3 541 876	2 735 539	2 162 644	9%	39%	-23%	-21%
Гроші та їх еквіваленти, тис. грн	1165	696 671	352 494	1 067 629	520 486	279 733	-49%	203%	-51%	-46%
Коефіцієнт абсолютної ліквідності (р.1694:р.1165)	$\geq 0,2$	0,3	0,1	0,3	0,2	0,1	-54%	118%	-37%	-32%

Один з варіантів підвищення платоспроможності підприємства є збільшення грошових коштів, що в свою чергу збільшить коефіцієнт абсолютної ліквідності. Це дозволить підприємству брати позики в банку для фінансування поточної діяльності. Збільшення грошових коштів можна забезпечити за рахунок реалізації та здачі в оренду виробничих фондів.

Також для підвищення показників ліквідності та платоспроможності, підприємству слід ввести управління запасами з метою оптимізації запасів матеріалів, незавершеного виробництва та готової продукції. Оптимізація їх рівня має вплинути на перерозподіл обігових коштів підприємства, в

результаті чого очікується збільшення величини ліквідних грошових коштів та зменшення величини неліквідних виробничих запасів.

Ще однією проблемою, з якою зіштовхується підприємство та яка призводить до певних фінансових ризиків є неповне та неефективне використання власного капіталу підприємством. Впродовж періоду дослідження спостерігається постійне зростання суми власного капіталу, що, звичайно, є позитивною тенденцією, але за умови доцільного його використання та сприяння зростанню чистого прибутку.

Динаміка зростання власного капіталу показана на рис. 3.2.

Рис. 3.2. Динаміка зміни величини власного капіталу ДП «АНТОНОВ»

Проте розрахунок показників ділової активності у другому розділі даної роботи (табл. 3.3) продемонстрували потребу в залученні додаткових позикових коштів, а також в оптимізації структури капіталу. Коефіцієнт використання власних коштів протягом п'яти років знаходиться поза межами норми та свідчить про падіння прибутку, в той час, як власний капітал постійно збільшується.

Таблиця 3.3

Показники фінансової стійкості ДП «АНТОНОВ»

Показник	Нормативне значення	2015	2016	2017	2018	2019	Абсолютне відхилення від нормативного значення				
							2015	2016	2017	2018	2019
Коефіцієнт автономії	0,4-0,6	0,56	0,50	0,64	0,63	0,76	0,16	0,10	0,24	0,23	0,36
Коефіцієнт фінансової залежності	1,67-2,5	1,78	1,99	1,57	1,59	1,31	0,11	0,32	-0,10	-0,08	-0,36
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,2	0,36	0,40	0,16	0,18	0,25	0,16	0,20	-0,04	-0,02	0,05
Коефіцієнт використання власних коштів	0,4	0,01	0,05	0,04	0,17	0,04	-0,39	-0,35	-0,36	-0,23	-0,36
Коефіцієнт фінансової стабільності	0,67-1,5	1,28	1,01	1,75	1,71	3,24	0,61	0,34	1,08	1,04	2,57
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,4-0,6	0,4	0,5	0,4	0,4	0,2	0,04	0,10	-0,04	-0,03	-0,16

Це означає, що підприємству необхідно шукати шляхи залучення додаткових позикових коштів, але це необхідно робити тільки в разі очікуваного підвищення рентабельності власного капіталу.

Ефективна фінансова діяльність підприємства неможлива без постійного залучення позикових коштів, їх використання в обороті підприємства зумовлене, з одного боку, об'єктивною необхідністю, а саме: невідповідністю у часі між надходженнями коштів та витратами, сезонністю виробництва, впровадженням інвестиційних проектів, які потребують значних обсягів вкладень за декілька років; з іншого боку, за допомогою позикових коштів забезпечується розширення виробничого господарської діяльності, оновлення технічної бази, використання ефекту фінансового лівериджу та ін. Залучення позикового капіталу дозволяє суттєво розширити обсяг господарської діяльності підприємства, забезпечити більш ефективне використання власного капіталу, прискорити формування цільового фінансування і на цій підставі підвищити ринкову вартість підприємства.

Для будь-якого підприємства принципове значення має віддача у формі прибутку використання як власних, так і залучених коштів. Використання залученого капіталу дає змогу підприємству нарощувати економічний потенціал і забезпечити ефективніше використання власного капіталу, а отже, підвищити ринкову вартість капіталу.

Залучений капітал, у вигляді позикових коштів можливо здобувати, використовуючи зовнішнє (рис. 3.3) та внутрішнє залучення.

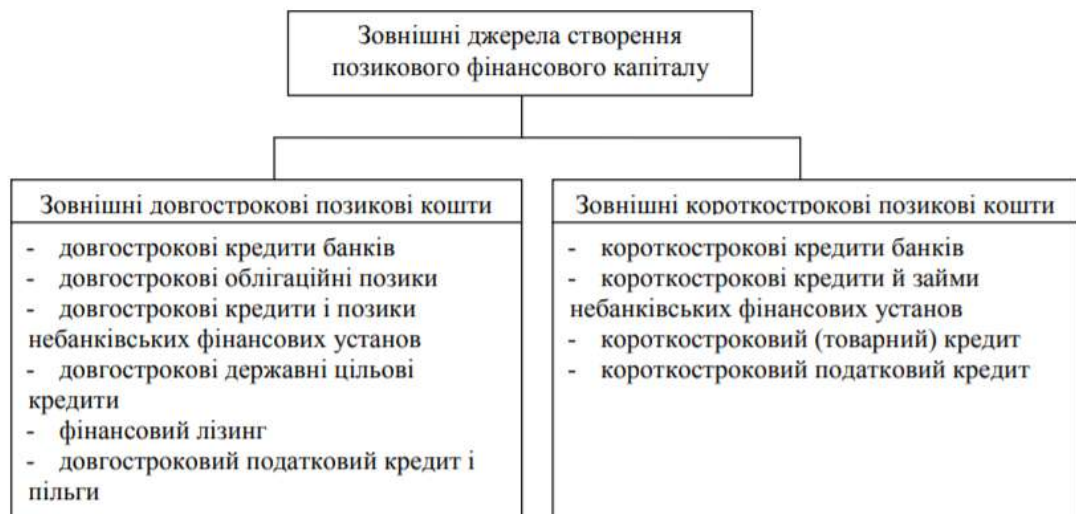

Рис. 3.4 Зовнішні джерела залучення позикових коштів

Проте в нестабільних умовах функціонування української економіки та не вигідним умовам залучення банківських кредитних коштів, через високі ставки прибутку, на сьогоднішній день слід розглянути такий інструмент як облігації внутрішньої державної позики України (ОВДП).

ОВДП - державні цінні папери, що розміщуються виключно на внутрішньому ринку. Це вигідна альтернатива банківському депозиту, що дозволить диверсифікувати заощадження та отримати додатковий дохід. Більш висока дохідність порівняно з традиційними депозитами та відсутність податку на доходи фізичних осіб і військового збору. Юридичні особи сплачують податки відповідно до системи оподаткування, на якій перебувають.

ОВДП підтверджують зобов'язання України щодо відшкодування пред'явникам цих облігацій їхньої номінальної вартості з виплатою доходу відповідно до умов розміщення облігацій.

ОВДП у паперовому вигляді не існують. Обіг облігацій в Україні здійснюється винятково в електронному вигляді. Вони обліковуються на рахунку в цінних паперах.

ОВДП випускаються Міністерством фінансів України і є найбільш надійними цінними паперами в Україні. Погашення ОВДП у повному обсязі (100% суми) гарантовано державою [45].

Рис. 3.5 Переваги ОВДП

Внутрішні джерела позикових коштів, до яких входять позикові фінансові ресурси, утворюються за рахунок відстрочених зовнішніх довгострокових і короткострокових зобов'язань (рис. 3.5)

Рис. 3.6 Внутрішні джерела створення позикового капіталу

Що стосується оптимізації структури капіталу, на сьогоднішній день не існує єдиного методу, застосовуючи який підприємство визначило б оптимальне співвідношення між власними і позиковим капіталом.

Термін "оптимізація структури капіталу" визначається як співвідношення між власним і позиковим капіталом, за якого підприємство отримає максимальний прибуток і рентабельність.

Потенційну можливість впливати на чистий прибуток підприємства шляхом зміни обсягу і структури довгострокових пасивів за рахунок позикових джерел може визначити фінансовий ліверидж (леверидж). Чим більше залучається підприємством позик, тим більше воно виплачує відсотків по них [46, с. 656].

Ефект фінансового левереджу виражається формулою:

$$\text{ЕФЛ} = (1 - \text{СПП}) * (\text{Ра} - \%) * \left(\frac{\text{ПК}}{\text{ВК}}\right), \quad (3.1)$$

де Спп – ставка податку з прибутку, виражена десятковим дробом;

Ра – рентабельність активів (відношення чистого прибутку до середньої суми вартості активів), %;

% – середній розмір відсотків за кредит, що сплачуються підприємством за використання позикового капіталу, %;

ПК – середня сума використовуваного підприємством запозиченого капіталу;

ВК – середня сума власного капіталу підприємства.

Варто відмітити, що станом на 2019 рік ДП «АНТОНОВ» не має в структурі зобов'язань кредитів банків, тому розрахунок фінансового левереджа за наявними даними неможливий, але даний показник слід розраховувати та аналізувати, якщо станеться залучення банківських кредитних коштів у майбутньому.

Не рекомендується надмірно збільшувати частку позикових коштів у структурі капіталу, оскільки в такому випадку значно підвищується ризик втрати фінансової стійкості.

Далі розглянута структура капіталу підприємства протягом періоду дослідження (рис. 3.6).

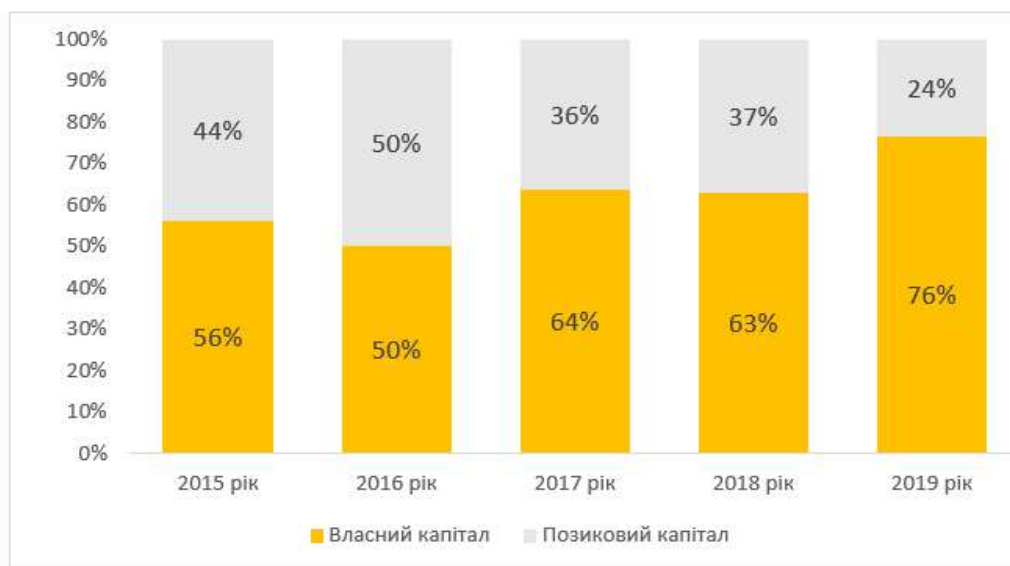

Рис. 3.7 Структура капіталу ДП «АНТОНОВ»

Виходячи з наглядної демонстрації структури капіталу ДП «АНТОНОВ» можна зробити висновок, що протягом періоду дослідження власний капітал підприємства займав найбільшу питому вагу в структурі коштів. Станом на 2015 рік частка власних коштів становила 56%, в 2016 році сталося зменшення до 50% за рахунок підвищення питомої ваги позикового капіталу до 50% (з 44% АПМР). Протягом 2017-2018 року власний капітал займав 63-64% у структурі коштів підприємства. В 2019 році цей показник сягнув 76%, а частка позикових коштів зменшилась до лише 24% (37% АПМР).

З одного боку це свідчить про те, що підприємство має невеликий показник ризиковості, що є привабливим для майбутніх інвесторів. Але з іншого боку, така ситуація говорить про те, що підприємство не використовує додаткових джерел фінансування, його фінансові можливості є обмеженими і воно не здатне зробити кардинальні зміни, що дуже важливо

для такого виробничого гіганта, як ДП «АНТОНОВ». Тому дуже важливо, щоб питання залучення додаткових коштів. задля покращення фінансових результатів та вдосконалення процесу виробництва, було розглянуте підприємством в рамках побудови стратегії діяльності на наступні роки.

Слід також відмітити, що для підвищення ефективності діяльності підприємства, необхідно приділити увагу й автоматизації бізнесу. Ця опція дозволяє зменшити витрати і підвищити ефективність підприємства, виконує багато процесів замість співробітників, що знижує кількість помилок, а як наслідок мінімізує збитки. Також підприємство матиме можливість детально контролювати бізнес та приймати оптимальні управлінські рішення.

Сьогодні впровадження систем комплексної автоматизації бізнесу – необхідність для конкурентоспроможності будь-якої компанії.

Як вже було згадано в першому розділі даної роботи, найпростіший інструмент автоматизації - це Microsoft Excel або його онлайн-аналог - таблиці Google Spreadsheet. Проте на сьогоднішній день все більше і більше підприємств і компаній України надають перевагу використанню сервісів Google, тому ми б також рекомендували перейти підприємству до даного інструменту автоматизації, так як скрипт додатків Google Apps, який створює макроси для автоматизації звітів, є набагато простішим в використанні та вдосконаленим на сьогоднішній день ніж мова VBA, яка використовується у програмі MS Excel.

Також слід звернути увагу на такі інноваційні рішення, які тільки набирають популярності і використовуються поки що невеликою кількістю підприємств в Україні, серед них:

– системи управління робочим часом і персоналом. Bamboohr, Нурма - це системи, де співробітники можуть залишати заявки на відпустку, стежити за робочим часом, кількістю робочих і вихідних днів. Інформація про відпрацьовані дні потрапляє в бухгалтерію, де автоматично розраховується зарплата. У деяких випадках такі системи враховують робочі

години і навіть роблять скріншоти екранів співробітників раз в 10 хвилин, щоб переконатися, що ті працюють;

- системи управління клієнтами (CRM). AmoCRM, Terrasoft, Bitrix24 - це системи обліку відносин з клієнтами. Для кожного клієнта заводиться картка, куди записуються його контактні дані та історія спілкування. До картки клієнта прикріплюється картка угоди - про що домовилися, скільки це коштує, коли потрібно зробити;

- системи управління проектами. Trello, Jira, Asana - це сервіси, в яких можна ставити завдання співробітникам і розподіляти їх між членами команди. Внутрішній замовник створює картку завдання, визначає, який результат він хоче отримати. Виконавець робить задачу, зазначає в картці, що завдання готова. Замовник приймає або відхиляє роботу. Контроль термінів і якості виконання завдання лежить на менеджері проекту;

- ERP-системи. Це комплексні системи автоматизації всіх процесів в компанії. Найвідоміша ERP-система - це SAP. Вона гнучка, але довго впроваджується і налаштовується. Цією програмою користуються такі великі організації, як, наприклад державні залізничні компанії в СНД.

Проте впровадження автоматизації - довгий процес, який вимагає додаткових вкладень та інвестицій, тому проводити його потрібно поступово [47].

3.2. Прогнозування фінансових результатів ДП «АНТОНОВ»

В умовах розвитку ринкових відносин ефективність фінансово-господарської діяльності підприємства залежить від фінансового планування, при цьому, безпосередня роль приділяється прогнозуванню фінансових результатів підприємства.

Прогнозування - особлива форма наукового передбачення, опис можливих або бажаних перспектив, станів, рішень проблем майбутнього. Важливим моментом розробки прогнозу фінансового стану є правильний вибір методів та прийомів. Найбільш загальні групи методів, що використовуються у світовій практиці:

- а) економетричні моделі;
- б) метод часових рядів (рядів динаміки);
- в) балансовий метод;
- г) методи експертних оцінок.

За відсутності прогнозних даних підприємство схильне до невірних маневрів, що може призвести до втрати позицій на ринку, нестійкого фінансового стану або навіть до банкрутства. Планування і прогнозування є одними з найважливіших елементів в управлінні фінансовим механізмом підприємства.

Прогнозування фінансових результатів діяльності підприємства є основним показником успішної економічної діяльності, тому аналіз фінансових результатів підприємства є базою прийняття рішень щодо розвитку і вдосконалення функціонування підприємства. Проведення аналізу та прогнозування фінансових результатів діяльності підприємства також важливо для економічних партнерів, які співпрацюють з даним суб'єктом господарювання. Очевидно, що підвищення якості аналізу фінансових результатів підприємства є найважливішим завданням фінансових служб фірми, умовою успішності її внутрішніх і зовнішніх взаємодій.

Прогнозування виступає основою розробки довготермінових та середньотермінових прогнозів щодо економіки підприємства в цілому та його окремих структурних підрозділів.

Необхідність прогнозування прибутку обумовлена тим, що через часті зміни в економіці без прогнозу показників фінансових результатів підприємство не зможе планувати розвиток матеріально-технічної бази, свої витратні статті, віддача яких не співпадає в часі з їх здійсненням. Також

прогнозування надає можливість отримання науково-обґрунтованого висновку про їх можливі фінансові результати, термін досягнення бажаних результатів або навпаки – застерегти про небажані зміни та необхідність прийняття певних рішень [48].

В процесі прогнозування фінансових показників припускають, що економічна ситуація в майбутньому не буде мати значні відхилення від теперішньої. Вважається, що всі важливі тенденції і фактори, що виявлені в передісторії, враховані в обраній моделі прогнозування або не будуть змінюватися протягом наступних періодів. Таким чином, процес екстраполяції виявлених тенденцій засновується на припущенні про інертність економічної ситуації. Точність і правильність обраної моделі прогнозу будуть безпосередньо залежати від якості підбору даних. Розробляючи прогноз фінансових результатів за будь-якою моделлю, варто пам'ятати про наявність факторів, які свідомо або несвідомо не враховані в неї, але значно впливатимуть на фінансовий стан підприємства в майбутньому [49].

Однак в сучасних економічних умовах існує низка факторів, що перешкоджають нормальному застосуванню прогнозування фінансового стану підприємства в Україні, серед яких:

- нестабільність фіскальної політики держави;
- нестабільність загальноекономічної ситуації в Україні та світі;
- відсутність зрозумілості при визначенні потреби підприємства у власних та залучених ресурсах;
- неясність стратегічних цілей у підприємств;
- низький рівень розвитку інформаційних технологій на підприємствах;
- застарілі методи оперативного планування;
- недостатність досвіду самостійної постановки цілей та завдань, планування дій і залучення ресурсів в умовах ринкових відносин;
- недоліки існуючої системи управлінського обліку;

– нестача кваліфікованих кадрів, які мають досвід розроблення прогнозів за сучасними методами.

Широкого застосування у міжнародній практиці прогнозування даних набув регресійний аналіз, який відноситься до економетричних методів. Цей метод передбачає визначення відокремленого і спільного впливу факторів на результативну ознаку та кількісної оцінки цього впливу шляхом використання відповідних критеріїв.

Регресійний аналіз проводиться на базі побудованого рівняння регресії і визначає внесок кожної незалежної змінної у варіацію прогнозованої залежної змінної величини. На відміну від кореляційного аналізу цей метод не з'ясовує чи істотний зв'язок, а займається пошуком моделі цього зв'язку, вираженої у функції регресії.

Наведемо приклад здійснення прогнозу чистого прибутку ДП «АНТОНОВ» на 2020 рік за допомогою функцій регресії MS Excel. В умовах світової кризи, пов'язану із занепадом багатьох сфер виробництва та послуг через пандемію COVID-19, всі ланки бізнесу зобов'язанні враховувати та вчасно реагувати на зміни, що відбуваються в економіці. Сфера авіації на сьогодні є однією із найбільш вразливих через відміну авіасполучення та, у результаті, падіння пасажиропотоків и прибутків.

Отже, прогнозування фінансових результатів підприємства є основою для подальшого розвитку, а в сучасних умовах нестабільності економічної ситуації в Україні дозволяє уникнути значних втрат та підвищити її конкурентоспроможність. Ретельний прогноз фінансових результатів діяльності підприємства та всебічна оцінка отриманих даних є важливою інформаційною основою для керівництва підприємства щодо формування і впровадження подальшої стратегії розвитку підприємства, та корегування короткострокових планів за рахунок зміни тактичних завдань і цілей. Точність і достовірність прогнозу залежатимуть від повноти обсягу підбору статистичної інформації щодо результатів діяльності підприємства за минулі періоди та правильності врахування чинників зовнішнього середовища, що

впливатимуть на підприємство. Але варто пам'ятати, що прогнозування не дає можливість передбачити усі події, що відбуватимуться в навколишньому середовищі підприємства в майбутньому зі стовідсотковою точністю та не дає гарантії відсутності певного ступеня ризику. Таким чином, для кожного підприємства дуже важливо мати резерви та план виходу з кризового становища навіть при дуже сприятливих результатах прогнозу.

Далі проведено здійснення прогнозу власного капіталу та чистого прибутку ДП «АНТОНОВ» на 2020 та 2021 рік за допомогою функцій регресії MS Excel.

Вихідні дані представлені в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

Вихідні дані для побудови рівняння регресійної моделі

Рік	Власний капітал, тис. грн	Чистий прибуток, тис. грн
	x	y
2015	3 639 392	42 745
2016	3 719 216	178 081
2017	8 641 475	330 224
2018	9 398 282	1 093 649
2019	10 272 001	447 983

За допомогою побудови лінії тренду отримаємо на графіку рівняння, яке дає змогу визначити приблизний обсяг очікуваного чистого прибутку підприємства в 2020 році (рис. 3.7):

$$y = 0,0881x - 209912, \quad (3.2)$$

де y – це чистий прибуток підприємства (тис. грн);

x – власний капітал (осіб).

Варто відмітити, що для побудови якісної регресійної моделі кількість значень повинна бути набагато більше, проте інформація про фінансові показники ДП «АНТОНОВ» наявності лише за останні п'ять років. Тому ми наводимо лише приклад методології побудови прогнозування.

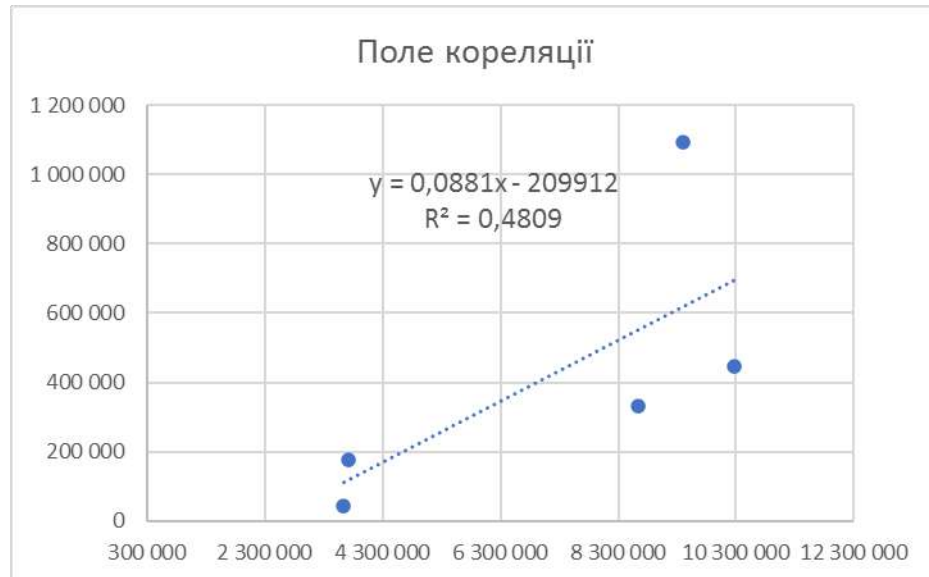

Рис. 3.8 Поле кореляції

Показник R^2 (коефіцієнт детермінації), який склав 0,48 говорить про те, що величина чистого прибутку підприємства на 48% пояснюється зміною власного капіталу. Залежність між показниками є зворотною. Тобто, з його зменшеннями чистий прибуток також демонструє тенденцію до зростання, і навпаки.

За допомогою функції «Тенденція» в MS Excel розрахуємо очікуваний розмір власного капіталу підприємства в 2020 році (рис. 3.9):

H2		=ТЕНДЕНЦИЯ(C2:G2;C1:G1;H1)					
	B	C	D	E	F	G	H
1	Рік	2015	2016	2017	2018	2019	2020
2	Власний капітал, тис. грн	3 639 392	3 719 216	8 641 475	9 398 282	10 272 001	12 817 358

Рис. 3.9 Прогнозування суми власного капіталу на 2020 рік

Дані розрахунку показують, що очікувана сума власного капіталу підприємства складе в 2020 році 12 817 358 тис. грн.

Знаючи значення суми власного капіталу в 2020 році (x), можемо підставити його в наше рівняння та отримати величину приблизної суми чистого прибутку:

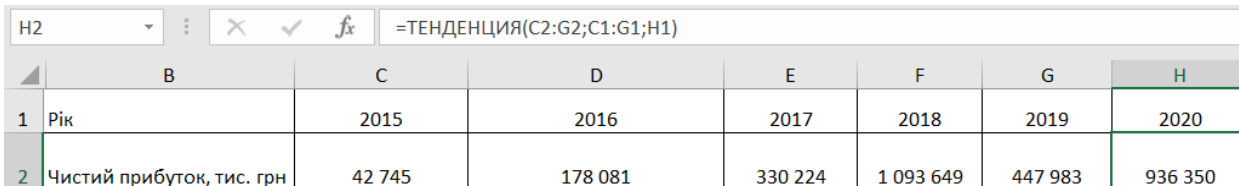
$$y = 0,0881 * 12817358 - 209912 = 1\,108\,218 \text{ тис. грн.}$$

Спрогнозовані результати показали, що підвищення суми власного капіталу може призвести к підвищенню прибутку підприємства, але за умови

ефективного використання власних коштів, підвищення обсягів реалізації товарів та послуг та залучення додаткових джерел фінансування. Але отриманий результат малоімовірно відповідає дійсності, так як таке різке підвищення чистого прибутку підприємства неможливе в 2020 році через значні перешкоди до ведення бізнесу в умовах світової кризи.

Також слід відзначити, що 52% результативної ознаки «у», або чистого прибутку, належить до інших факторів і чинників «х», до яких можна віднести зміну цін авіаційного палива, курс валюти, статистику захворювань на COVID-19 як у світі в цілому, так і в Україні, тощо. Тому наведений прогноз є приблизним та не включає усі існуючі фактори загроз, так як це вимагає більш глибокого та серйозного аналізу.

Також розрахуємо прогноз чистого прибутку підприємства за рахунок функції «ТЕНДЕНЦІЯ» (рис. 3.10)

	В	С	Д	Е	F	G	Н
1	Рік	2015	2016	2017	2018	2019	2020
2	Чистий прибуток, тис. грн	42 745	178 081	330 224	1 093 649	447 983	936 350

Рис. 3.10 Прогнозування суми чистого прибутку на 2020 рік

Прогноз отримання чистого прибутку у розмірі 936 350 тис. грн, в сьогоденних умовах та при швидких змінах в економічному просторі, має вище ймовірність, ніж результат, отриманий за допомогою регресійної моделі.

Ще одним методом прогнозування результатів вважається прогнозування за допомогою вбудованої функції «Лист прогнозу» в MS «Excel». Даний інструмент демонструє прогнозні значення з прив'язкою до низької та високої ймовірності, а також показує середній результат (табл. 3.5)

Таблиця 3.5

Побудова прогнозу очікуваного чистого прибутку ДП «АНТОНОВ»

Рік	Чистий прибуток, тис. грн	Прогноз (Чистий прибуток, тис. грн)	Привязка низької ймовірності (Чистий прибуток, тис. грн)	Привязка високої ймовірності (Чистий прибуток, тис. грн)
2015	42 745			
2016	178 081			
2017	330 224			
2018	1 093 649			
2019	447 983	447 983	447 983	447 983
2020		1 338 118	697 493	1 978 743
2021		1 519 510	873 740	2 165 281

В умовах невизначеностей в економіці та кризи ринку авіаперевезень, а також постійних курсових коливань, підприємству слід орієнтуватися на прогноз, який прив'язаний до низької ймовірності, так як він найбільше відображає реальну ситуацію та можливості підприємства, виходячи із проведеного аналізу в другому розділі даної роботи.

Отже, на основі даних прогнозу, можна зробити висновок, що очікувана сума чистого прибутку підприємства складе 697 493 тис. грн в 2020 році та 873 740 тис. грн. З урахуванням того, що світова економіка постійно покращується та погіршується, а отже є мінливою і характеризується великою кількістю ризиків, наш прогноз може бути актуальним. Звичайно, на практиці підприємство повинно проводити більш глибокий аналіз та враховувати кожний фактор, який впливає на отримання прибутку, окремо.

РОЗДІЛ 4

ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

ВСТУП

Оскільки тема магістерської роботи «Комплексний аналіз фінансових результатів діяльності підприємства» передбачає виконання посадових обов'язків в адміністративному приміщенні підприємства «АНТОНОВ» та проведення досліджень та розрахунків в сфері фінансів у приміщенні офісу, обладнаному персональними комп'ютерами (далі ПК), то нижче буде проведений аналіз потенційних небезпек, як фізичних, так і психологічних, що можуть виникнути на робочому місці в процесі здійснення робочих обов'язків. Також будуть розглянуті заходи по забезпеченню безпеки, виробничої санітарії, гігієни праці та пожежної безпеки для офісного приміщення Державного підприємства «АНТОНОВ».

4.1. Аналіз потенційних небезпек

Так як офісне приміщення ДП «АНТОНОВ» обладнане великою кількістю ПК, іншими видами офісної техніки, а також вміщує в себе максимальну кількість працівників в шість осіб, то на основі цього були виявлені наступні небезпечні та шкідливі виробничі та психологічні фактори, які здатні привести до фізичного ушкодження здоров'я працівників, а також мати негативний вплив на їх психічний стан:

- можливість ураження електричним струмом, при виконанні посадових обов'язків внаслідок порушення правил з електробезпеки або

помилкових дій персоналу, що може призвести до електротравм різного ступеню важкості або навіть до летального наслідку;

- механічне травмування внаслідок нераціонального розташування робочих місць, що є порушенням вимог ергономіки;

- підвищене нервово-психічне навантаження, внаслідок специфіки роботи, а саме постійний контакт колегами по роботі, керівництвом, контрагентами при вирішенні робочих питань (деякі з них можуть бути конфліктними, суперечливими), що може викликати емоційний дискомфорт, внутрішнє роздратування та емоційну нестабільність під час короткотривалих певних негативних ситуацій, та може призвести до захворювань нервової системи, зниження наснаги на працю та стресових станів та помилкових дій;

- оскільки робота користувача ПК вимагає тривалого статичного напруження м'язів спини, шиї, рук і ніг тому не раціональна або неправильна конструкція, організація та обладнання комп'ютеризованого робочого місця не забезпечує правильного та комфортного положення при роботі за комп'ютером, що може привести до швидкої втоми, а як наслідок до помилок, зниженню працездатності та кістково-м'язовим порушенням;

- недостатнє або надмірне освітлення робочих місць, в зв'язку з несправністю, або хибним вибором освітлювальних приладів, в зв'язку з неправильним розташуванням робочих місць по відношенню до джерел природного та штучного освітлення, що призводить до помилкових дій, погіршення зору або ефекту засліплення;

- незадовільні параметри мікроклімату в робочих приміщеннях (підвищена або знижена температура, вологість і рухливість повітря), у зв'язку з відсутністю, хибним вибором та використанням не якісних або нераціональних систем вентиляції, кондиціонування повітря, приводить до підвищеної стомлюваності, а як наслідок до помилок, зниженню працездатності, а також може бути причиною простудних захворювань;

– неправильні або нераціональні дії персоналу в умовах надзвичайних ситуацій, внаслідок не своєчасного оповіщення, неякісної підготовки персоналу правилам дій в умовах надзвичайних ситуацій або якісної організації дій персоналу керівництвом, призводять до паніки, невиправданих травм та загибелі людей;

– можливість загорання, в зв'язку з порушенням правил протипожежної безпеки, використанням несправного електрообладнання, або відсутністю систем пожежної сигналізації і пожежогасіння, що призводить до пожежі, а як наслідок може бути причиною опіків та травм різного ступеню важкості або навіть летального наслідку, а також значних матеріальних збитків.

– аварійний стан фрагмента стелі в приміщенні офісу, який потребує ремонту та падіння якого може призвести до отримання персоналом важких травм, псування офісної техніки та меблів, а також понести значні матеріальні збитки.

– застарілі комп'ютери та програмне забезпечення, що уповільнює процес обробки даних та їх аналіз, та, в свою чергу, має негативний вплив на нервову систему працівників.

4.2. Заходи по забезпеченню безпеки

У приміщенні офісу застосовується широке різноманіття електроприладів: персональні комп'ютери, принтери, ксерокси, факси, освітлювальні прилади, кондиціонери, побутові електроприлади тощо. Небезпека ураження електричним струмом при використанні цих приладів з'являється при недотриманні заходів обережності, а також при відмові або несправності цього обладнання. Наслідки ураження електричним струмом залежать від багатьох факторів: опору організму, величини, тривалості дії,

роду і частоти струму, шляхів його проходження через життєво важливі органи, умов зовнішнього середовища.

Для запобігання ураження електричним струмом встановлено електроустаткування, яке відповідає вимогам ДСанПіН 3.3.2.007-98 «Державні стандартні правила і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин», «Правил улаштування електроустановок» (далі – «ПУЕ»), ДСТУ Б В.2.5-82:2016 «Електробезпека в будівлях і спорудах. Вимоги до захисних заходів від ураження електричним струмом», НПАОП 40.1-1.32-01 «Правила будови електроустановок. Електрообладнання спеціальних установок», НАПБ А.01.001-2014 «Правила пожежної безпеки в Україні» та буде використовуватися згідно вимог НПАОП 40.1-1.01-97 «Правила безпечної експлуатації електроустановок» (далі – «ПБЕЕ»), НПАОП 40.1-1.21-98 «Правила безпечної експлуатації електроустановок споживачів» (далі – «ПБЕЕС») та НПАОП 0.00-7.15-18 «Вимоги щодо безпеки та захисту здоров'я працівників під час роботи з екранними пристроями» [52].

Згідно «ПУЕ», за ступенем небезпеки ураження електрострумом, офісне приміщення належить до 1-го класу, тобто є приміщенням без підвищеної небезпеки, у якому відсутні умови, що створюють підвищену та особливу небезпеку.

Згідно глави 1.7 – «Заземлення і захисні заходи від ураження електричним струмом» – «ПУЕ», обладнання офісу має основну ізоляцію струмовідних частин, яка забезпечує захист від прямого дотику та подвійну, яка складається з основної та додаткової ізоляції, для забезпечення захисту від ураження електричним струмом у разі пошкодження основної ізоляції.

Відповідно до вимог п. 6.7.4. НПАОП 40.1-1.21-98 «ПБЕЕС» усі доступні для доторкання металеві деталі електрообладнання у приміщенні з ПК, які можуть опинитись під напругою, у випадку пошкодження ізоляції, з'єднані з заземлюючим пристроєм [53].

Оскільки офісне приміщення за ступенем небезпеки ураження електрострумом належить до 1-го класу, тому відповідно до вимог п. 6.7.6 НПАОП 40.1-1.21-98 «ПБЕЕС» та додатку №1 до НПАОП 40.1-1.01-97 «ПБЕЕ» користувачі ПК пройшли інструктаж з електробезпеки з оформленням в журналі інструктажу та мають I групу з електробезпеки [54].

У зв'язку із стресовими ситуаціями та нервово-емоційними навантаженнями у працівників може виникнути ймовірність захворювань загально-невротичного характеру.

З метою зниження нервово-емоційного напруження, стомлення зорового аналізатора, поліпшення мозкового кровообігу, подолання несприятливих наслідків гіподинамії, запобігання втоми, згідно ДСанПіН 3.3.2.007-98 «Державні санітарні правила і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин» для робітників із застосування ЕОМ, передбачені регламентовані перерви для відпочинку тривалістю 15 хвилин через кожні дві години, а також обладнані побутові приміщення для відпочинку під час роботи, кімната психологічного розвантаження. В кімнаті психологічного розвантаження передбачені пристрої для приготування й роздачі тонізуючих напоїв, а також місця для занять фізичною культурою.

Для оптимізації відносин у колективі проводяться тренінги з залучанням психологів на теми: «Адаптація у новому колективі», «Поведінка в суспільстві».

Для запобігання кістково-м'язових порушень робочі місця користувачів ПК у офісному приміщенні відповідають ергономічним вимогам з урахуванням характеру і особливостей трудової діяльності згідно з ДСанПіН 3.3.2.007-98 «Державні санітарні правила і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин».

Висота робочої поверхні столу з ПК регулюється в межах 680-800 мм, а ширина і глибина – забезпечує можливість виконання операцій у зоні

досяжності моторного поля (рекомендовані розміри: ширина – 600-1400 мм, глибина – 800-1000 мм). Робочий стіл має простір для ніг висотою 600 мм, шириною – 500 мм, глибиною (на рівні колін) – 450 мм, на відстані витягнутої ноги – 650 мм.

Для уникнення проблеми щодо аварійного стану стелі в приміщенні необхідно якомога швидше перевести персонал в інше небезпечне приміщення та провести капітальний ремонт офісу.

Також необхідно переобладнати робочі місця новою та сучасною технікою, яка надасть можливість персоналу працювати без нервового напруження та зекономить час здійснення роботи з фінансовими показниками.

4.3. Заходи з виробничої санітарії і гігієни праці

Основними причинами недостатньої або надмірної освітленості робочих місць є несправність або хибний вибір освітлювальних приладів, неправильне розташування робочих місць по відношенню до джерел освітлення.

Незадовільна освітленість на робочому місці або на робочій зоні може бути причиною зниження продуктивності та якості праці, отримання травм. Недостатнє або надмірне освітлення викликає зоровий дискомфорт, що виражається у відчутті незручності або напруженості. Тривале перебування в умовах зорового дискомфорту призводить до розсіювання уваги, зменшення зосередженості, зоровій і загальній втомі.

У офісному приміщенні обладнаному ПК з екранним пристроєм (далі – «ЕП»), згідно ДСанПіН 3.3.2.007-98 «Державні санітарні правила і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-

обчислювальних машин» та ДБН В.2.5-28-2018 «Природне і штучне освітлення» передбачене природне та штучне освітлення [51].

Природне освітлення здійснено через світлові прорізи, які орієнтовані на південь і забезпечують коефіцієнт природної освітленості (КПО) не нижче 1,5%. Для захисту від прямих сонячних променів, які створюють прямі та відбиті відблиски на поверхні екранів і клавіатури, передбачено сонцезахисні пристрої, на вікнах встановлені жалюзі.

Далі проведений розрахунок загального штучного освітлення в офісному приміщенні розмірами площею 30 м² та висотою 3,3 м, з висотою робочої поверхні $h_p=0,8$ м, нормованим значенням штучного освітлення для кабінету $E_n=300$ лк.:

4.3.1. Розрахунок кількості рядів світильників у приміщенні N_p :

$$N_p = \frac{B}{(H-h_p) \cdot [L/h]}, \text{ шт}; \quad (4.1)$$

де: B – ширина приміщення, м;

H – висота приміщення, м;

h_p – висота робочої поверхні, м;

$[L/h]$ – числове значення коефіцієнта світильника.

$$N_p = \frac{3}{(3,3-0,8) \cdot [1,4]} = 1 \text{ шт};$$

4.3.2. Визначення максимально припустимої відстані між рядами світильників L_{\max} :

$$L_{\max} = \frac{B}{N_p}, \text{ м}; \quad (4.2)$$

де: B – ширина приміщення, м;

N_p – кількість рядів світильників у приміщенні, шт.

$$L \frac{3}{1} = 3 \text{ м}$$

4.3.3. Визначення значення індексу приміщення i , що характеризує співвідношення розмірів освітлювального приміщення і висоти розміщення світильників:

$$i = \frac{A \cdot B}{(H - h_p) \cdot (A + B)}; \quad (4.3)$$

де: A – довжина приміщення, м;

B – ширина приміщення, м;

H – висота приміщення, м;

h_p – висота робочої поверхні, м.

$$i = \frac{10 \cdot 3}{(3,3 - 0,8) \cdot (10 + 3)} = 0,92$$

4.3.4. Визначення сумарного світлового потоку освітлювальної установки у приміщенні Φ_{Σ} :

$$\Phi_{\Sigma} = \frac{E_H \cdot A \cdot B \cdot k_3 \cdot z}{\eta}, \text{ лм}; \quad (4.4)$$

де: E_H – рівень нормованого загального освітлення, лк;

A – довжина приміщення, м;

B – ширина приміщення, м;

k_3 – коефіцієнт запасу;

z – коефіцієнт нерівномірності (мінімальної) освітленості (відношення середньої освітленості до мінімальної освітленості), як правило дорівнює (для люмінесцентних ламп $z = 1,1$);

η – коефіцієнт використання світлового потоку.

$$\Phi_{\Sigma} = \frac{300 \cdot 10 \cdot 3 \cdot 1,4 \cdot 1,1}{0,41} = 33\,805 \text{ лм}$$

4.3.5. Визначення умовної загальної кількості світильників у приміщенні

 $N_{св}^*$

$$N_{св}^* = \frac{A \cdot B}{L_{\max}^2}, \text{ шт}; \quad (4.5)$$

де: A – довжина приміщення, м; B – ширина приміщення, м; L_{\max} – максимально припустима відстань між рядами світильників,

м.

$$N_{св}^* = \frac{3 \cdot 10}{3^2_{\max}} = 3 \text{ шт};$$

4.3.6. Розрахунок світлового потоку умовного джерела світла $\Phi_{л}^*$:

$$\Phi_{л}^* = \frac{\Phi_{\Sigma}}{N_{л}^*}, \text{ лм}; \quad (4.6)$$

де: Φ_{Σ} – сумарний світловий потік освітлювальної установки, лм; $N_{л}^*$ – загальна кількість ламп у світильнику, яка розраховується за

формулою:

$$N_{л}^* = N_{св}^* \cdot n, \text{ шт}; \quad (4.7)$$

де: n – кількість ламп у світильнику, шт.

$$N_{л}^* = 3 \cdot 4 = 12 \text{ шт}$$

де: n – кількість ламп у світильнику, шт.

$$\Phi_{л}^* = \frac{33\,805}{12} = 2817 \text{ лм}$$

4.3.7. Обрано тип стандартної лампи з найближчим значенням фактичного світлового потоку лампи $\Phi_{л}$, і знаходження коефіцієнта m

(співвідношення між розрахунковим світловим потоком лампи Φ_l^* та фактичним світловим потоком вибраної стандартної лампи Φ_l):

$$m = \frac{\Phi_l^*}{\Phi_l}. \quad (4.8)$$

$$m = \frac{2817}{1050} = 2,68$$

4.3.8. Визначення оптимальної (фактичну) кількість світильників у приміщенні $N_{св}$:

$$N_{св} = N_{св}^* \cdot m, \text{ шт}; \quad (4.9)$$

де: $N_{св}^*$ – умовна загальна кількість світильників у приміщенні, шт;

m – співвідношення між розрахунковим світловим потоком лампи та фактичним світловим потоком вибраної стандартної лампи.

$$N_{св} = 3 \cdot 2,68 = 8 \text{ шт}$$

4.3.9. Визначення фактичної кількості ламп у приміщенні N_l :

$$N_l = N_{св} \cdot n, \text{ шт}; \quad (4.10)$$

де: $N_{св}$ – оптимальна (фактична) кількість світильників у приміщенні, шт;

n – кількість ламп у світильнику, шт.

$$N_l = 8 \cdot 4 = 32 \text{ шт};$$

4.3.10. Визначення загальної розрахункової освітленості E_p у приміщенні, що створюється при застосуванні стандартних ламп:

$$E_p = \frac{\Phi_l \cdot N_l \cdot \eta}{A \cdot B \cdot k_s \cdot z}, \text{ лк}; \quad (4.11)$$

$$E_p = \frac{1050 \cdot 32 \cdot 0,41}{10 \cdot 3 \cdot 1,4 \cdot 1,1} = 298 \text{ лк}$$

Виходячи з розрахунку загальне штучне освітлення в приміщенні офісу дорівнює 298 лк, що відповідає нормованому значенню освітлення і яке забезпечується за допомогою 8 світильників типу ЛВО (растровий).

Неправильне проектування або несправність систем опалення, вентиляції та кондиціонування в приміщенні офісу може призвести до негативних впливів на здоров'я працівників у вигляді простудних захворювань, перегрівань, проблем із дихальними шляхами тощо.

Метеорологічні умови для приміщенні з комп'ютеризованими робочими місцями – температура, відносна вологість та швидкість переміщення повітря цілком відповідають вимогам ДСН 3.3.6.042-99 «Державні санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень». Роботи у приміщенні з ПК, належать до категорії Іб – легка робота, тому передбачені наступні оптимальні значення параметрів мікроклімату:

- у холодний період року: температура 21-23⁰С; відносна вологість: 40-60%; швидкість переміщення повітря: 0,1 м/с;

- у теплий період року: температура 22-24⁰С; відносна вологість: 40-60%; швидкість переміщення повітря: 0,2 м/с [55].

Відповідно до вимог ДБН В.2.5-67:2013 «Опалення, вентиляція та кондиціонування», з метою забезпечення оптимальних параметрів мікроклімату в офісному приміщенні обладнаному ПК з ЕП передбачена система централізованого водяного опалення з радіаторами, а на теплий період передбачений побутовий кондиціонер [56].

З метою забезпечення необхідного повітрообміну у приміщенні офісу передбачена система механічної припливно-витяжної вентиляції (методом рекуперації), яка забезпечує 3-кратний обмін повітря за годину.

Оптимальні рівні позитивних (n+) і негативних (n-) іонів у повітрі офісного приміщення з ЕП відповідають вимогам додатку 3 ДСанПіН 3.3.2.007-98 «Державні санітарні правила і норми роботи з візуальними

дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин» і становить: $n^+ = 1500-30000$ (шт. на 1 см^3); $n^- = 3000-5000$ (шт. на 1 см^3). Підтримку оптимального рівня легких позитивних і негативних аероіонів у повітрі на робочих місцях забезпечують за допомогою біполярних коронних аероіонізаторів [51].

4.4. Заходи безпеки у надзвичайних ситуаціях

4.4.1. Заходи з пожежної безпеки

Комплекс протипожежних заходів для адміністративного приміщення обладнаного ПК розроблений згідно вимог НАПБ А.01.001-2014 «Правила пожежної безпеки в Україні».

Виходячи з аналізу речовин та матеріалів, які використовуються при роботі у приміщенні обладнаному ПК:

- згідно ДСТУ EN 2:2014 «Класифікація пожеж (EN 2:1992, EN 2:1992/A1:2004, IDT)» у приміщенні (дослідницької лабораторії, конструкторського бюро, тощо) обладнаному ПК з ВДТ можлива пожежа класів – А (пожежа, що супроводжується горінням твердих матеріалів) та Е (горіння електроустановок, що перебувають під напругою до 1000 В) [57];

- відповідно до вимог ДСТУ Б В.1.1-36:2016 «Визначення категорій приміщень, будинків та зовнішніх установок за вибухопожежною та пожежною небезпекою», воно належить до категорії «Д» з пожежної небезпеки – простір у приміщенні, у якому перебувають тверді горючі речовини та матеріали [58].

Оскільки приміщення (дослідницької лабораторії, конструкторського бюро, тощо) обладнане ПК з ВДТ належить до категорії «Д» з пожежної небезпеки, тому відповідно до вимог ДБН В.1.1-7:2016 «Пожежна безпека об'єктів будівництва. Загальні вимоги» воно має II ступінь вогнестійкості.

У разі виникнення пожежі у приміщенні (дослідницької лабораторії, конструкторського бюро, тощо) обладнаному ПК з ВДТ для евакуації персоналу відповідно до вимог ДБН В.1.1-7:2016 «Пожежна безпека об'єктів будівництва. Загальні вимоги» передбачені виходи, по обидві сторони приміщення, з одного боку вікно (на пожежні сходи), а з іншого – вхідні двері. Згідно п. 2.29 (табл. 2) СНиП 2.09.02-85* «Производственные здания», відстань від найбільш віддаленого робочого місця до найближчого евакуаційного виходу не обмежується [59].

З технічних та організаційних заходів запобігання пожеж в приміщенні (дослідницької лабораторії, конструкторського бюро, тощо) обладнаному ПК з ВДТ передбачені наступні протипожежні заходи. На силовому обладнанні, силових та освітлювальних колах, згідно вимог пункту 3.1 «ПУЕ», встановлені захисні пристрої, що вимикають джерело живлення від ділянки електричного кола, у якій виникло коротке замикання.

Згідно вимог ДБН В.2.5-56:2014 «Системи протипожежного захисту», в приміщенні (дослідницької лабораторії, конструкторського 17 бюро, тощо) обладнаному ПК з ВДТ встановлена система пожежної й охоронної сигналізації «Сигнал-ВК6». Яка забезпечує виявлення теплових і димових ознак пожежі і місця виникнення пожежі з точністю до місця розміщення датчика [60].

Оскільки приміщення офісу, що обладнане ПК з ВДТ має площу 30 м², тому відповідно до вимог п. 5 розділу VI «Вибір типу та необхідної кількості вогнегасників», «Правил експлуатації та типових норм належності вогнегасників», затверджених наказом МВСУ 15.01.2018 № 25 та зареєстрованих в МЮУ 23.02.2018 р. за № 225/31677 для гасіння електроустановок, що знаходяться під напругою, передбачені вуглекислотні вогнегасники типу ВВК-3,5 у кількості 2 штук (з розрахунку один вогнегасник с величиною заряду вогнегасної речовини 3 кг. і більше, на 5 м² площі приміщення). Додатково, на кожному поверсі будівлі, в якій розміщене приміщення обладнане ПК з ВДТ, передбачене два переносних

порошкових вогнегасника – ВП-5. Відстань між вогнегасниками та місцями можливих загорянь не перевищує 10 м [61].

4.4.2. Організація та забезпечення оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій.

Оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій організовується з урахуванням структури державного управління в Україні, максимально прогнозованого характеру і рівня надзвичайних ситуацій. Оповіщення може здійснюватися як централізовано, так і децентралізовано.

За рівнями системи оповіщення поділяються на загальнодержавну автоматизовану систему централізованого оповіщення, територіальні автоматизовані системи централізованого оповіщення, місцеві автоматизовані системи централізованого оповіщення, а також спеціальні, локальні та об'єктові системи оповіщення.

Методичне керівництво щодо створення та функціонування систем оповіщення всіх рівнів здійснюється ДСНС

Оповіщення та інформування центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів управління ДСНС про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій здійснюється ДСНС через відповідну оперативно-чергову службу з використанням загальнодержавної автоматизованої системи централізованого оповіщення та системи автоматизованого виклику.

Територіальні автоматизовані системи централізованого оповіщення функціонують в м. Києві для забезпечення прийому сигналів та інформації від загальнодержавної автоматизованої системи централізованого оповіщення, оповіщення осіб керівного складу місцевих органів виконавчої влади, а також органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, органів управління та сил цивільного захисту і населення через місцеві автоматизовані системи централізованого оповіщення та інші

системи оповіщення у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій.

Місцеві автоматизовані системи централізованого оповіщення функціонують у районах, містах обласного значення та інших відповідних адміністративно-територіальних одиницях (у тому числі об'єднаних територіальних громадах) для забезпечення прийому сигналів і повідомлень від відповідної територіальної автоматизованої системи централізованого оповіщення та здійснення оповіщення відповідних органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, підприємств, де функціонують спеціальні, локальні або об'єктові системи оповіщення, установ, організацій, місць масового перебування людей, сил цивільного захисту та населення у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій.

Спеціальні системи оповіщення створюються і функціонують:

- на атомних електростанціях;
- на гідротехнічних спорудах Дніпровського та Дністровського каскадів та в зонах їх можливого катастрофічного затоплення;
- на магістральних продуктопроводах.

Об'єктові системи оповіщення створюються і функціонують на об'єктах підвищеної небезпеки, об'єктах з масовим перебуванням людей, в інтернатних закладах (для дітей, осіб з фізичними, психічними, інтелектуальними та сенсорними порушеннями, осіб похилого віку), закладах охорони здоров'я, які мають ліжковий фонд, пенітенціарних установах, на підприємствах, в установах і організаціях УТОСу та УТОГу, на інших підприємствах, в установах і організаціях, що надають послуги особам з інвалідністю та маломобільним групам населення, визначених місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, або за місцем роботи зазначених осіб, на промислових підприємствах, вузлових залізничних станціях, у шахтах, місцях збереження небезпечних речовин, на яких зона можливого ураження у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій не поширюється за їх територію.

Доведення сигналів, повідомлень про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій до населення, а також інформування здійснюється:

- через ПАТ “Національна суспільна телерадіокомпанія України”, державні і публічні телерадіокомпанії, комунальні, громадські та інші телерадіоорганізації незалежно від форми власності з використанням їх телемереж та мереж ефірного радіомовлення (із супроводженням інформації жестовою мовою та/або субтитруванням, якщо вона є голосовою, і аудіокоментуванням, якщо вона є візуальною);
- через операторів телекомунікацій із залученням телекомунікаційних мереж загального користування (телефонний зв’язок, текстові повідомлення);
- через Інтернет-ресурси (сайти, соціальні мережі).

Для передачі сигналів та повідомлень оповіщення використовуються сигнально-гучномовні пристрої, у тому числі встановлені на транспортних засобах, що залучаються для оповіщення, електронні інформаційні табло, електросирени та інші технічні засоби.

Під час оповіщення населення необхідно передбачати обов’язкове доведення сигналів і повідомлень до осіб з фізичними, психічними, інтелектуальними та сенсорними порушеннями, керівників підприємств, установ і організацій УТОСу та УТОГу, інших підприємств, установ і організацій, що надають послуги особам з інвалідністю та маломобільним групам населення, визначених місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, або за місцем роботи зазначених осіб (у доступній для них формі), керівників інтернатних закладів, закладів охорони здоров’я, які мають ліжковий фонд, пенітенціарних установ.

Для привернення уваги перед доведенням інформації до населення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайної ситуації передається попереджувальний сигнал “Увага всім”, а саме: уривчасте звучання

електросирен, часті гудки транспорту, зокрема у запису мережами радіомовлення та через вуличні гучномовні пристрої.

Тривалість звучання попереджувального сигналу становить три - п'ять хвилин. Після попереджувального сигналу здійснюється трансляція телерадіомережами відповідних повідомлень про загрозу виникнення або виникнення надзвичайної ситуації із супроводженням інформації жестовою мовою та/або субтитруванням, якщо вона є голосовою, і аудіокоментуванням, якщо вона є візуальною.

Тексти повідомлень записуються на окремих електронних або оптичних носіях інформації та дублюються в паперовому вигляді.

Тривалість звучання повідомлень, що передаються технічними засобами мовлення, повинна становити не менше п'яти хвилин, у разі потреби вони повторюються через кожні 10-15 хвилин.

Пакети з паролями і відгуками для інформування населення через телерадіомережі зберігаються в оперативно-чергових службах на пунктах управління Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських держадміністрацій, чергових службах органів місцевого самоврядування, інших чергових (диспетчерських) службах, що організують оповіщення, а також радіотрансляційних вузлах операторів телекомунікацій і апаратних телерадіоорганізацій незалежно від форми власності, що залучаються до оповіщення.

Електронні, оптичні носії інформації та друковані тексти повідомлень про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій зберігаються в запечатаних пронумерованих контейнерах (тубусах).

Готовність систем оповіщення до використання за призначенням забезпечується шляхом:

- організації цілодобового чергування на пункті управління ДСНС, пунктах управління Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських держадміністрацій, в органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування, на об'єктах

підвищеної небезпеки, атомних електростанціях, гідроелектростанціях, магістральних продуктопроводах;

- організації роботи всіх оперативно-чергових (чергових) та інших служб, що забезпечують оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайної ситуації;

- розроблення місцевими органами виконавчої влади (органами місцевого самоврядування) разом з операторами телекомунікацій та телерадіокомпаніями, які залучаються до оповіщення та перевірок автоматизованих систем централізованого оповіщення, порядку взаємодії оперативно-чергових (чергових) служб під час передачі сигналів оповіщення та інформації з питань цивільного захисту;

- забезпечення встановлення на об'єктах операторів телекомунікацій та телерадіокомпаній, які залучаються до оповіщення, спеціальних технічних засобів для передачі сигналів та інформації через програми теле- та радіомовлення;

- встановлення безпосереднього зв'язку між черговою (диспетчерською) службою об'єкта підвищеної небезпеки та оперативно-черговою (черговою) службою органу виконавчої влади (органу місцевого самоврядування);

- організації та забезпечення підготовки персоналу оперативно-чергових, чергових (диспетчерських) служб до дій у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайної ситуації;

- організаційно-технічної взаємодії систем оповіщення незалежно від рівня;

- здійснення своєчасної модернізації та реконструкції систем оповіщення всіх рівнів з урахуванням змін у структурі державного управління та розвитку інформаційних та телекомунікаційних технологій;

- планування і проведення разом з операторами телекомунікацій та телерадіокомпаніями, які залучаються до оповіщення, перевірок

автоматизованих систем централізованого оповіщення, тренувань з передачею сигналів та інформації з питань цивільного захисту;

- проведення експлуатаційно-технічного обслуговування апаратури і технічних засобів оповіщення та технічних засобів телекомунікацій, а також технічних перевірок їх працездатності;

- проведення заходів із забезпечення резервного електроживлення апаратури і технічних засобів оповіщення та технічних засобів телекомунікацій, дистанційного діагностування їх стану.

Телерадіоорганізації незалежно від форми власності та радіотрансляційні вузли операторів телекомунікацій оприлюднюють повідомлення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій, а також іншу інформацію з питань цивільного захисту (відомості про надзвичайні ситуації, що прогножуються або виникли, межі їх поширення і наслідки, а також способи та методи захисту від них) на безоплатній основі.

Телекомунікаційні послуги для потреб автоматизованих систем централізованого оповіщення надаються операторами телекомунікацій на договірних засадах.

Проектами будівництва та реконструкції автоматизованих систем централізованого оповіщення повинні передбачатися заходи щодо резервування каналів та ліній зв'язку (у тому числі безпроводового) для здійснення управління технічними засобами оповіщення.

Посадові особи органів виконавчої влади (органів місцевого самоврядування), підприємств, установ, організацій, до компетенції яких належать питання організації оповіщення і зв'язку під час загрози виникнення або виникнення надзвичайної ситуації, забезпечують:

- готовність систем оповіщення до дій за призначенням;
- створення необхідного резерву апаратури і технічних засобів, запасних частин;

- опечатування блоків, лічильників, панелей та органів управління апаратури і технічних засобів для запобігання доступу до них з метою несанкціонованого запуску або відключення систем оповіщення;

Керівники органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності, власники об'єктів з масовим перебуванням людей зобов'язані встановлювати у населених пунктах, на підприємствах, в установах і організаціях, у місцях масового перебування людей сигнально-гучномовні пристрої, електронні інформаційні табло, а також у службових і виробничих приміщеннях.

Забороняється підприємствам, установам і організаціям незалежно від форми власності, власникам об'єктів з масовим перебуванням людей відключати канали та лінії електрозв'язку, що задіяні системами оповіщення, здійснювати демонтаж сигнально-гучномовних пристроїв (у тому числі радіотрансляційних точок), електросирен, електронних інформаційних табло, технічних засобів та апаратури оповіщення без погодження з відповідним місцевим органом виконавчої влади (органом місцевого самоврядування) [62]

Таким чином, був проведений аналіз потенційних небезпек, що можуть вплинути на здоров'я працівників офісному приміщенні адміністративної будівлі ДП «АНТОНОВ». Заходи по забезпеченню безпеки, заходи по забезпеченню виробничої санітарії та гігієни праці, заходи з пожежної безпеки (в приміщенні офісу класом пожежі А (Е), категорією приміщення Д та площею 30 м² передбачені первинні засоби пожежогасіння, а саме встановлені три вуглекислотні вогнегасника місткістю 2 літри.

Також із-за неможливості перебування персоналу в офісі цілодобово передбачені комбіновані датчики, які реагують на виділення диму та підвищення температури та передають сигнал на пульт пожежної охорони), заходи по забезпеченню безпеки у надзвичайних ситуаціях, а саме особливості проведення рятувальних та інших невідкладних робіт при ліквідації наслідків виробничих аварій і катастроф.

ВИСНОВКИ

Фінансовий стан визначає місце підприємства в економічному середовищі та наскільки ефективними і безризиковими можуть бути його ділові відносини з комерційними банками, постачальниками, потенційними інвесторами і позичальниками тощо. У зв'язку з цим, принципове значення має проведення комплексного фінансового аналізу фінансових результатів підприємства.

Сам термін «комплексний аналіз фінансового стану підприємства» є недостатньо вивченим і не має точного його визначення. Але якщо узагальнити думки різних економістів, то комплексний аналіз можна охарактеризувати як загальний, тобто аналіз, мета якого полягає у всебічному, комплексному вивченні господарської діяльності підприємства як єдиного комплексу.

Функціями комплексного фінансового аналізу є надання повної, всебічної та об'єктивної оцінки стану підприємства для підтримання фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності, а також забезпечення ефективності господарювання у довгостроковій перспективі.

Основною інформаційною базою для оцінювання фінансового стану підприємства є дані фінансової звітності підприємства.

Обробка фінансово-аналітичної інформації трудомістка і передбачає великий обсяг різноманітних обчислень, тому об'єктивною потребою на сьогоднішній день є автоматизація аналітичних розрахунків. Основними найпотужнішими інструментами для автоматизації аналізу на сьогодні є програми Google Sheets та MS Excel, при цьому, більшість стала надавати увагу першому.

Об'ктом дослідження стало Державне підприємство «АНТОНОВ», яке є державним комерційним підприємством та входить до складу державного

концерну «Укроборонпром». ДП «АНТОНОВ» включено до переліку підприємств, маючих стратегічне значення для економіки та безпеки держави. Державне підприємство «Антонов» є єдиним в Україні, здатним виробляти унікальну за світовим товаром продукцію.

Аналіз діяльності та фінансових результатів показав, що найбільшу структуру доходів підприємства складають чартерні вантажні перевезення, а виробництво літальних апаратів, при цьому, уповільнено через втрату основного ринку збуту та купівлі авіаелементів – Росії.

Протягом останніх п'яти років підприємство є прибутковим, проте в 2019 році спостерігається падіння чистого прибутку на 72%, до 447 983 тис. грн, через відсутність підвищеного попиту на вантажоперевезення, який зазвичай збігається з сезоном ураганів в Тихому й Атлантичному океанах і стихійними лихами в Північній Америці та помітне затишшя в енергетичній сфері ринку (перевезення турбін, генераторів, трансформаторів). В цей же рік спостерігається зменшення прибутку від операційної діяльності на 56% з одночасним падінням чистого доходу на 33% та зростання валового прибутку на 8%, до 1,6 млрд. грн. Адміністративні витрати, при цьому, зросли на 22%, до 265 981 тис. грн, а інші операційні витрати – на 44%, до 1,2 тис. грн.

Про позитивні результати діяльності також свідчить постійно зростаюча сума власного капіталу, що говорить про підвищення добробуту інвесторів і власників підприємства. Варто відмітити, що сума зареєстрованого капіталу залишається незмінною протягом усього періоду дослідження та складає 2 060 941 тис. грн.

Сума власних оборотних коштів ДП «АНТОНОВ» також має позитивну тенденцію, а значить у компанії достатньо коштів для забезпечення безперебійної діяльності за рахунок постійних фінансових ресурсів.

Розраховані показники ліквідності свідчать про достатній рівень платоспроможності та здатність погашати власні зобов'язання.

Ліквідність ДП «АНТОНОВ» станом на 31. 12. 2019 р. характеризується достатньою наявністю в розпорядженні підприємства ліквідних засобів у формі:

- залишку готівкових коштів;
- грошових коштів на рахунках у банках;
- елементів оборотних активів, що легко реалізуються.

Основними ознаками платоспроможності та ліквідності ДП «АНТОНОВ» є наявність у достатньому обсязі грошових коштів. Для підтримання стійкого рівня платоспроможності підприємством забезпечується постійний контроль грошових потоків, їх рівномірність, збалансованість та синхронність.

Основними видами діяльності ДП «АНТОНОВ» є створення нових зразків авіаційної техніки, виробництво серійних виробів авіаційної техніки і її систем, модернізація літаків, надання авіаційних транспортних послуг і послуг з обслуговування авіаційної техніки. Відповідно і активи, які залучені в процес організації даних видів діяльності, забезпечують своєчасне виконання зобов'язань підприємства. Одним з основних джерел доходів грошових коштів ДП «АНТОНОВ» є надходження від вантажних авіаційних перевезень власним парком повітряних суден, які забезпечують біля 80% виручки підприємства

Проте розрахунок абсолютної ліквідності в 2019 році показав негативний результат через зменшення грошей та їх еквівалентів на 46% (до 279 733 тис. грн.), а той час як зобов'язання склали 2,1 млрд. грн. (-21% до АПМР). Один з варіантів підвищення платоспроможності підприємства визначено збільшення грошових коштів за рахунок реалізації та здачі в оренду виробничих фондів.

Протягом 2019 року кредитних коштів не залучалося, проте на даний момент ДП «АНТОНОВ» повторно опрацьовується можливість відкриття короткострокової кредитної лінії з метою виконання контракту на поставку літака Ан-178 для Міністерства внутрішніх справ республіки Перу .

Серед основних факторів, які впливають, а також і в подальшому впливатимуть на ліквідність ДП «АНТОНОВ», є необхідність реалізації таких принципових проблем розвитку підприємства, як ремонт та модернізація літаків, здійснення програм імпортозаміщення комплектуючих виробів і матеріалів виробництва РФ, створення центрів технічного обслуговування, підтримка аеродромної інфраструктури та технічного переоснащення виробничого процесу.

Результати розрахунку коефіцієнту автономії, фінансової залежності, використання власних коштів, а також показників фінансової стабільності та концентрації продемонстрували неідеальне та неефективне використання власного капіталу підприємства протягом періоду дослідження.

Для вирішення даної проблеми підприємству необхідно шукати шляхи залучення додаткових позикових коштів та переглянути політику управління власного капіталу. Було визначено, що через нестабільну українську економіку слід віддати перевагу облігаціям внутрішньої державної позики України (ОВДП), які є вигідною альтернативою банківському депозиту, що дозволить диверсифікувати заощадження та отримати додатковий дохід.

Що стосується оптимізації структури капіталу, то потенційну можливість впливати на чистий прибуток підприємства шляхом зміни обсягу і структури довгострокових пасивів за рахунок позикових джерел може визначити фінансовий ліверидж (леверидж).

Проаналізувавши структуру капіталу ДП «АНТОНОВ» можна зробити висновок, що протягом періоду дослідження власний капітал підприємства займав найбільшу питому вагу в структурі коштів, що є позитивним явищем та свідчить незалежність підприємства від зовнішніх зобов'язань.

Операційна діяльність є основним видом діяльності ДП «АНТОНОВ». Аналіз грошових потоків показав, що найбільшу частку руху грошових коштів складає грошовий потік від операційної діяльності підприємства. Проте з 2018 року спостерігається від'ємне значення чистого руху грошових

коштів – -514 736 тис. грн, в 2019 році - -177 822 тис. грн., що призвело до зниження залишку коштів на кінець року на 51% та 46% відповідно.

Виходячи із аналізу руху грошових коштів від інвестиційної діяльності, можна зробити висновок, що підприємство «АНТОНОВ» веде у більшості політику вкладень коштів в придбання необоротних активів, що призводить до негативного сальдо чистого руху грошових коштів протягом періоду дослідження. Для зміни даної ситуації керівництву було запропоновано розглянути варіанти здійснення коротко- або довгострокових інвестицій в рухоме або нерухоме майно, цінні папери інших підприємств.

У процесі дослідження руху грошових коштів від фінансової діяльності, ми також прийшли до висновку, що підприємство має від'ємне сальдо чистого потоку через відсутність надходжень від фінансової діяльності.

Коефіцієнт ліквідності грошового потоку показує погіршення в 2016 та 2018 роках, коли витрати на введення усіх видів діяльності у сумі перевищили надходження від них.

Показник достатності грошового потоку від операційної діяльності для погашення зобов'язань демонструє здатність підприємства розраховуватися з фінансовими зобов'язаннями у 2015, 2017 та 2019 роках, про що свідчить перевищення чистого грошового потоку над фінансовими витратами.

Узагальнюючи наведені розрахунки ймовірності банкруства, слід відзначити, що всі представлені моделі орієнтовані та прогнозування ризиків банкруства у країнах с розвиненою економікою, до яких Україна поки що не відноситься. Також дані моделі не враховують особливості кожної окремою галузі економіки, яка має свої специфічні ознаки.

Розрахунок прогнозу банкруства за моделями Альтмана та Р. Таффлера показав, що ДП «АНТОНОВ» має мінімальний ризик стати банкрутом у найближчий час. В той же час, прогнозування за моделями Спрінгейта та Р. Ліса продемонструвало немалу ймовірність настання банкруства підприємства.

Проаналізувавши ризики, з якими може зіткнутися підприємство у майбутньому, було визначено, що на сьогоднішній день головним з них є обмежувальні заходи більшості країн світу через пандемію COVID-19, які обмежуватимуть міжнародну кооперацію ДП «АНТОНОВ». Проте позитивним є той момент, що підприємство працює в ніші транспортних перевезень надважких та нестандартних вантажів, тому має менший ризик банкрутства в порівнянні з іншими представниками сфери авіації.

Основними шляхами зміцнення конкурентної позиції ДП «АНТОНОВ» на ринку вантажних перевезень та виробництва літальних апаратів можуть стати розробка інноваційних рішень, пошук нових ринків збуту, підвищення організаційно-технічного рівня виробництва, посилення міжнародної кооперації та опрацювання перспективних ринків, на яких є потреба в сотнях літаків різних класів.

Також було визначено, що підприємству слід приділити увагу й автоматизації бізнесу, що дозволить зменшити витрати і підвищити ефективність підприємства, а також укріпить позицію підприємства в конкурентному середовищі.

В умовах розвитку ринкових відносин ефективність фінансово-господарської діяльності підприємства залежить від фінансового планування, при цьому, безпосередня роль приділяється прогнозуванню фінансових результатів підприємства.

З метою нейтралізації ризику неприбутковості та покращення фінансової діяльності, було проведено прогнозування чистого прибутку підприємства на наступні 2 роки. Таким чином, очікуваний чистий прибуток ДП «АНТОНОВ» році складе 697 493 тис. грн в 2020 році та 873 740 тис. грн в 2021 році.

Розроблені розрахунки можуть мати певні похибки та потребують більш глибокого аналізу на практиці, проте з урахуванням швидких змін в економічному просторі, даний прогноз можна мати на увазі та використовувати при прийнятті стратегічних рішень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Литвин Б. М. Фінансовий аналіз : навч. посіб./за ред. Б. М. Литвин, М. В. Стельмах. К. : «Хай-Тек Прес», 2008. 336 с.
2. Фінансовий стан підприємства: комплексна оцінка, показники та значення: Реферат. URL: https://ru.osvita.ua/vnz/reports/econom_pidpr/18236/ (дата звернення: 03.12.2020).
3. Економічний аналіз: навч. посібник / за ред.: Акад. НАНУ, проф. М.Г.Чумаченко. К.: КНЕУ, 2003. 556 с.
4. Піскунов О. Г. Еволюція підходів до комплексної оцінки фінансового стану підприємства / за ред.: О. Г. Піскунов, Н. Г. Метеленко, Т. П. Лободзинська. Економічний вісник НТУУ КПІ. 2009. №11. С. 1 - 6. URL: http://economy.kpi.ua/files/files/11_kpi_2009.pdf (дата звернення: 03.12.2020).
5. Грабовецький Б. Є. Економічний аналіз: навч. посібник / Б. Є. Грабовецький. Вінниця : ВНТУ, 2013. 85 с.
6. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України за станом на 14. лист. 2020 р. / Відомості Верховної Ради України, 1999р. №40. Ст.365. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 03.12.2020).
7. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73 / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення: 03.12.2020).
8. Податковий кодекс: Закон України від 2011 р. № 13-14, № 15-16, № 17, ст. 112. Дата оновлення: 28.11.2020. Відомості Верховної Ради України від 02.12.2010 №2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 03.12.2020).

9. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. Дата оновлення: 16.10.2020. Відомості Верховної Ради України від 16.01.2003 № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 03.12.2020).

10. Ковалева В. В. Фінанси: навч. посіб. URL: https://stud.com.ua/11851/finansi/finansoviy_analiz_finansova_strategiya_pidpriyemstva (дата звернення: 03.12.2020).

11. Регресійний аналіз: навч. посіб. URL: https://pidru4niki.com/17280924/ekonomika/regresiynyi_analiz (дата звернення: 13.11.2020).

12. Borrow more for your business with a CBILS loan. Official website. Funding circle. URL: <https://www.fundingcircle.com/uk/> (дата звернення: 03.12.2020).

13. Понятие денежного потока и его разновидности: Стаття. URL: <https://finswin.com/projects/ekonomika/denezhnyj-potok.html> (дата звернення: 13.11.2020).

14. Фінансовий аналіз діяльності підприємства: підручник. URL: https://pidru4niki.com/1580011943608/finansi/finansoviy_analiz_diyalnosti_pidpriyemstva (дата звернення: 13.11.2020).

15. Якісний і кількісний аналіз ризиків: підручник. URL: https://pidru4niki.com/87736/menedzhment/yakisniy_kilkisniy_analiz_rizikiv (дата звернення: 13.11.2020).

16. Терещенко О. О. Фінансова санація та банкрутство підприємств: навч посібник / за ред. О. О. Терещенко. К. : КНЕУ, 2004. 412 с.

17. Ризики банкрутства: навч. посіб. URL: https://stud.com.ua/34799/finansi/riziki_bankrutstva (дата звернення: 03.12.2020).

18. Боронос, В.Г. Управління фінансовою санацією підприємств : навч. посіб. / за ред. В.Г. Боронос, І.Й. Плікус, І.М. Кобушко. Суми : СумДУ, 2010. 437 с.

19. Кобилецький В. Р. Коефіцієнт рентабельності власного капіталу. Онлайн-журнал «Financial Analysis online» URL: <https://www.finalon.com/slovník-ekonomichnikh-pokaznikov/338-pokaznik-rentabelnosti-vlasnogo-kapitalu> (дата звернення: 02.12.2020).

20. Кобилецький В. Р. Коефіцієнт рентабельності активів (Коефіцієнт рентабельності пасивів). Онлайн-журнал «Financial Analysis online» URL: <https://www.finalon.com/slovník-ekonomichnikh-pokaznikov/337-pokaznik-rentabelnosti-aktiviv-pokaznik-rentabelnosti-pasiviv> (дата звернення: 02.12.2020).

21. Коефіцієнт рентабельності продажів: стаття. URL: <https://blog.financemarket.ru/ros-return-on-sales-rientabelnost-prodazh/> (дата звернення: 02.12.2020).

22. Коэффициент рентабельности инвестированного капитала ROIC : стаття. URL: <https://profmeter.com.ua/Encyclopedia/detail.php?ID=825> (дата звернення: 02.12.2020).

23. Показники ліквідності: стаття. URL: <https://fin-admin.com/ua/fnansovij-analz/40-pokazniki-lkvdnost.html> (дата звернення: 02.12.2020).

24. Кобилецький В. Р. Коефіцієнт фінансової автономії (Коефіцієнт фінансової незалежності). Онлайн-журнал «Financial Analysis online» URL: <https://www.finalon.com/slovník-ekonomichnikh-pokaznikov/346-pokaznik-finansovoji-avtonomiji-pokaznik-finansovoji-nezalezhnosti> (дата звернення: 02.12.2020).

25. Кобилецький В. Р. Відносні показники фінансової стійкості/ Онлайн-журнал. «Financial Analysis online» URL: <https://www.finalon.com/metodyka-rozrakhunku/100-vidnosni-pokaznyky-finansovoi-stiikosti> (дата звернення: 02.12.2020).

26. Кобилецький В. Р. Коефіцієнт маневреності власного капіталу. Онлайн-журнал. «Financial Analysis online»

URL: <https://www.finalon.com/slovník-ekonomichnikh-pokaznikov/282-manevrenist-vlasnogo-kapitalu> (дата звернення: 05.11.2020).

27. Федоренко В. Г. Менеджмент підручник / за ред. Федоренко В. Г. 3-тє вид., перероб. та доп. К. : Алерта, 2015. 492 с.

28. Кобилецький В. Р. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу. Онлайн-журнал «Financial Analysis online»
URL: <https://www.finalon.com/slovník-ekonomichnikh-pokaznikov/264-koefitsient-kontsentratsiji-pozikovogo-kapitalu> (дата звернення: 28.11.2020).

29. Рентабельність інвестицій в маркетинг: стаття. URL: <https://minfin.com.ua/ua/2019/12/17/40085565/> (дата звернення: 28.11.2020).

30. Митяй О. В. Проектний аналіз : навч. посіб. / за ред. О.В. Митяй. К.: Знання, 2011. 311 с.

31. Ізмайлова К. В. Сучасні технології фінансового аналізу : навчальний посібник. / за ред. Ізмайлова К.В. К. : МАУП, 2003. 148с.

32. Інформаційні ідеї та технології URL: <https://www.softcom.ua/ru/medoc/> (дата звернення: 13.11.2020).

33. What is R? URL: <https://www.r-project.org/about.html> (дата звернення 13.11.2020).

34. Автоматизація аналізу бухгалтерської (фінансової) звітності : лекції.
URL: https://studme.com.ua/198106069533/buhgalterskiy_uchet_i_audit/avtomatizatsiya_analiza_buhgalterskoy_finansovoy_otchetnosti.htm (дата звернення: 12.11.2020).

35. Microsoft Excel URL: <https://www.microsoft.com/uk-ua/microsoft-365/excel> (дата звернення: 13.11.2020).

36. Гугл Таблиці. URL: <https://workspace.google.com.ua/intl/uk/products/sheets/> (дата звернення: 12.11.2020).

37. Про програму М.Е.Дос (My Electronic Document): стаття. URL: <https://www.ukrinform.ru/rubric-technology/2260163-ekspert-nazval-alternativy-programme-medoc.html> (дата звернення: 13.11.2020).

38. Інформація про ДП «АНТОНОВ»: сайт підприємства «Антонов» URL: <https://www.antonov.com/activity> (дата звернення: 13.11.2020).

39. Статут ДП «АНТОНОВ»: сайт підприємства «Антонов» URL: <https://www.antonov.com/site/get-file?hash=bl.%2Frhw8W2D2w&inline=1> (дата звернення: 13.11.2020).

40. Авіалінії "Антонова" в 2019 г. увеличили число рейсов на 0,4% и прибыль на 4,2%. Интерфакс Украина. 2020. № 1. URL: <https://interfax.com.ua/news/economic/633819.html> (дата обращения: 13.11.2020).

41. Аналіз кількісних методик прогнозування банкрутства підприємства та обґрунтування необхідності розробки сучасних вітчизняних аналогів / за ред.. О.Л. Пластун Вісник Української академії банківської справи. 2005. № 2. С. 101–107.

42. Аудит фін. звітності АНТОНОВ за 2019 рік: сайт підприємства «Антонов». URL: https://www.antonov.com/file/w_fBt2IREaRW.?inline=1 (дата звернення: 13.11.2020).

43. На госпредприятии "Антонов", входящем в состав Государственного концерна "Укроборонпром", продемонстрировали процесс строительства нового самолета Ан-178 для МВД Перу : сайт предприятия «Антонов» URL: <https://www.ukrinform.ru/rubric-economy/3052130-antonov-pokazal-stroitelstvo-samoleta-an178-dla-peru.html> (дата звернення: 13.11.2020).

44. Валютні ризики і методи їх страхування: підручник. URL: https://pidru4niki.com/19650323/bankivska_sprava/valyutni_riziki_metodi_strahuvannya (дата звернення: 13.11.2020).

45. Облігації внутрішньої державної позики України: стаття. URL: <https://privatbank.ua/ovdp> (дата звернення: 13.11.2020).

46. Бланк И.А. Финансовый менеджмент: учебный курс. 2-е изд. перераб. и доп. К. : Эльга, Ника-Центр, 2006. 656 с.

47. Автоматизація бізнесу. Для чого автоматизують підприємства? URL: <https://a4.com.ua/avtomatizatsiya-biznesu-dlya-chogo-avtomatizuyut-pidприємства/> (дата звернення: 12.11.2020).

48. Лазарева А. С. Особливості аналізу фінансових результатів на підприємстві / за ред. А. С. Лазарева. Управління розвитком. 2013. № 4(144). С. 175–178.

49. Бобирь О.І. Прогнозування фінансового стану підприємства / за ред. О.І. Бобирь, М.Р. Бовсуновський. URL: http://www.rusnauka.com/23_SND_2008/Economics/27132.doc.htm (дата звернення: 03.12.2020).

50. Цмоць О. І. Прогнозування фінансового стану підприємства за допомогою штучних нейронних мереж / за ред. О.І. Цмоць Науковий вісник НЛТУ України, 2011. Вип. 21.9. С. 347–352.

51. ДСанПіН 3.3.2.007-98. Державні санітарні правила і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин. [Чинний від 1998-12-10]. К.: МОЗ України, 1998. URL: <http://mozdocs.kiev.ua/view.php?id=2445>. (Державні санітарні правила та норми).

52. ПУЕ-2017. Правила улаштування електроустановок. [На заміну ПУЕ-86 ; чинний з 2017-08-21]. К.: Міненерговугілля України, 2017. 617 с.

53. НПАОП 40.1-1.21-98. Правила безпечної експлуатації електроустановок споживачів. [На заміну ДНАОП 0.00.1.21-84; чинний з 1998-01-09]. К.: Мінпраці України, 1998. 89 с. (Нормативно-правовий акт охорони праці).

54. НПАОП 40.1-1.01-97. Правила безпечної експлуатації електроустановок. [На заміну НАОП 1.1.10-1.01-85; чинний з 1997-10-06]. К.: Держнагляд охорони праці, 1997. 97 с. (Нормативно-правовий акт охорони праці).

55. ДСН 3.3.6.042-99. Санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень. [Чинний від 1999-12-01]. К.: МОЗ України, 1999. 106 с. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/rada/show/va042282-99>. (Державні санітарні норми).

56. ДБН В.2.5-67:2013. Опалення, вентиляція та кондиціонування. [На заміну СНиП 2.04.05-91; крім розділу 5 та додатка 22.; чинний від 2014-01-01]. К.: Мінрегіонбуд України, 2013. 149 с. (Державні будівельні норми України).

57. ДСТУ EN 2:2014. Класифікація пожеж (EN 2:1992; EN 2:1992/A1:2004, IDT). [На заміну ГОСТ 27331-87; чинний з 01.01.2016]. К. : Мінекономрозвитку України, 2014. 7 с. (Державний Стандарт України).

58. ДСТУ Б В.1.1-36:2016. Визначення категорій приміщень, будинків та зовнішніх установок за вибухопожежною та пожежною небезпекою. [На заміну НАПБ Б.03.002-2007; чинний від 2017-01-01]. К.: Мінрегіонбуд України, 2016. 66 с. (Державний Стандарт України).

59. ДБН В.1.1-7:2016. Пожежна безпека об'єктів будівництва. Загальні вимоги. [На заміну ДБН В.1.1.7-2002; чинний від 2017-06-01]. К.: Мінрегіон України, 2017. 47 с. (Державні будівельні норми).

60. ДБН В.2.5-56:2014. Системи протипожежного захисту. [На заміну ДБН В.2.5-56:2010 ; СНиП 2.04.05-91 (розділи 5 та 22) ; чинний від 2015-07-01]. К. : Мінрегіон України, 2014. 191 с. (Державні будівельні норми).

61. Правила експлуатації та типових норм належності вогнегасників. [На заміну НАПБ Б.03.001-2004; чинний від 2018-02-23]. К.: МВС України, 2018. 23 с. (Правила).

62. Про затвердження Правил пожежної безпеки в Україні : наказ Міністерства освіти і науки від 30.12.2014 № 1417 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0252-15#Text>(дата звернення: 03.12.2020).